

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ
ΨΥΧΙΚΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ (Κοι.Σ.Π.Ε.).Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ (Ψ.Ν.Α.)**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ
ΓΕΡΑΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
ΤΖΙΦΑ ΔΗΜΗΤΡΑ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
Δρ. ΣΙΟΥΡΟΥΝΗ ΕΛΕΝΗ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2008

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια παρουσίαση του θεσμού των κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) στα πλαίσια της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης για το μέλλον της επαγγελματικής αποκατάστασης των ψυχικά ασθενών στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα αποτυπώνεται η ταυτότητα και η μέχρι τώρα πορεία του, η δομή, η οργάνωση και οι δραστηριότητες του Κοινωνικού Συνεταιρισμού “ Διάπλους”.

Σκοπός της εργασίας μας είναι η ενημέρωση για την ύπαρξη τέτοιου είδους κοινωνικών επιχειρήσεων οι οποίες δεν είναι γνωστές στο ευρύ κοινό και να παρουσιαστούν τα θετικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού συνεταιρισμού που συμβάλλουν ενεργά και ουσιαστικά στην οικονομική ανεξαρτησία των ψυχικά ασθενών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΥΛΙΚΟ-ΜΕΘΟΔΟΣ	6
Κεφ.: 1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	8
1.1. Ψυχική υγεία.....	8
1.2. Ψυχική νόσος και στιγματισμός.....	9
1.3. Ιστορία της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα (1983-2008).....	9
1.4. Το πρόγραμμα “Ψυχαργώς”.....	14
1.4.1. Η Α’ φάση του προγράμματος “Ψυχαργώς” (1997-2001).....	14
1.4.2. Η Β’ φάση του προγράμματος “Ψυχαργώς” (2002-2006).....	16
1.4.2.1. Κοινοτική ψυχιατρική.....	20
1.4.2.2. Η έννοια της αποασυλοποίησης- αποιδρυματισμού.....	22
Κεφ.: 2 ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ (Κοι.Σ.Π.Ε.)	23
2.1. Η αναγκαιότητα της εργασιακής απασχόλησης των ψυχικά ασθενών.....	23
2.2. Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας.....	24
2.3. Τι είναι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης.....	26
2.3.1. Σε τι στοχεύουν οι Κοι.Σ.Π.Ε.....	28
2.3.2. Μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε.....	28
2.3.3. Η απασχόληση στους Κοι.Σ.Π.Ε.....	29
2.3.4. Συνεταιριστικές μερίδες.....	30
2.3.5. Όργανα των Κοι.Σ.Π.Ε.....	30
2.3.6. Διαδικασία σύστασης Κοι.Σ.Π.Ε.....	33
2.3.7. Πόροι των Κοι.Σ.Π.Ε.....	34
2.3.8. Το Γ’ κοινοτικό πλαίσιο στήριξης.....	35
2.3.9. Κοι.Σ.Π.Ε. που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα.....	39
2.3.10. Παραδείγματα εφαρμογών «κοινωνικής οικονομίας» και «κοινωνικών επιχειρήσεων» στον ευρωπαϊκό χώρο.....	41
Κεφ.: 3 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Κοι.Σ.Π.Ε. “ΔΙΑΠΛΟΥΣ”	43

3.1. Λίγα λόγια για τον Κοι.Σ.Π.Ε. "Διάπλους"	43
3.2. Επιχειρηματικό σχέδιο	44
3.3. Ταυτότητα του Κοι.Σ.Π.Ε. Διάπλους	46
3.4. Ιστορικό ανάπτυξης	46
3.5. Συνεταιριστική σύνθεση	48
3.6. Περιγραφή του προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης δράσης	50
3.6.1. Περίληψη του προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης δράσης	50
3.6.2. Σύνομη περιγραφή του προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης δράσης	50
3.6.3. Σκοπιμότητα του προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης δράσης	54
3.6.4. Προϊόντα / Υπηρεσίες	58
3.7. Παραγωγική διαδικασία	60
3.8. Οργάνωση του Κοι.Σ.Π.Ε. – Εσωτερικό περιβάλλον	64
3.8.1. Οργάνωση του Κοι.Σ.Π.Ε.	64
3.8.2. Νέες θέσεις εξαρτημένης εργασίας πλήρους και μερικής απασχόλησης	66
3.8.3. Εξωτερικές συνεργασίες	69
3.8.4. Χώροι εγκατάστασης νέων δραστηριοτήτων	70
3.8.5. Υλικοτεχνική υποδομή	72
3.9. Εξωτερικό περιβάλλον	73
3.10. Χρηματοδότηση σχεδίου ανάπτυξης δράσης	76
3.11. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης	84
3.12. Βιωσιμότητα προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης δράσης	88
Κεφ.: 4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	93

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα είχε και έχει σαν βασικό στόχο την κοινωνική επανένταξη και την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Από την αρχική δημιουργία των προστατευμένων παραγωγικών εργαστηρίων, με τα όσα προβλήματα αντιμετώπισαν, περάσαμε στη μετατροπή των προστατευμένων εργαστηρίων για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα σε παραγωγικές μονάδες οργανωμένες πάνω σε επιχειρηματική βάση και με πραγματικές συνθήκες εργασίας. Η τάση αυτή έχει φέρει στο προσκήνιο νέου τύπου οργανωτικές /νομικές μορφές όπως ο «Κοινωνικός Συνεταιρισμός» και η «Κοινωνική Επιχείρηση» που αποτελούν τα τελευταία χρόνια τις πλέον διαδεδομένες μορφές για την ανάληψη τέτοιων δραστηριοτήτων. Όμως και αυτή η μορφή απασχόλησης των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα αντιμετωπίζει πολλά, οικονομικά κυρίως, προβλήματα.

Η ριζική αναμόρφωση του πλαισίου απασχόλησης των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα διαμορφώνεται στην Ελλάδα με τη θέσπιση του νέου νομικού πλαισίου για την «Ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ψυχικής υγείας» (Νόμος 2716/99) και ειδικότερα με τη θεσμοθέτηση των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε. - άρθρο 12), που θεσμοθετεί μια νέα μορφή επιχείρησης με πολλά ευεργετήματα για τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, ειδικά σε ό,τι αφορά το καθεστώς απασχόλησης και αμοιβής τους.

Με την εφαρμογή του νέου και καινοτόμου θεσμού των Κοι.Σ.Π.Ε. επιχειρείται όχι μόνο η διοικητική και νομική τακτοποίηση όλων των μέχρι σήμερα πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην κοινωνικο-επαγγελματική ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα αλλά -και κυρίως- η επιχειρησιακή βιωσιμότητα των δομών απασχόλησης των ατόμων της ομάδας-στόχου. Οι δομές που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν αποτελούσαν στη μεγάλη πλειοψηφία τους προστατευμένες θεραπευτικές δομές, οι οποίες αναπτύχθηκαν κυρίως στο στενό πλαίσιο των Ψυχιατρικών νοσοκομείων όπου λειτουργούσαν. Αποτέλεσμα της τόσο στενής σχέσης των δομών απασχόλησης με τα Ψυχιατρεία ήταν η «ιδρυματοποίησή» τους και η μη αυτονόμησή τους. Ελάχιστες ήταν οι εξαιρέσεις μονάδων που παρήγαγαν και εμπορεύονταν προϊόντα ή υπηρεσίες για την ευρύτερη αγορά.

Η αλλαγή κατεύθυνσης στον επιχειρησιακό προσανατολισμό τους τίθεται πλέον ως μια πραγματικότητα που πηγάζει από την ανάγκη της ένταξης των ατόμων της ομάδας-στόχου σε δομές, που αφ' ενός εξασφαλίζουν τις προϋποθέσεις βιωσιμότητάς τους, αφ' ετέρου προσφέρουν συνθήκες πραγματικής εργασίας και, κατ' επέκταση, αξιοπρεπούς διαβίωσης των εργαζομένων ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι Κοι.Σ.Π.Ε. στοχεύουν εκτός από την επιτυχία της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και στην επιτυχία ως επιχειρησιακές δομές, οι οποίες καλούνται να συσταθούν και να λειτουργήσουν ως μια διαφορετική/ εναλλακτική διαδικασία προώθησης στην απασχόληση τόσο σε σχέση με τις παραδοσιακές επιχειρησιακές δομές επαγγελματικής αποκατάστασης (αστικοί συνεταιρισμοί, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες, κλπ.) όσο και σε σχέση με την εξατομικευμένη (υποστηριζόμενη) προώθηση στην απασχόληση.

Οι Κοι.Σ.Π.Ε. εντάσσουν στην προσπάθεια αυτή και φορείς και άτομα από την κοινότητα (Δήμους, Συλλόγους κ.α.) σαν εταίρους τους, κάνοντας και στην ουσία πράξη το στόχο τους για ευαισθητοποίηση της κοινότητας και συμμετοχή της στην προσπάθεια κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης των ατόμων της ομάδας στόχου.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Στη παρούσα εργασία γίνεται αρχικά, μία σύντομη περιγραφή όλων των μέχρι σήμερα μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στο τομέα Ψυχικής Υγείας και του νομοθετικού πλαισίου της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην χώρα μας. Στη συνέχεια περιγράφεται η αναγκαιότητα της εργασιακής απασχόλησης ως μέσο για την θεραπευτική διαδικασία αλλά και ως κριτήριο για την οικονομική αυτονομία τους και την κοινωνική επανένταξη τους. Το κυριότερο μέσο για να επιτύχει μια τέτοια διαδικασία αποτελεί ο θεσμός των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε) που αντιπροσωπεύουν μία από τις κυρίαρχες και ίσως την βασικότερη μορφή επιχειρήσεων του λεγόμενου «τρίτου τομέα» της κοινωνικής οικονομίας στον ελλαδικό χώρο. Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση του Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης όσον αφορά τους στόχους του, τα μέλη του το εργασιακό καθεστώς που τον διέπει, την διαδικασία σύστασής, τις πηγές χρηματοδότησής του καθώς και ανάλογα παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό χώρο.

Επίσης έγινε ειδική αναφορά και παρουσίαση του Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης Δυτικής Αττικής “Διάπλους” ο οποίος στεγάζεται στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής. Μέσα σε αυτήν αναλύεται το επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο περιλαμβάνει κυρίως του 3 τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται ο Κοι.Σ.Π.Ε. έτσι ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί και να παραμείνει οικονομικά βιώσιμος απέναντι στους επερχόμενους επιχειρηματικούς κινδύνους που μπορεί να προκύψουν κατά την διάρκεια τις λειτουργίας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

1.1 Ψυχική υγεία

Πριν προχωρήσουμε στον ορισμό της ψυχικής υγείας , θεωρείται απαραίτητο να εξεταστεί η έννοια της υγείας. Η υγεία, λοιπόν, ήταν ανέκαθεν για τους ανθρώπους βασικό χαρακτηριστικό της ζωής, παρ' όλο που ο ορισμός της εξαρτιόταν από τις εποχές και τις πολιτισμικές επιρροές. Η ανάπτυξη όμως των επιστημών τους τελευταίους δύο αιώνες και η ευκολότερη καταγραφή των απόψεων των ανθρώπων, οδήγησε και στην προσπάθεια ορισμού της υγείας.

Παρ' όλα αυτά ο όρος υγεία ακόμη και σήμερα, εξακολουθεί να μην έχει έναν κοινά αποδεκτό ορισμό. Πρώτη απόπειρα για επίτευξη ομοφωνίας έγινε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.), ο οποίος το 1946 στην ιδρυτική του διακήρυξη όρισε την υγεία ως “την κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας, όχι μόνον την απουσία νόσου ή αναπηρίας”. Αυτός ο ορισμός προκάλεσε σημαντικό κριτικό διάλογο στα χρόνια που ακολούθησαν, κυρίως επειδή δέχεται την υγεία ως μία κατάσταση πληρότητας, η οποία χαρακτηρίζεται ως ουτοπική. Όμως παρά την κριτική, ορισμοί της υγείας που έχουν δοθεί από διάφορους συγγραφείς, καθώς και από απλούς ανθρώπους μεταπολεμικά, αποδέχονται τη θετική έννοια της υγείας που εμπεριέχεται σ' αυτό τον ορισμό, ο οποίος για πρώτη φορά δεν περιορίστηκε στην αντιμετώπιση ή στην πρόληψη της νόσου.

Η ψυχική υγεία είναι μια έννοια που αναφέρεται σε μια ανθρώπινη κατάσταση, την συναισθηματική και ψυχολογική ευεξία. Η ψυχική υγεία είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα επίπεδο γνωστικής και συναισθηματικής ευεξίας, απουσίας μιας ψυχικής διαταραχής. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, δεν υπάρχει ένας επίσημος ορισμός της ψυχικής υγείας. Πολιτιστικές διαφορές, υποκειμενικές εκτιμήσεις, επαγγελματικά και ανταγωνιστικές επαγγελματικές θεωρίες όλα επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται η ψυχική υγεία.

Σε γενικές γραμμές, οι περισσότεροι ειδικοί συμφωνούν ότι η ψυχική υγεία και ψυχική ασθένεια δεν είναι αντιφατικά. Με άλλα λόγια, η απουσία μιας αναγνωρισμένης ψυχικής διαταραχής δεν είναι κατ' ανάγκη ένας δείκτης της ψυχικής υγείας¹.

1.2 Ψυχική νόσος και στιγματισμός

Ο όρος «Ψυχική Ασθένεια» χρησιμοποιείται για να εκφράσει ένα ευρύ φάσμα συμπτωμάτων και εμπειριών που προκαλούν προβλήματα στη σκέψη, το συναίσθημα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου αλλά και στην επικοινωνία του με τους άλλους. Η ψυχική ασθένεια μπορεί να προσβάλει άτομα κάθε ηλικίας, παιδιά, εφήβους, ενήλικες και ηλικιωμένους και μπορεί να παρουσιαστεί σε κάθε οικογένεια. Μπορεί να αναφέρεται σε καταστάσεις τόσο διαφορετικές μεταξύ τους, από την κατάθλιψη και τις αγχώδεις διαταραχές ή τις φοβίες, μέχρι την πιο σοβαρή που είναι η σχιζοφρένεια².

Δυστυχώς ακόμα και στις μέρες μας η κοινωνία περιβάλλει με απομόνωση και σκεπτικισμό στην οικογένεια που έχει κάποιον ψυχικά άρρωστο συγγενή, φέρνοντας την αντιμέτωπη με το στίγμα και την κοινωνική προκατάληψη. Ίσως γι' αυτό οι οικογένειες των ψυχικά ασθενών δε «δημοσιοποιούν» την κατάσταση που αντιμετωπίζουν, δεν οργανώνονται και δε διεκδικούν, όπως συμβαίνει με άλλες κατηγορίες ασθενών. Επιπρόσθετα, λόγω του κοινωνικού στίγματος, οι οικογένειες αυτές συναντούν την αδιαφορία ή την απάθεια της κοινωνίας μας, μιας και οι περισσότερες «φιλανθρωπικές» ή «εθελοντικές» πρωτοβουλίες στρέφονται κυρίως σε άλλους ευπαθείς πληθυσμούς (παιδιά, άλλες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες). Μέσα από την προκατάληψη της κοινωνίας επέρχεται ένας διαχωρισμός και μια κατηγοριοποίηση των ατόμων με ψυχικές διαταραχές σε μία συγκεκριμένη ομάδα η οποία φέρνει στο ψυχικά ασθενή μία απώλεια της κοινωνικής τους υπόστασης και τον αποκλεισμό του από της εργασία και την κοινωνικοοικονομική επανένταξη γενικά στην «φυσιολογική» κοινωνία.

---

¹ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας www.who.int/topics/mental_health/en
(εξακρίβωση στις 23/04/2008)

² Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής
www.epipsi.gr/opentheodoors/news/family.htm (εξακρίβωση στις 23/04/2008)

Το στίγμα είναι μια ανεπιθύμητη, δυσφημιστική ιδιότητα που στερεί από κάποιον το δικαίωμα της πλήρους κοινωνικής αποδοχής, ενώ ταυτόχρονα τον αναγκάζει να προσπαθεί να κρύψει, όταν είναι δυνατόν, την αιτία που προκαλεί αυτήν την αντιμετώπιση. Το στίγμα στη σύγχρονη εποχή χρησιμοποιείται ιδιαίτερα για να καταδείξει ότι κάποιες συγκεκριμένες ασθένειες(καρκίνος, ψυχικές ασθένειες) καθώς και τα χαρακτηριστικά και οι συμπεριφορές που τις συνοδεύουν σχετίζονται με την κινητοποίηση προκαταλήψεων σε βάρος των ατόμων που πάσχουν από αυτές³.

Τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις είναι τρεις έννοιες που συνδέονται στενά με την κατανόηση του στίγματος. Τα στερεότυπα ορίζονται ως αρνητικές κυρίως κοινωνικές γνωστικές δομές που προκαθορίζουν τη συμπεριφορά μας (για παράδειγμα, η αρνητική πεποίθηση ότι τα άτομα με σχιζοφρένεια είναι επικίνδυνα).

Οι διακρίσεις επιτείνουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με κάποια σοβαρή ψυχική ασθένεια στην προσπάθειά τους να επανακτήσουν την κοινωνική λειτουργικότητά τους και να ενταχθούν στην κοινωνία. Οι διακρίσεις είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που ξεκινάει όταν κάποιος χαρακτηρίζεται ως διαφορετικός.

Στην “κοινή γνώμη” αναπτύσσονται ποικίλες απόψεις γι’ αυτούς που είναι διαφορετικοί. Πολιτισμικές πρακτικές και ήθη προφανώς επηρεάζουν τον τύπο των απόψεων που αναπτύσσονται. Όταν υιοθετούνται αρνητικές απόψεις ακολουθούν και αρνητικές συμπεριφορές. Οι διακρίσεις – που είναι έκφραση των αρνητικών απόψεων – είναι πολύμορφες και έχουν κυρίως αρνητικές συνέπειες στην πορεία της ψυχικής νόσου και την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση των ψυχικά ασθενών. Τέτοιες συνέπειες αφορούν

- στη μείωση των πόρων για την αντιμετώπιση της ψυχικής ασθένειας,
- τη διαθεσιμότητα των χώρων στέγασης
- κοινωνική απομόνωση

---

³ Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης “Ψυχαργός Β’ φάση” «Μεθοδολογία Κοινωνικής Ευαισθητοποίησης και Καταπολέμησης της Ψυχικής Νόσου», www.msu.gr/odigossevasth.asp (εξάκριβση 23/04/2008)

- τον περιορισμό των ευκαιριών για εργασία
- προβλήματα στην πορεία της ίδιας της νόσου
- αρνητικές επιπτώσεις στην οικογένεια

δημιουργώντας επιπλέον προβλήματα που στη συνέχεια ανεφοδιάζουν ακόμα περισσότερο το στίγμα δημιουργώντας ένα φαύλο κύκλο στον οποίο σχεδόν «υποχρεωτικά» κινείται ο ψυχικά ασθενής.

1.3. Ιστορία της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα (1983-2008)

Με τον όρο "Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση" εννοείται το σύνολο των παρεμβάσεων που επιτρέπουν στον ψυχικά ασθενή να παραμείνει ενεργός πολίτης, μέσα στο οικογενειακό του περιβάλλον, με αυτονομία, οικονομική δράση και κοινωνική ένταξη.

Η ριζική μεταρρύθμιση των υπηρεσιών παροχής ψυχικής υγείας ξεκίνησε στη χώρα με την ψήφιση του νόμου Ν.1397/83^(Α) ο οποίος αποτέλεσε την μεγαλύτερη νομοθετική ρύθμιση στον ελληνικό υγειονομικό σύστημα αφού πρώτη φορά ορίζονται τα πλαίσια και οι βάσεις ενός Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Με το άρθρο 21 του Νόμου επιβάλλονται σημαντικές αλλαγές στον τομέα της ψυχικής υγείας. Το άρθρο αυτό προέβλεπε αφενός μεν την δημιουργία ενός αποκεντρωμένου δικτύου υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην κοινότητα, με την εισαγωγή του Κέντρου Ψυχικής Υγείας ως πυρήνα του συστήματος και την ίδρυση ψυχιατρικών μονάδων στα γενικά νοσοκομεία που θα προσέφεραν βραχυχρόνια νοσηλεία, αφετέρου δε την μετατροπή του ψυχιατρικού νοσοκομείου-ασύλου σε ειδικό νοσοκομείο καθώς και την βελτίωση των συνθηκών αξιοπρεπούς περίθαλψης των ασθενών στα δημόσια ψυχιατρεία. Μετά τον ιδρυτικό Νόμο έρχεται ο κανονισμός 815/84 ο οποίος αποτελεί αίτημα της χώρας μας από την Ευρωπαϊκή Ένωση για οικονομική ενίσχυση στην ανάπτυξη των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην χώρα μας. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος ανάπτυξης υπηρεσιών ψυχικής υγείας για ένα διάστημα 5 ετών (1984-1988) ήταν η τομεοποίηση⁴, η βελτίωση της οργανωτικής

^(Α) Παράρτημα Νόμος 1397/83

⁴ Τομεοποίηση : είναι η παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο. Όλη η ελληνική επικράτεια είναι χωρισμένη σε υγειονομικές περιφέρειες αντίστοιχα με τις διοικητικές. Κάθε υγειονομική περιφέρεια διαιρείται σε Τομείς Ψυχικής Υγείας (ΤΟΨ.Υ.) και, εκτός από τους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, σε κάθε έναν από τους υπολοίπους νομούς της χώρας, αντιστοιχεί ένας Τομέας Ψυχικής Υγείας.

δομής του συστήματος, η ανάπτυξη ψυχιατρικών μονάδων στα γενικά νοσοκομεία, η ανάπτυξη κοινοτικών κέντρων ψυχικής υγείας, η παροχή πρωτοβάθμιων φροντίδων υγείας, η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλους τους τύπους του προσωπικού και η αποκέντρωση λειτουργίας του συστήματος.

Στα τέλη του 1988 μόνο ένα μικρό μέρος των κοινοτικών κονδυλίων έχει απορροφηθεί κυρίως σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Το 1988, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τροποποιεί τον κανονισμό 815/84 με ένα νέο κανονισμό, τον 4130/88, και συμφωνεί να δοθεί παράταση μέχρι 31/12/1994 στις προθεσμίες του παλαιότερου κανονισμού.

Στις 7/7/1990, μέσα από τον θόρυβο που είχε δημιουργηθεί από τα διεθνή ΜΜΕ για την κατάσταση της Λέρου και μέσα από την διαπίστωση ότι η Ελλάδα δεν είχε διαχειριστεί και αξιοποιήσει τους πόρους που της είχαν δοθεί, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφασίζει την προσωρινή αναστολή του Κανονισμού 815.

Τελικά στις 8/10/1991 μετά από πιέσεις και καταθέσεις νέων προγραμμάτων εγκρίνεται νέα παράταση του κανονισμού και διαμορφώνεται το πρόγραμμα Λέρος Ι και Λέρος ΙΙ. Ανάμεσα στα μέτρα που ελήφθησαν από την ελληνική κυβέρνηση εκείνη την περίοδο για την προώθηση των διαδικασιών της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, ήταν και η εισαγωγή μη κερδοσκοπικών εταιριών στον χώρο της ψυχικής υγείας

Οι λόγοι που οδήγησαν στην εισαγωγή μη κερδοσκοπικών εταιριών στο χώρο της ψυχικής υγείας ήταν η αναγκαιότητα επίσπευσης, εκείνη την περίοδο, των διαδικασιών υλοποίησης των προγραμμάτων της Ε.Ε. και ως εκ τούτου παράκαμψης των δυσχερειών του λογιστικού συστήματος των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου⁵.

Έπειτα έρχεται ο Ν. 2071/1992^(B) περί "Εκσυγχρονισμού και Οργάνωσης Συστήματος Υγείας". Ανάμεσα στις αλλαγές που φέρνει ο Νόμος αναφέρεται άρση της αποκλειστικής ευθύνης του κράτους στην παραγωγή υπηρεσιών νοσοκομειακής περίθαλψης και την παροχή δυνατότητας τόσο στον ιδιωτικό-κερδοσκοπικό τομέα όσο και στον ιδιωτικό-μη κερδοσκοπικό τομέα να ιδρύουν νοσοκομεία.

---

⁵ Μπιλανάκης Ν., Μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπηρεσίες ψυχικής υγείας: Η απάντηση της κοινωνίας και των πολιτών στο κράτος και στην αγορά», εκδόσεις Αρχιτέλαγος,σελ.78

^(B) Παράρτημα Νόμος 2071/92

Ο Νόμος 2071/1992 ίσχυσε για δύο χρόνια και στην συνέχεια τροποποιήθηκε εκ νέου με τον Ν. 2194/1994^(Γ), ένα νόμο σύντομο και αποσπασματικό που είχε σαν μοναδικό σκοπό να τροποποιήσει το νομικό πλαίσιο που είχε διαμορφωθεί και να επανατεθούν σε ισχύ μια σειρά διατάξεων του 1397/1983. Αργότερα το 1997, ψηφίζεται ο Ν. 2519^(Δ) με βασικός στόχο τον εκσυγχρονισμό ορισμένων πτυχών του δημοσίου τομέα. Ο νόμος αυτός ειδικά προβλέπει την ειδική επιτροπή ατόμων με ψυχικές διαταραχές και την ειδική επιτροπή ελέγχου της προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και ο Συνήγορος του Πολίτη που με την δημιουργία του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας ασχολείται με θέματα υγείας, δημόσιας υγιεινής και ψυχικής υγείας⁶.

Το 1998 με τον Ν. 2646^(Ε) ρυθμίζονται θέματα των ιδιωτικών οργανώσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόνοιας. Ο νόμος αυτός αναγνωρίζει το ρόλο των ιδιωτικών φορέων μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα ως φορέων κοινωνικής προστασίας και προβλέπει την συνεργασία με το Κράτος για την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής κοινωνικής φροντίδας.

Την ψυχιατρική μεταρρύθμιση έρχεται να καλύψει ο Ν. 2716/1999^(Ζ) για την «Ανάπτυξη και των εκσυγχρονισμό ψυχικής υγείας» όπου επιτρέπει να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν τόσο κερδοσκοπικούς φορείς όσο και μη κερδοσκοπικοί ιδιωτικοί φορείς. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 11 επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία από φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα Κέντρων Ημέρας, Προστατευομένων διαμερισμάτων, Οικοτροφείων και Ξενώνων, Ειδικών Κέντρων Κοινωνικής Επανάταξης και Ειδικές Μονάδες Αποκατάστασης και Επαγγελματικής Επανάταξης. Στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, επιπλέον, επιτρέπεται η λειτουργία και Κινητών Μονάδων Ψυχικής Υγείας. Στον ίδιο νόμο θεσμοποιείται για πρώτη φορά η κοινωνική επιχείρηση στην Ελλάδα μέσα από το χώρο της ψυχικής υγείας, προβλέποντας την ίδρυση Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι. Σ.Π.Ε.).

---

^(Γ) Παράρτημα Νόμος 2194/94

^(Δ) Παράρτημα Νόμος 2519/97

⁶ Μητροσύλη Μ. Νομικό Πλαίσιο στον υγειονομικό τομέα στο “Δομή και λειτουργία του Ελληνικού συστήματος υγείας”, εκδ. Θεοδώρου- Μητροσύλη, ΕΑΠ, Πάτρα, 1999.

^(Ε) Παράρτημα Νόμος 2646/98

^(Ζ) Παράρτημα Νόμος 2716/99

Από το 2000, και μετά την νομοθετική κατοχύρωση, η συμμετοχή του κερδοσκοπικού τομέα σε δραστηριότητες του τομέα ψυχικής υγείας μεγαλώνει ακόμη περισσότερο με τα Εθνικό πρόγραμμα "Ψυχαργώς" για το οποίο θα μιλήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο αναλυτικότερα.

1.4 Το Εθνικό Πρόγραμμα "Ψυχαργώς"

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, μετά το πέρας της ειδικής χρηματοδοτικής στήριξης από την Ε.Ε. στα τέλη του 1995, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας εκπόνησε ένα μακροπρόθεσμο Σχέδιο με την ονομασία "Ψυχαργώς". Η κωδική του ονομασία, προέρχεται από την μυθολογική «Αργώ» και την επιστροφή του χρυσόμαλλου δέρατος. Ο συμβολισμός παραπέμπει στην «επιστροφή» των ψυχικά ασθενών στην κοινότητα που επιφέρει η Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση⁷. Το πρόγραμμα αποτελεί την βάση για τον αποϊδρυματισμό και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας με τη δημιουργία σύγχρονων υπηρεσιών, κοινοτικά προσανατολισμένων και ενταγμένων σε Τομείς Ψυχικής Υγείας την είσοδο στον εργασιακό χώρο των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας.

1.4.1 Η Α΄ φάση του προγράμματος "Ψυχαργώς"(1997-2001)

Μέρος της Α΄ φάσης του προγράμματος εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την «Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας», ως «Ειδικό πρόγραμμα ολοκληρωμένης παρέμβασης για την κοινωνικοοικονομική επανένταξη ατόμων με ψυχικά και νοητικά προβλήματα» και χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από το Ελληνικό Δημόσιο (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων).

---

⁷ Σιουρούνη Ε., «Η διαχείριση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης 2002-2006. Αποτελέσματα και αντιστάσεις στην περίπτωση του ψυχιατρικού νοσοκομείου Τρίπολης», διπλωματική εργασία, Ε.Α.Π., Πάτρα, 2004.

Το πρόγραμμα διαμορφώθηκε κατά το 1997 για την περίοδο 1997-2001 ενώ η πρώτη του αναθεώρηση αφορά στην περίοδο 2001-2010. Η περίοδος 1997-2001 αποτέλεσε την Α΄ φάση υλοποίησης του η οποία τώρα έχει ολοκληρωθεί.

Τα αποτελέσματα αυτού του μέρους της Α΄ φάσης του προγράμματος “Ψυχαργώς” υπήρξαν τα εξής⁸:

- Δημιουργία 49 Ξενώνων και 6 Οικοτροφείων αποασυλοποίησης
- Δημιουργία 71 Εργαστηρίων Επαγγελματικής Κατάρτισης ψυχικά ασθενών
- Προκατάρτιση, Κατάρτιση 973 ασθενών, που διέμεναν σε Ψυχιατρικά Νοσοκομεία
- Αποϊδρυματισμός, διαμονή σε εξωνοσοκομειακές δομές (Ξενώνες, Οικοτροφεία) 769 ασθενών
- Πρόσληψη και εκπαίδευση 630 ατόμων, στελεχών των νέων δομών
- Κατάρτιση 910 ατόμων ως στελεχών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης⁹

Στις μονάδες αυτές προσελήφθησαν 1200 άτομα, νέοι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, που καταρτίστηκαν μέσω ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης. Επίσης δημιουργήθηκαν 6 νέα Ψυχιατρικά τμήματα σε νέα κτίρια Γενικών Νοσοκομείων.

Το 1999 η Α΄ φάση του προγράμματος εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας», το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και είχε διετή διάρκεια (2000-2001).

Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε σε 31 διαφορετικές πόλεις σε όλη τη χώρα. Από τις μονάδες που αναπτύχθηκαν:

- 13 είναι εγκατεστημένες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη
- 42 είναι εγκατεστημένες στην υπόλοιπη χώρα

στις 8 από τις 31 πόλεις δεν υπάρχουν άλλες κατάλληλα μονάδες υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

⁸ Μονάδα υλοστήριξης και Παρακολούθησης “Ψυχαργώς-Α φάση”, www.msu.gr/article (εξακρίβωση 27-04-08)

⁹ Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση : είναι μια διαδικασία η οποία διευκολύνει τις ευκαιρίες για άτομα –με έκπτωση της λειτουργικότητας, ανάικα ή ανάπηρα από μια ψυχική διαταραχή- να επιτύχουν ένα όσο το δυνατό καλύτερο επίπεδο ανεξάρτητης λειτουργίας τους στην κοινότητα. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας www.who-wapr.org, Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση :Συναινετική Διακήρυξη, who/mnh/mnd/96.2,Γενεύη 1996, Ελληνική μετάφραση με ευθύνη του Ελληνικού κλάδου της WARP,σελ.2 (εξακρίβωση 27-04-08)

Άλλες δράσεις της Α΄ φάσης του προγράμματος υλοποιήθηκαν με εθνικούς πόρους. Μέχρι το τέλος του 2001, που συμπίπτει με το τέλος της Α΄ φάσης του Προγράμματος “Ψυχαργώς” οι Μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης που λειτουργούσαν στη χώρα μας αποτυπώνονται στον επόμενο Πίνακα 1:

Πίνακας 1:

Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης που λειτουργούσαν στην Ελλάδα στο τέλος του 2001

Ξενώνες αποασυλοποίησης / αποκατάστασης	92
Οικοτροφεία αποασυλοποίησης/ αποκατάστασης	13
Προστατευμένα Διαμερίσματα	94
Ενδονοσοκομειακοί Ξενώνας αποκατάστασης	3
Σύνολο	202

Πηγή: α) Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας
β) Μονάδα Υποστήριξης, Εμφύχωσης & Παρακολούθησης “Ψυχαργώς – Α΄ φάση”

1.4.2. Η Β΄ φάση του προγράμματος “Ψυχαργώς”(2002-2006)

Αναφέρεται στην περίοδο 2000-2006 και συμπίπτει με την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Υγεία –Πρόνοια του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, αφορά δε στην ανάπτυξη δομών και υποδομών ψυχικής υγείας σε όλη την χώρα, οι οποίες βασίζονται στις αρχές της τομεοποίησης και της κοινοτικής ψυχιατρικής.

Με τις δομές αυτές εξασφαλίζεται η παροχή υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας που έχουν σκοπό την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία, την περίθαλψη καθώς και την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη.

Δίνεται έμφαση αφενός στην αποϊδρυματοποίηση, την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη 3.500 ασθενών με μακρά παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία της χώρας, αφετέρου στην κοινοτική φροντίδα, την εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, αλλά και τη νοσοκομειακή περίθαλψη στο πλαίσιο του Γενικού Νοσοκομείου.

Οι Μονάδες Ψυχικής Υγείας που είχαν σχεδιαστεί να αναπτυχθούν ώστε να επιτευχθεί η κάλυψη των αναγκών όλης της χώρας, είναι (ενδεικτικά) οι ακόλουθες:

- Ολοκληρωμένα Ψυχιατρικά Τμήματα και Ολοκληρωμένα Παιδοψυχιατρικά Τμήματα σε Γενικά Νοσοκομεία.
- Κέντρα Ψυχικής Υγείας για ενήλικες και Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα για παιδιά και εφήβους.
- Ολοκληρωμένες Μονάδες για άτομα με διαταραχές Αυτιστικού τύπου
- Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, για περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα πρόσβασης
- Κέντρα Ημέρας για ενήλικες και παιδιά ή εφήβους
- Ξενώνες υψηλού ή μέσου βαθμού υποστήριξης και βραχείας ή μέσης διάρκειας παραμονής, διασυνδεδεμένοι με τα Ολοκληρωμένα Ψυχιατρικά Τμήματα των Γενικών Νοσοκομείων (Μετανοσοκομειακοί Ξενώνες).
- Μονάδες Επαγγελματικής Επανάταξης.
- Ξενώνες-Οικοτροφεία για άτομα με διαταραχές Αυτιστικού τύπου.
- Ξενώνες, Οικοτροφεία και Προστατευόμενα Διαμερίσματα για την αποασυλοποίηση, την εγκατάσταση και διαμονή των ατόμων που διαβιούν στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία.
- Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης ισάριθμοι προς τους Τομείς Ψυχικής Υγείας (Το.Ψ.Υ).

Πίνακας 2:**Δομές Ψυχικής Υγείας που έχουν σχεδιαστεί κατά τη Β' φάση του Προγράμματος "Ψυχαργώς" (2001 – 2007)**

<u>α) Κοινοτικές Δομές παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας</u>	
Ψυχιατρικά Τμήματα σε Γενικά Νοσοκομεία	50
Παιδοψυχιατρικά Τμήματα σε Γενικά Νοσοκομεία	9
Κέντρα Ψυχικής Υγείας & Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα	55
Μετανοσοκομειακοί Ξενώνες Βραχείας Παραμονής	31
Κέντρα Ημέρας – Νοσοκομεία Ημέρας	29
Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας	19
<u>β) Δομές αποασυλοποίησης</u>	
Ξενώνες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης	42
Οικοτροφεία Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης	109
Προστατευμένα Διαμερίσματα	119
Εργαστήρια (προγράμματα) επαγγελματικής κατάρτισης ασθενών	8
<u>γ) Εξειδικευμένες Δομές ψυχικής υγείας</u>	
Ολοκληρωμένα Κέντρα για τον αυτισμό	19
Δομές για αντιμετώπιση της κρίσης από την τοξικοεξάρτηση	21
Δομές για αντιμετώπιση της κρίσης από το αλκοόλ	9
Ολοκληρωμένα Κέντρα για τη Νόσο του Alzheimer	7
Σύνολο	527

Πηγή: α) Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εθνικό Πρόγραμμα "Ψυχαργώς"
β) Μονάδα Υποστήριξης & Παρακολούθησης "Ψυχαργώς – Β' φάση", Βάση Δεδομένων Έργων

Ως τις αρχές του 2006 έχουν δημιουργηθεί συνολικά 380 δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης¹⁰:

- 85 Ξενώνες
- 212 Προστατευόμενα Διαμερίσματα
- 83 Οικοτροφεία

Σε αυτές τις μονάδες έχουν εγκατασταθεί περίπου 3000 ασθενείς και εργάζονται 4500 επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

Από το σύνολο των δομών αποασυλοποίησης που λειτουργούν έως σήμερα το 39% έχει συσταθεί και λειτουργεί από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Ν.Π.Ι.Δ.), πιστοποιημένες στον τομέα της ψυχικής υγείας και το 61% έχει συσταθεί και λειτουργεί από φορείς του δημοσίου (Ψυχιατρικά και Γενικά Νοσοκομεία).

Αναλυτικότερα:

- 7 Οικοτροφεία έχουν συσταθεί και λειτουργούν από Ψυχιατρικά Νοσοκομεία
- 9 Ξενώνες έχουν συσταθεί και λειτουργούν από Ψυχιατρικά Νοσοκομεία
- 45 Προστατευόμενα Διαμερίσματα έχουν συσταθεί και λειτουργούν από Ψυχιατρικά Νοσοκομεία
- 28 Προστατευόμενα Διαμερίσματα έχουν συσταθεί και λειτουργούν από Γεν. Νοσοκομεία
- 56 Οικοτροφεία έχουν συσταθεί και λειτουργούν από Ν.Π.Ι.Δ.
- 1 Ξενώνας έχει συσταθεί και λειτουργεί από Ν.Π.Ι.Δ.

Οι ένοικοι των μονάδων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης παρέρχονται από όλα τα ψυχιατρικά νοσοκομεία, με συνέπεια ο αριθμός των εγκλειστών σε αυτά να έχει μειωθεί σημαντικά σε μεγάλο βαθμό. Μάλιστα ως συνέπεια της αποασυλοποίησης κατέστη δυνατό το κλείσιμο του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Πέτρας Ολύμπου (στα τέλη Ιανουαρίου του 2004) και ο μετασχηματισμός του σε δίκτυο μονάδων στην κοινότητα.

---

¹⁰ Μονάδα υποστήριξης και Παρακολούθησης “Ψυχαργός- β’ Φάσης” www.msu.gr/article (εξακρίβωση 26/04/08)

1.4.2.1. Κοινοτική ψυχιατρική

Η Κοινοτική Ψυχιατρική ικανοποιεί ή αποσκοπεί στην ικανοποίηση των αναγκών ψυχικής υγείας στην κοινότητα με την χρήση όλων των διαθέσιμων δυνάμεων, πόρων και τεχνικών που ευοδώνουν την οικονομικά εφικτή θεραπεία του ψυχιατρικού ασθενούς στην κοινότητα του¹⁰.

Η περίθαλψη στην κοινότητα έχει καλύτερα αποτελέσματα από αυτή που προσφέρεται στα ιδρύματα, τόσο στην έκβαση όσο και στην ποιότητα ζωής των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Η μετατόπιση του κέντρου βάρους της φροντίδας των ασθενών από τα ψυχιατρεία στην κοινότητα είναι οικονομικά συμφέρουσα και σέβεται τα ανθρωπίνια δικαιώματα. Υπηρεσίες με τέτοια βάση δίνουν τη δυνατότητα έγκαιρης παρέμβασης και περιορίζουν το στιγματισμό των ασθενών.

Η κυβέρνηση κάθε χώρας, ως τελικά υπεύθυνη για τη διαχείριση της ψυχικής υγείας, πρέπει να εφαρμόζουν πολιτικές που θα προφυλάσσουν και θα βελτιώνουν την ψυχική υγεία του πληθυσμού.

Οι πολιτικές θα πρέπει να κατοχυρώνουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες ευπαθών ομάδων.

Σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις, το βάρος της παρεχόμενης φροντίδας θα πρέπει να μετατοπιστεί από τα μεγάλα ψυχιατρεία προς τις κοινοτικές υπηρεσίες, που θα είναι ενταγμένες στις γενικές υπηρεσίες υγείας.

Στο δεύτερο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα επήλθε μια μετατόπιση στα πρότυπα της ψυχικής υγείας με κύριες αιτίες τρεις ανεξάρτητους παράγοντες:

- α) την πρόοδο της ψυχοφαρμακολογίας,
- β) την ανάπτυξη του κινήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και
- γ) την ενσωμάτωση της ψυχικής υγείας στην αντίληψη της υγείας, όπως αυτή ορίστηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Αυτή η μετατόπιση επέδρασε στον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται πλέον η αντιμετώπιση της ψυχικής διαταραχής και η φροντίδα του ψυχικά πάσχοντα. Η ιδρυματική πρόνοια δίνει τη θέση της στην κοινοτική φροντίδα¹¹.

---

¹⁰Μαδιανός Μιχάλης Γ., «Κλινική Ψυχιατρική», Αθήνα 2003, σελ.254

¹¹Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. “Υγεία Πρόνοια”, Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης “Ψυχαργός Β’ φάση”, «Με το Ψυχαργός για την Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα», www.mohaw.gr (εξακρίβωση 28-04-08)

Τα χαρακτηριστικά της κοινοτικής φροντίδας για την ψυχική υγεία είναι:

- υπηρεσίες κοντά στην κατοικία, συμπεριλαμβανομένης της περίθαλψης σε Γενικά Νοσοκομεία για την αντιμετώπιση των οξέων περιστατικών, δυνατότητες στέγασης σε μακροπρόθεσμη βάση μέσα στην κοινότητα.
- παρεμβάσεις που κατευθύνονται τόσο στα συμπτώματα όσο και στη συνεπαγόμενη ανικανότητα.
- εξατομικευμένη θεραπεία και περίθαλψη σύμφωνα με τη διάγνωση και τις ανάγκες του κάθε πάσχοντα
- ευρύ φάσμα υπηρεσιών που καλύπτουν τις ανάγκες των ασθενών με ψυχικές και συμπεριφορικές διαταραχές
- καλή συνεργασία των επαγγελματιών ψυχικής υγείας και άλλων κοινοτικών υπηρεσιών
- ευέλικτες παρά στατικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μπορούν να προσφέρουν θεραπεία κατ' οίκον
- συνεργασία με τους φροντιστές (συγγενείς) των ασθενών και ικανοποίηση των αναγκών τους
- υποστηρικτική νομοθεσία των παραπάνω πρακτικών¹².

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει κάνει από το 2001 συστάσεις στα κράτη μέλη του αναφορικά με τις δράσεις που πρέπει να αναλάβουν ώστε να προαχθεί η ψυχική υγεία των πολιτών. Αυτές οι συστάσεις¹³ είναι:

1. η αντιμετώπιση και η θεραπεία των ψυχικών διαταραχών πρέπει να γίνεται –όσο το δυνατόν περισσότερο- στο επίπεδο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδα Υγείας (Π.Φ.Υ.)
2. τα ψυχοτρόπα φάρμακα να είναι διαθέσιμα σε όποιον τα έχει ανάγκη
3. τα μεγάλα ψυχιατρικά άσυλα να αντικατασταθούν από κατάλληλα αναπτυγμένες κοινοτικές δομές με διαθέσιμες κλίνες σε ψυχιατρικά τμήματα Γενικών Νοσοκομείων καθώς και υποστήριξη των ασθενών κατ' οίκον.

---

¹² Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας-Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας 2002, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Ψυχική Υγεία: Νέα Αντίληψη, Νέα Ελπίδα, Έκθεση για την Παγκόσμια Υγεία 2001, σελ. 51-52.

¹³ Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας-Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Έκθεση για την Παγκόσμια Υγεία, Γενεύη 2001, Ψυχική Υγεία: Νέα Αντίληψη, Νέα Ελπίδα, σελ.138-140.

4. έναρξη ενημερωτικών εκστρατειών ενάντια στο στίγμα και τον αποκλεισμό.

1.4.2.2 Η έννοια της αποασυλοποίησης-αποιδρυματισμού

Η έννοια της αποασυλοποίησης αναφέρεται σε μια γενικότερη προσπάθεια ψυχιατρικής μεταρρύθμισης που έχει ξεκινήσει σε όλη την Ευρώπη από την δεκαετία του '50, όπου το άτομο με ψυχικές ιδιαιτερότητες αντιμετωπίζεται με σεβασμό και αξιοπρέπεια. Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, αναγνωρίζεται το δικαίωμα του ψυχικά αρρώστου να λαμβάνει την περίθαλψη του μέσα στην κοινότητα χωρίς να απομακρύνεται από το κοινωνικό του περιβάλλον και φυσικά με την ενεργή συμμετοχή της κοινότητας. Με αυτό τον τρόπο το άτομο με ψυχικές και νοητικές ιδιαιτερότητες δεν απομονώνεται, δεν περιορίζεται αλλά στο μέτρο των δυνατοτήτων του μετέχει ισότιμα σε όλες τις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής. Άλλωστε σύμφωνα με την έννοια της αποασυλοποίησης, τα μέλη που φιλοξενούνται στο Οικοτροφείο είναι άτομα με δυναμικά εξελισσόμενο ψυχισμό. Η προσπάθειά μας ορίζεται ως μια δυναμική διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα με ψυχικές ιδιαιτερότητες θα κερδίσουν το δικαίωμα της ισότιμης μεταχείρισης και όχι ως η απλή μετάβασή τους από ένα χώρο (άσυλο) σε έναν άλλο (ξενώνας / οικοτροφείο). Βασικό θεωρητικό εργαλείο είναι η ανάπτυξη του συναισθηματικού δεσμού. Να μπορέσουμε να πλησιάσουμε αυτά τα άτομα, ώστε να τους δοθεί η ευκαιρία να εκφράσουν προσωπικές επιθυμίες, να διεκδικήσουν τις επιλογές τους, να αναγνωριστούν τα συναισθήματά τους, οι απόψεις τους, οι ιδέες και η γνώμη τους.¹⁴

---

¹⁴ Εταιρεία ψυχοκοινωνικής-κινητικής αποκατάστασης και μέριμνας υγείας (Ε.Ψ.Α.Μ.Υ), www.epsamy.gr
(εξακρίβωση 29-04-08)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ (Κοι.Σ.Π.Ε)

2.1 Η αναγκαιότητα της εργασιακής απασχόλησης των ψυχικά ασθενών

Όλο και περισσότερα ερευνητικά στοιχεία επισημαίνουν ότι η εργασιακή δραστηριότητα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη και εξέλιξη των ατόμων με ψυχικές ασθένειες, αφού βοηθά να αντιμετωπίζουν καλύτερα τα συμπτώματα της ασθένειας, να δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις με τον περίγυρό τους και να παίρνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την ζωή τους.

Επιπλέον, η εργασιακή δραστηριότητα παρέχει οικονομική ανεξαρτησία και κοινωνική υποστήριξη, ενώ συγχρόνως επιτρέπει στα άτομα να νιώσουν χρήσιμα μέλη της κοινωνίας, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την αυτοεκτίμησή τους. Μέσω της εργασίας τα άτομα με ψυχικές ασθένειες μπορούν να αισθανθούν ότι έχουν έναν σκοπό και να ικανοποιήσουν την ανάγκη για προσωπική ολοκλήρωση και κοινωνική συμμετοχή.

Αξίζει πάντως να επισημάνουμε ότι η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ψυχικές ασθένειες, μπορεί να αποτελέσει αποφασιστικό βήμα για την κοινωνική ένταξη, αλλά και για την ανατροπή των αρνητικών στερεοτύπων και μύθων που επικρατούν σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνία μας, προωθώντας μια θετική στάση της κοινωνίας απέναντι στα άτομα αυτά. Είναι γνωστό ότι πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι οι άνθρωποι με ψυχικές ασθένειες είναι επικίνδυνοι στην κοινωνία, ότι χρειάζονται συνεχή παρακολούθηση και ότι είναι ανίκανοι να εργαστούν. Άλλοι πάλι αποφεύγουν την συναναστροφή με ανθρώπους με ψυχιατρικές διαταραχές, ειδικά με σοβαρές διαταραχές, όπως η σχιζοφρένεια. Αυτό έχει ως συνέπεια τη μεγαλύτερη απομόνωση αυτών των ατόμων. Ακόμη πιο τραγικό είναι το γεγονός ότι αυτή η απομόνωση στερεί στους ανθρώπους την αξιοπρέπεια τους και παρεμποδίζει τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Αυτοί οι μύθοι εμμένουν, παρά τα ερευνητικά στοιχεία που αναδεικνύουν ότι οι άνθρωποι με ψυχικές ασθένειες δεν έχουν περισσότερες πιθανότητες να διαπράξουν βίαια εγκλήματα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα άτομα. Ακόμη φαίνεται ότι τα άτομα αυτά μπορούν να είναι παραγωγικά μέλη της κοινωνίας, ειδικά όταν δέχονται υποστηρικτικές υπηρεσίες. Από τα παραπάνω γίνεται εμφανές ότι

η εργασιακή δραστηριότητα αποτελεί πολύ σημαντική υπόθεση για τα άτομα με ψυχικές ασθένειες.

Μολονότι η βαρύνουσα σημασία της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ψυχικές ασθένειες έχει πλέον καταδειχθεί, η ανεργία αποτελεί ίσως το βαρύτερο πρόβλημα γι' αυτούς τους ανθρώπους. Το ποσοστό εκείνων που εργάζονται πραγματικά είναι πολύ μικρό. Πιο συγκεκριμένα, τα ποσοστά απασχόλησης κυμαίνονται από 11,7% ως 25% ποσοστά πολύ χαμηλότερα σε σχέση με άλλες ομάδες «ειδικών» αναγκών¹⁵.

Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους ιδιαίτερους παράγοντες που εμποδίζουν την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ψυχικές ασθένειες. Βέβαια, είναι δύσκολο να κάνουμε γενικεύσεις για το σύνολο αυτής της κοινωνικής ομάδας όσον αφορά στην επαγγελματική και κοινωνική τους αποκατάσταση. Και τούτο, επειδή, υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των ατόμων οι οποίες εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες, όπως το είδος και το βαθμό της ψυχικής διαταραχής, το οικογενειακό περιβάλλον, το υποστηρικτικό δίκτυο, τη φαρμακολογία.

2.2 Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας

Ανάμεσα στο κράτος και στην αγορά, έχει αρχίσει να αναπτύσσεται σε πολλές προηγμένες, αλλά και σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, ένας τρίτος τομέας ο επονομαζόμενος τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, τις κοινωνικές επιχειρήσεις, τους συνεταιρισμούς και διάφορους τύπους ενώσεων, που στηρίζονται στην αυτοοργάνωση των πολιτών και στην εθελοντική προσφορά υπηρεσιών, στη βάση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας και προσπαθεί να καλύψει « κενούς χώρους » που αφήνουν μεγάλα τμήματα της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών, συνήθως κοινωνικού χαρακτήρα, των οποίων η παραγωγή και η διάθεση από τους μηχανισμούς της ελεύθερης αγοράς κρίνεται ασύμφορη, η δε παροχή τους από το κράτος πολλές φορές ανέφικτη. Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα, οι φορείς του τομέα αναλαμβάνουν ολοένα και περισσότερο πρωτοβουλίες που συνδυάζουν την αξιοποίηση επιχειρηματικών μεθόδων, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ευπαθών κοινωνικών ομάδων, με την προώθηση κοινωνικού έργου.

¹⁵ Caporoso R.A., «Career counseling with clients who have a severe mental illness. The career development quarterly», 2004, 3;52

Όσον αφορά στην Ελλάδα, κοινή είναι η διαπίστωση ότι οι δραστηριότητες του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας δεν συναντώνται ιδιαίτερα αναπτυγμένες και οι όποιες προσπάθειες γίνονται τα τελευταία χρόνια από διάφορους φορείς προσκρούουν, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη ενός κατάλληλου και ευέλικτου πλαισίου για τη θεσμική, διοικητική και χρηματοδοτική στήριξη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στον τομέα αυτόν. Πράγματι, τόσο η έννοια όσο και οι δραστηριότητες του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες στην Ελλάδα. Ακόμη και η ιδέα ότι οι διάφορες πρωτοβουλίες «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα» που αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα συνιστούν ένα «διακριτό τομέα», δεν συναντιέται συχνά στην ελληνική σκέψη. Γενικότερα, η ελληνική κοινωνία στο σύνολό της εξακολουθεί να εντάσσει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες σε μια «φιλανθρωπικού χαρακτήρα» προσέγγιση. Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι ο τομέας αυτός δεν εμφανίζεται σε καμία από τις επίσημες στατιστικές ως διακριτή κατηγορία.

Εν μέρει, ως αποτέλεσμα των παραπάνω, υπάρχει περιορισμένη γνώση για τις διαστάσεις και τα χαρακτηριστικά των πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται στον τομέα αυτόν στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό με τη σειρά του δεν έχει επιτρέψει μέχρι σήμερα τη διαμόρφωση ενός πλαισίου για συζήτηση, προβληματισμό αλλά και αντιπαράθεση της φύσης και των προοπτικών του τομέα και κατ'επέκταση της συμβολής του στην αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων της ανεργίας, της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού των διακρίσεων που έχουν αρχίσει να εμφανίζονται και στην Ελλάδα και που πλήττουν ένα ολοένα και μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού. Και βέβαια απροσδιόριστο εξακολουθεί να παραμένει το θεσμικό και κανονιστικό περιβάλλον των πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται στον τομέα αυτόν στην Ελλάδα.

Έτσι, οι όποιες προσπάθειες γίνονται τα τελευταία χρόνια για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων με παραγωγικό χαρακτήρα και επιχειρηματικό προσανατολισμό, που στοχεύουν στην επαγγελματική ένταξη ατόμων, που ανήκουν σε διάφορες ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού είναι αποσπασματικές, ενώ έχουν συνήθως άτυπο ή/και παράτυπο χαρακτήρα (αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, ενώσεις, κλπ.) λόγω της ανυπαρξίας ενός σαφούς και κανονιστικού πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές τέτοιες προσπάθειες να ακυρώνονται στην πράξη, ή να οδηγούνται σε αδράνεια ή/και σε «παραίτηση». Και αυτό γιατί το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν ευνοεί την ίδρυση νέων οργανωτικών μορφών όπως οι «Κοινωνικές Επιχειρήσεις», «Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί» κ.α.

Γενικότερα, οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας εμφανίζουν πληθώρα αδυναμιών που συνδέονται με την απουσία μιας ισχυρής παράδοσης σ' αυτό τον τομέα. Οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται εμφανίζουν τα συμπτώματα της νηπιακής κατάστασης του κλάδου: επαναλαμβανόμενα λάθη, σπατάλη δυνάμεων, απουσία διάρκειας και μη κεφαλαιοποίηση της εμπειρίας¹⁶.

2.3 Τι είναι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, με περιορισμένη ευθύνη των μελών τους που θεσπίσθηκαν με το ν.2716/99 του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για την «Ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ψυχικής υγείας». Οι Κοι.Σ.Π.Ε. είναι μια ιδιαίτερη μορφή συνεταιρισμού αφού παράλληλα είναι παραγωγικές και εμπορικές μονάδες αλλά και Μονάδες Ψυχικής Υγείας, η ανάπτυξη και η εποπτεία των οποίων ανήκει στο Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και ασκείται από τη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας. Σε κάθε Τομέα Ψυχικής Υγείας (Το.Ψ.Υ.) μπορεί να ιδρυθεί μόνο ένας ΚοιΣΠΕ¹⁷.

Οι Κοι.Σ.Π.Ε ανήκουν στις λεγόμενες κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες συνδυάζουν την παραγωγή ατομικών ή συλλογικών αγαθών με βάση τις διοικητικές πρακτικές και το νομικό καθεστώς των ιδιωτικών επιχειρήσεων και με οργανωτικές πρακτικές που εξυπηρετούν μια προκαθορισμένη κοινωνική αποστολή. Επειδή πολλές από τις κοινωνικές επιχειρήσεις «δραστηριοποιούνται στην παροχή νέων υπηρεσιών, η απασχόληση που δημιουργείται μπορεί να θεωρηθεί επιπρόσθετη»¹⁸.

Όσον αφορά στην Ελλάδα κοινή διαπίστωση είναι ότι οι δραστηριότητες του τομέα της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες και οι οποιοσδήποτε προσπάθειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια από διάφορους φορείς

¹⁶ Ζιώμας Δ. ,Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, «Προσεγγίζοντας τον Τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα: Υφιστάμενη κατάσταση, Τάσεις και Προοπτικές», www.ekke.gr (εξακρίβωση 26/04/08)

¹⁷ Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Συνεργία», «Οδηγός για τα βήματα σύστασης-δημιουργίας κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε. του Ν. 2716/99)», Αθήνα, 2003, σελ.5-6

¹⁸ Regione Autonoma Trentino – Alto Adige, “Social Enterprises and New Employment in Europe”, (1998). www.social-economy.gr/assets/media/file/Files/nisiotikes_perioxes.pdf (εξακρίβωση 26/04/08)

προσक्रούουν, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη ενός κατάλληλου και ευέλικτου πλαισίου για τη θεσμική, διοικητική και χρηματοδοτική στήριξη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στον τομέα αυτό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και η ιδέα ότι οι διάφορες πρωτοβουλίες «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα» (που αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα) συνιστούν ένα «διακριτό τομέα», δεν συναντιέται συχνά στην ελληνική σκέψη. Γενικότερα, η ελληνική κοινωνία στο σύνολό της εξακολουθεί να εντάσσει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες σε μια «φιλανθρωπικού χαρακτήρα» προσέγγιση. Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι ο τομέας αυτός δεν εμφανίζεται σε καμία από τις επίσημες στατιστικές ως διακριτή κατηγορία.

Οι τύποι των κοινωνικών επιχειρήσεων που υπάρχουν στην χώρα μας είναι¹⁹:

- Οι συνεταιρισμοί γυναικών (αγροτουριστικοί ή αστικοί, υπάρχουν περίπου 110 γυναικείοι συνεταιρισμοί).
- οι αγροτικοί συνεταιρισμοί
- οι αστικοί συνεταιρισμοί, στους οποίους συμμετέχουν ειδικές κοινωνικές ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν ανεργία και αποκλεισμό (στις περισσότερες περιπτώσεις άτομα με ειδικές ανάγκες).
- οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα οι οποίοι διέπονται από το νόμο 2716/1999.
- Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης όπου στόχος τους είναι η προώθηση της απασχόλησης με βιώσιμες και παραγωγικές δραστηριότητες.
- Κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν στα πλαίσια της EQUAL (2001-2005).
- Πολιτιστικοί – Μορφολογικοί Σύλλογοι.
- Περιβαλλοντικές – Οικολογικές Οργανώσεις
- Εθελοντικές Οργανώσεις.

---

¹⁹ Αναπτυξιακή Πρωτοβουλία «Κρίκος», www.equal-krikos.gr, (εξακρίβωση στις 27/04/08)

2.3.1 Σε τι στοχεύουν οι Κοι.Σ.Π.Ε.

Βασικός στόχος τους είναι η κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση και η επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, συμβάλλοντας στη θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια.

Στο πλαίσιο του στόχου για επαγγελματική ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα έχουν και εμπορική ιδιότητα και αναπτύσσουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα (αγροτική, κτηνοτροφική, μελισσοκομική, αλιευτική, δασική, βιομηχανική, βιοτεχνική, ξενοδοχειακή, εμπορική, παροχής υπηρεσιών, κοινωνικής ανάπτυξης).

Αυτό σημαίνει ότι ένας Κοι.Σ.Π.Ε. μπορεί να αποτελέσει ένα μικτό σύστημα διαφορετικών οικονομικών ή και άλλων δραστηριοτήτων, το οποίο να περιλαμβάνει διαφορετικές επιμέρους μονάδες. Για παράδειγμα, ένας Κοι.Σ.Π.Ε. μπορεί να περιλαμβάνει μια μονάδα παραγωγής ή και συναρμολόγησης προϊόντων, μονάδα εμπορίας προϊόντων, μονάδα παροχής υπηρεσιών κ.α.. Συνάμα, μπορεί να περιλαμβάνει μονάδες οι οποίες αναπτύσσουν δραστηριότητες εκπαιδευτικού (π.χ. παροχή ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης στους ήδη απασχολούμενους), πολιτιστικού (π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις) ή γενικότερα κοινωνικού χαρακτήρα (π.χ. εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της τοπικής ή και ευρύτερης κοινωνίας για κοινωνικά θέματα).

2.3.2 Μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε.

Στον Κοι.Σ.Π.Ε. σύμφωνα με τον σχετικό νόμο (2716/99) συμμετέχουν :

- άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών. Τα μέλη από την κατηγορία αυτή υποχρεωτικά πρέπει να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. με ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 35%.
- Εργαζόμενοι στο χώρο ψυχικής υγείας – δημόσιοι υπάλληλοι – επαγγελματίες ψυχικής υγείας του Ε.Σ.Υ.. Τα μέλη από την κατηγορία αυτή υποχρεωτικά πρέπει να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. με ποσοστό μικρότερο ή ίσο του 45%.
- Δήμοι, Κοινότητες, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., άλλα φυσικά πρόσωπα, ιδιώτες, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό του Κοι.Σ.Π.Ε. Τα μέλη από την κατηγορία αυτή

υποχρεωτικά πρέπει να συμμετέχουν στον Κοι.Σ.Π.Ε. σε ποσοστό μικρότερο ή ίσο του 20%.

Ειδικότερα: τα Νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ. (κυρίως τα Ψυχιατρικά), τα Γενικά Νοσοκομεία, τα Πανεπιστημιακά Ψυχιατρικά Νοσοκομεία, τα Ν.Π.Ι.Δ. που έχουν Μονάδα Ψυχικής Υγείας και υπάγονται στον κατά περίπτωση Τομέα Ψυχικής Υγείας.

Δεν μπορούν να γίνουν μέλη, φυσικά ή νομικά πρόσωπα που μετέχουν σε άλλο συνεταιρισμό με τον ίδιο ή παρεμφερή σκοπό, ο οποίος έχει την έδρα του στον ίδιο Τομέα Ψυχικής Υγείας²⁰.

2.3.3 Η απασχόληση στους Κοι.Σ.Π.Ε.

Τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα μπορούν να απασχοληθούν στον Κοι.Σ.Π.Ε. και να αμείβονται ανάλογα με την παραγωγικότητά τους και το χρόνο απασχόλησής τους. Η αμοιβή αυτή προστίθεται στα όποια επιδόματα ή συντάξεις παίρνουν. Αν είναι ανασφάλιστοι, τους ασφαλίζει ο Κοι.Σ.Π.Ε. στον αντίστοιχο ασφαλιστικό φορέα. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. προσφέρουν στους εργαζόμενους με ψυχοκοινωνικά προβλήματα ευνοϊκές συνθήκες εργασίας αφού έχει προβλεφθεί από το νόμο ότι τα άτομα της κατηγορίας αυτής λαμβάνουν την όποια αμοιβή αθροιστικά με την όποια σύνταξη ή επίδομα λαμβάνουν από αλλού. Αυτό σημαίνει τη συνέχιση της λήψης κάθε επιδόματος ανεξάρτητα με το ότι υπάρχει αμειβόμενη εργασία.

Η ιδιότητα του μέλους του Κοι.Σ.Π.Ε δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και το ότι το μέλος θα εργάζεται στον Κοι.Σ.Π.Ε, δηλαδή κάποιος μέλος μπορεί απλά να είναι συνέταιρος και όχι και εργαζόμενος. Αντίστοιχα μη μέλη μπορούν να εργαστούν στον Κοι.Σ.Π.Ε.

Ο αριθμός και το είδος των εργαζομένων ορίζεται πάντα από τις παραγωγικές ανάγκες του Κοι.Σ.Π.Ε.

Οι εργαζόμενοι στο χώρο της ψυχικής υγείας – δημόσιοι υπάλληλοι – ψυχίατροι και ψυχολόγοι του Ε.Σ.Υ. μπορούν να απασχολούνται πλήρως ή μερικώς, σύμφωνα με το Καταστατικό και τον Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας του Κοι.Σ.Π.Ε.

---

²⁰ Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Συνεργία», «Οδηγός για τα βήματα σύστασης-δημιουργίας κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε. του Ν. 2716/99)», Αθήνα, 2003, σελ.6-7

Ειδικότερα οι εργαζόμενοι σε ψυχιατρικά, γενικά ή άλλα νοσοκομεία μπορούν με τη συναίνεσή τους: ή να μετακινηθούν από το φορέα τους στον Κοι.Σ.Π.Ε. (μέσω της διαδικασίας διάθεσης από το φορέα τους) ή να εργάζονται παράλληλα με την απασχόληση στον φορέα τους στον Κοι.Σ.Π.Ε.

Με οποιοδήποτε από τους δύο ανωτέρω τρόπους, ή άλλον τρίτο που θα προκύψει στην πορεία, είναι σαφές ότι η μισθοδοσία των εργαζομένων θα καλύπτεται από το φορέα στον οποίο ανήκουν.

2.3.4. Συνεταιριστικές μερίδες

Όπως σε κάθε συνεταιρισμό, έτσι και στον Κοι.Σ.Π.Ε. υπάρχουν συνεταιριστικές μερίδες, οι οποίες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

Υποχρεωτικές Συνεταιριστικές Μερίδες: αντιστοιχεί μία υποχρεωτική μερίδα σε κάθε μέλος, η οποία είναι ίση και αδιαίρετη για όλα τα μέλη. Η εισφορά της γίνεται μέσα σε ένα μήνα από την εγγραφή του μέλους, εκτός αν ορίζει διαφορετικά το Καταστατικό του Κοι.Σ.Π.Ε.

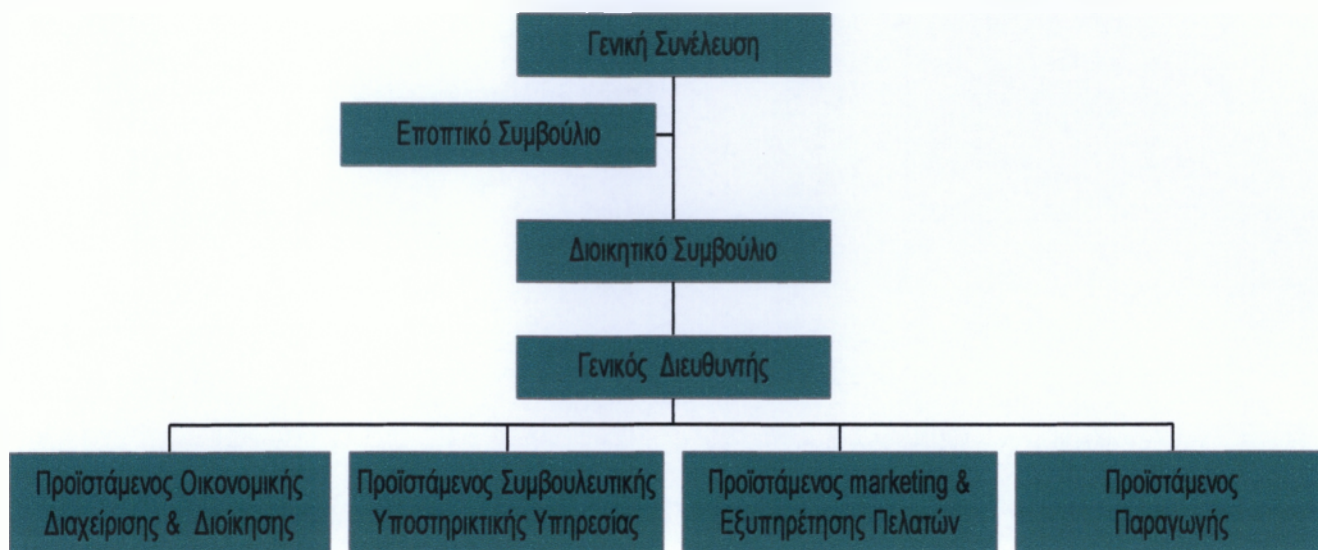
Προαιρετικές Συνεταιριστικές Μερίδες: (εφ' όσον προβλέπονται από το Καταστατικό): αντιστοιχούν έως πέντε προαιρετικές μερίδες σε κάθε μέλος και απεριόριστος αριθμός προαιρετικών μερίδων σε Ν.Π.Δ.Δ. ή μη κερδοσκοπικά Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα.

2.3.5. Όργανα των Κοι.Σ.Π.Ε

Ο Κοι.Σ.Π.Ε. διοικείται από τα όργανα που προβλέπει ο νόμος, δηλαδή:

- τη Γενική Συνέλευση
- το Διοικητικό Συμβούλιο
- και το Εποπτικό Συμβούλιο

Πιο συγκεκριμένα:

Η Γενική Συνέλευση:

Είναι το ανώτατο όργανο του Κοι.Σ.Π.Ε. Ελέγχει και εποπτεύει όλα τα όργανα του Κοι.Σ.Π.Ε.

Σύνθεση: Στη Γ.Σ. μετέχουν όλα τα μέλη, τα οποία και ψηφίζουν αυτοπροσώπως (εκτός αν το Καταστατικό προβλέπει αντιπροσώπηση με εξουσιοδότηση). Σε κάθε υποχρεωτική μερίδα αντιστοιχεί μια και μόνο ψήφος στη Γενική Συνέλευση δηλαδή, ο κάθε εταίρος ψηφίζει μόνο με μια ψήφο ανεξάρτητα των πόσων προαιρετικών μερίδων έχει. Κάθε παρόν μέλος αντιπροσωπεύει το πολύ ένα άλλο μέλος.

Αποκλειστικές αρμοδιότητες:

- Οι προβλέψεις της παραγράφου 2, του άρθρου 6 του νόμου 1667/86 που λέει ότι αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης υπάγονται ιδίως:
  - α) Η τροποποίηση του καταστατικού.
  - β) Η συγχώνευση, η παράταση της διάρκειας, η διάλυση και η αναβίωση του συνεταιρισμού.
  - γ) Η έγκριση των ειδικών κανονισμών εργασίας και προσωπικού,.
  - δ) Η συμμετοχή σε εταιρία και η αποχώρηση από αυτή.
  - ε) Οι γενικοί όροι της δραστηριότητας του συνεταιρισμού, ανάλογα με τους σκοπούς τους, ιδίως της συγκέντρωσης και της από κοινού πώλησης των προϊόντων τους
  - στ) Η έγκριση του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης.

ζ) Η εκλογή και η απαλλαγή κάθε ευθύνης του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου καθώς και των αντιπροσώπων του συνεταιρισμού σε δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις.

η) Η επιβολή εισφοράς στα μέλη για την αντιμετώπιση έκτακτων ζημιών ή άλλων εξαιρετικών καταστάσεων.

- Η έγκριση για συμμετοχή του Κοι.Σ.Π.Ε σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους Οικονομικού Σκοπού (Ε.Ο.Ο.Σ.), ή επιχειρήσεις δημοσίου συμφέροντος, καθώς και η αποχώρηση από αυτές.
- Η έγκριση για συμμετοχή του Κοι.Σ.Π.Ε. σε Κοινοπραξίες ή Συνεταιριστικές Ενώσεις ανωτέρου βαθμού, καθώς και η αποχώρηση από αυτές.
- Η παύση των μελών των οργάνων Διοίκησης οποτεδήποτε, για σπουδαίο λόγο (παράβαση καθήκοντος, ανικανότητα να ασκήσουν την τακτική διαχείριση).

Το Διοικητικό Συμβούλιο:

Το Δ.Σ. του Κοι.Σ.Π.Ε. είναι επταμελές. Τα μέλη του όπως και τα επτά αναπληρωματικά μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση του Κοι.Σ.Π.Ε.

Σύνθεση: πέντε μέλη από τις β΄ και γ΄ κατηγορίες μελών και δύο μέλη από την α΄ κατηγορία (αν δεν βρίσκονται σε πλήρη δικαστική συμπαράσταση). Ο Πρόεδρος, ο Ταμίας και ο Γραμματέας προέρχονται από τις κατηγορίες β΄ και γ΄.

Καθήκοντα: Διοικεί και εκπροσωπεί το συνεταιρισμό σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου και αποφασίζει για τα θέματα, που αφορούν τη διοίκηση και τη διαχείριση του συνεταιρισμού.

Διάρκεια της θητείας του Δ.Σ.: είναι 3ετής. Παρατείνεται το πολύ για 3 μήνες για να εκλεγεί νέο Δ.Σ.

Το Εποπτικό Συμβούλιο:

Είναι τριμελές και εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση του Κοι.Σ.Π.Ε.

Σύνθεση: Στο Ε.Σ. μετέχουν μόνο μέλη των κατηγοριών β΄ και γ΄.

Καθήκοντα: Ελέγχει τις πράξεις του Δ.Σ. και την τήρηση των αποφάσεων της Γ.Σ.

2.3.6. Διαδικασία σύστασης Κοι.Σ.Π.Ε.

Η διαδικασία σύστασης του Κοι.Σ.Π.Ε. αρχίζει με την ενεργοποίηση ενός αρχικού πυρήνα ατόμων, τα οποία αναλαμβάνουν να επεξεργαστούν το νομοθετικό πλαίσιο, τις υπάρχουσες δομές επαγγελματικής κατάρτισης, τις δυνατότητες ανάπτυξης ενός Συνεταιρισμού και να συντονίσουν όλες εκείνες τις ενέργειες που είναι απαραίτητες να γίνουν, μέχρι την υποβολή της πρότασης σύστασης στη Δ/ση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, για έγκριση σκοπιμότητας. Στον πυρήνα αυτό είναι επιβεβλημένο να συμμετέχουν εκπρόσωποι και των τριών κατηγοριών μελών του υπό σύσταση Κοι.Σ.Π.Ε., προκειμένου να διαμορφωθούν συνθήκες συνεργασίας και υποστήριξης της όλης προσπάθειας.

Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει 5 βήματα²¹:

1. Η έναρξη της διαδικασίας σύστασης Κοι.Σ.Π.Ε.

1.1 Η δημιουργία ενός αρχικού πυρήνα Κοι.Σ.Π.Ε.

1.2 Η αποτίμηση των υφιστάμενων δομών

2. Η φάση ενημέρωσης και κινητοποίησης

2.1 Η αναγκαιότητα ενημέρωσης και κινητοποίησης.

2.2 Ποιοι εμπλέκονται στις συζητήσεις για τον Κοι.Σ.Π.Ε.

2.3 Ποιες οι ενέργειες κινητοποίησης

3. Η συγκρότηση του Κοι.Σ.Π.Ε.

3.1 Το πρόγραμμα παραγωγής και εργασίας

3.2 Το συνεταιρικό σχήμα

3.3 Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός

4. Σχεδιασμός της επιχειρηματικής δράσης

4.1 Οι βασικές ενέργειες

4.2 Η επιλογή των διοικητικών στελεχών

4.3 Η έρευνα αγοράς

4.4 Το «επιχειρηματικό σχέδιο»

4.5 Το συνεταιρικό κεφάλαιο

²¹ Συνεργείο Υποστήριξης Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας(2003).www.equal-greece.gr (εξακρίβωση 27-04-08)

4.6 Συνεργασίες με Ν.Π.Δ.Δ.

4.7 Το σχέδιο καταστατικού του Κοι.Σ.Π.Ε.

5 Η τυπική σύσταση και η έναρξη λειτουργίας του Κοι.Σ.Π.Ε.

5.1 Η άδεια σκοπιμότητας

5.2 Η σύσταση των οργάνων του Κοι.Σ.Π.Ε.

5.3 Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

5.4 Οι απασχολούμενοι

5.5 Η χρηματοδότηση

5.6 Η δικτύωση των Κοι.Σ.Π.Ε.

2.3.7. Πόροι των Κοι.Σ.Π.Ε.

Οι πόροι ενός Κοι.Σ.Π.Ε. και επομένως τα έσοδα των μελών του μπορούν να προέρχονται από²²:

Έσοδα από την άσκηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων
- Εκμετάλλευση των παραχωρημένων -κατά χρήση- περιουσιακών στοιχείων και υποδομών Κρατικών Φορέων, Οργανισμών, Εκκλησίας ή Οργανισμών της Αυτοδιοίκησης.

- Προγραμματικές συμβάσεις με Εθνικούς και Διεθνείς Οργανισμούς και Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Κοινοτική Οδηγία 18/2004²³ για φορείς που προσφέρουν προστατευόμενη εργασία). Ήδη, τα Δημοτικά Συμβούλια των Δήμων της περιοχής (Μελίσσια, Μαρούσι) λαμβάνουν αποφάσεις για την ουσιαστική στήριξη του Κοι.Σ.Π.Ε. μέσω συμβάσεων που θα διασφαλίζουν θέσεις εργασίας στο πλαίσιο του Δήμου.

- Χρηματοδότηση από Εθνικούς Οργανισμούς, το Πρόγραμμα Επενδύσεων, Αναπτυξιακά Προγράμματα.

---

²² Εταιρία περιφερειακής ανάπτυξης ψυχικής υγείας, (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.), Διαδικασία ίδρυσης και λειτουργίας Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ) www.erapsy.gr, (εξακρίβωση 27/04/08)

²³ Κοινοτική Οδηγία 18/2004(28) Η απασχόληση και η εργασία είναι βασικά στοιχεία για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους και συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη. Στο πλαίσιο αυτό, τα προγράμματα προστατευόμενων εργαστηρίων και προστατευόμενης απασχόλησης συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ένταξη ή επανένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, τα εργαστήρια αυτά ενδέχεται να μην είναι εις θέση να λαμβάνουν συμβόλαια υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού. Συνεπώς, είναι ενδεδειγμένο να προβλεφθεί ότι τα κράτη μέλη μπορούν να παραχωρούν κατ' αποκλειστικότητα στα εργαστήρια αυτά το δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων ή να αναθέτουν κατ' αποκλειστικότητα την εκτέλεση συμβάσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων προστατευόμενης απασχόλησης.

- Επιχορήγηση από τον Τακτικό Κρατικό Προϋπολογισμό ή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, αποκλειστικά για συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ε.Ε. ή Διεθνείς Οργανισμούς.
- Κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις περιουσιακών στοιχείων.
- Έσοδα από την εκμετάλλευση περιουσιακών τους στοιχείων.

2.3.8 Το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Το Γ΄ Κ.Π.Σ. είναι το προϊόν της συμφωνίας στην οποία κατέληξαν η Ελληνική Κυβέρνηση και οι Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 2000-2006.

Καταρτίστηκε με βάση το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης που υποβλήθηκε από την Ελλάδα στην Ε.Ε.

Το κείμενο του ΚΠΣ υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2000 (Ε2000 3405/28-11-2000) και αναθεωρήθηκε τον Δεκέμβριο του 2004 (Ε2004 2412/3-12-04), τον Δεκέμβριο του 2005 (Ε2005 4788 τελικό /12-12-05) και τον Δεκέμβριο του 2006 (Ε2006 6419 τελικό 7-12-06). Περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τους άξονες προτεραιότητας για τη δράση των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων
- Την συνοπτική περιγραφή των επιχειρησιακών προγραμμάτων με τους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί
- Το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης που προσδιορίζει για κάθε άξονα και για κάθε έτος το ποσό των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται
- Τις διατάξεις εφαρμογής του Γ΄ ΚΠΣ

Οι στόχοι - προτεραιότητες του ΚΠΣ 2000-2006 εστιάζονται σε επενδύσεις στο φυσικό, ανθρώπινο και γνωστικό κεφάλαιο, που μπορούν να συμβάλουν περισσότερο στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην εμβάθυνση της ανάπτυξης στην Ελλάδα:

1. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης.
2. Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, συνδυασμένες μεταφορές και εμπορευματικά κέντρα, ασφάλεια).

3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (περιλαμβάνει τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων).
4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.
5. Ποιότητα ζωής (παρεμβάσεις που αφορούν στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας).
6. Κοινωνία της πληροφορίας (παρεμβάσεις που αφορούν τομείς όπως εκπαίδευση, πολιτισμό, δημόσια διοίκηση, υγεία και πρόνοια, περιβάλλον, απασχόληση, ψηφιακή οικονομία, επικοινωνίες).
7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης) .

Για την επίτευξη των στόχων του ΚΠΣ 2000-2006 καταρτίστηκαν και υλοποιούνται 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα εκ των οποίων

- τα 11 είναι Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές
- τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), ένα για κάθε μία από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας και στα οποία έχει κατανεμηθεί το 1/3 περίπου των διαθέσιμων πιστώσεων για την περίοδο 2000-2006
- και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική βοήθεια» που στόχο έχει να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Προσανατολισμένο στην εξυπηρέτηση βασικών επιλογών κοινωνικής πολιτικής της χώρας και κυρίως στην εξυπηρέτηση των στόχων της μεταρρύθμισης του Εθνικού Συστήματος Υγείας και της εθνικής πολιτικής για την Υγεία και την Πρόνοια στην Ελλάδα, το Ε.Π. «Υγεία - Πρόνοια» εγκρίθηκε στα πλαίσια του Γ΄ ΚΠΣ, και στοχεύει στην:

- Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας και βελτίωση της Υγείας και της Κοινωνικής Προστασίας του πληθυσμού.
- Αναβάθμιση της ποιότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.
- Ενίσχυση της αυτοδυναμίας των Περιφερειών, με την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων στην κατανομή και παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.
- Αμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε σχέση με την παροχή υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας στους πολίτες.
- Σημαντική βελτίωση του επιπέδου ικανοποίησης των πολιτών από την παροχή υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών που είναι φιλικές προς τους χρήστες και προσιτές σε όλους.

Η στρατηγική επίτευξης των στόχων του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» προβλέπει την υλοποίηση δράσεων που εντάσσονται στους ακόλουθους Άξονες Προτεραιότητας²⁴:

- Άξονας Προτεραιότητας 1: «Υγεία».
- Άξονας Προτεραιότητας 2: «Ψυχική Υγεία».
- Άξονας Προτεραιότητας 3: «Πρόνοια».
- Άξονας Προτεραιότητας 4: «Ανθρώπινοι Πόροι».
- Άξονας Προτεραιότητας 5: «Τεχνική Βοήθεια».

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 1, οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις περιλαμβάνονται σε 3 βασικά Μέτρα:

- Μέτρο 1.1: «Ανάπτυξη υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας».
- Μέτρο 1.2: «Λειτουργικός εκσυγχρονισμός Νοσοκομειακών Μονάδων».
- Μέτρο 1.4: «Ανάπτυξη Δημόσιας Υγείας».
- Μέτρο 1.5: «Δράσεις Ωρίμανσης και Προετοιμασίας»

²⁴Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υγεία Πρόνοια 2000-2006, www.vgeia-pronoia.gr (εξ ακρίβωση στις 27-04-08)

Αντίστοιχα στον Άξονα Προτεραιότητας 2, περιλαμβάνονται 4 βασικά Μέτρα:

- Μέτρο 2.1: «Αποασυλοποίηση και κοινωνικό-οικονομική (επαν)ένταξη ψυχικά ασθενών»
- Μέτρο 2.2: «Ανάπτυξη/ συμπλήρωση/ επέκταση δομών στην κοινότητα, για την ολοκληρωμένη εφαρμογή της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης»
- Μέτρο 2.3: «Ενέργειες πρόληψης, ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικοοικονομική ένταξη»
- Μέτρο 2.4: «Κατάρτιση του προσωπικού για τη στήριξη της αποασυλοποίησης, της κοινωνικοοικονομικής επανένταξης και της συνεχούς υποστήριξης των ψυχικά ασθενών»

Στον Άξονα Προτεραιότητας 3, οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις εξειδικεύονται σε 2 βασικά Μέτρα:

- Μέτρο 3.1: «Ενέργειες υποστήριξης ατόμων που απειλούνται ή πλήττονται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας στο πλαίσιο των δράσεων του Δικτύου κοινωνικών – υποστηρικτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο»
- Μέτρο 3.2: «Σταδιακή επανένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνικό – οικονομική ζωή και προώθηση στην αυτόνομη διαβίωση»

Στον Άξονα Προτεραιότητας 4, οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις εξειδικεύονται σε 2 βασικά Μέτρα:

- Μέτρο 4.1: «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού του Τομέα της Υγείας».
- Μέτρο 4.2: «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού του Τομέα της Πρόνοιας».

Για την εξασφάλιση της ορθολογικής εφαρμογής των δράσεων των βασικών Αξόνων Προτεραιότητας, στις διάφορες φάσεις υλοποίησής τους προβλέπεται ο Άξονας Προτεραιότητας 5 «Τεχνική Βοήθεια» ο οποίος περιλαμβάνει ένα Μέτρο:

- Μέτρο 5.1: «Υποστήριξη της εφαρμογής του Ε.Π.»

Για την εκπλήρωση των στόχων που εξυπηρετούν τους βασικούς Άξονες Προτεραιότητας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμπληρωματική διατομεακή σχέση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία – Πρόνοια» με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα καθώς και με τα Τομεακά Προγράμματα «Κοινωνία της Πληροφορίας», «Απασχόληση – Επαγγελματική Κατάρτιση», «Έρευνα – Τεχνολογία» και «Περιβάλλον».

Για το λόγο αυτό, η ανάπτυξη και εφαρμογή όλων των δράσεων των μέτρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία - Πρόνοια» που σχετίζονται με τα προαναφερθέντα Επιχειρησιακά Προγράμματα θα γίνει σε πλήρη συνέργεια και συντονισμό με αυτά.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι μέσα στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης εντάχθηκε τον Ιούλιο του 2003 με αρχικό μετοχικό κεφάλαιο 100.000.000€ το Ταμείο Εγγυοδοσίας μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων το οποίο αποτελεί ένα χρηματοδοτικό ίδρυμα που δίνετε να παρέχει εγγυήσεις και αντεγγυήσεις σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα (τράπεζες, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), εταιρίες ανάληψης επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), εταιρίες επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital), υπέρ των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Αποστολή του ταμείου είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στο χρηματο-πιστωτικό και χρηματο-οικονομικό σύστημα των Ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της κάλυψης μεγάλου μέρους των οικονομικών και εμπορικών κινδύνων τους καθώς και η συμπλήρωση κενών και ικανοποίηση αναγκών της Ελληνικής αγοράς.

2.3.9 Κοι.Σ.Π.Ε που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα

Παρακάτω αναφέρονται οι Κοι.Σ.Π.Ε. που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα καθώς επίσης και οι επιμέρους δραστηριότητες τους

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1. Λέρος	Τυποποίηση μελιού "Άρτεμις" καθαρισμός ακτών εκτροφείο πέρδικας
2.Κέρκυρα "Νέοι Ορίζοντες"	συνεργείο καθαρισμού κτιρίων/χώρων εκμετάλλευση parking εκμετάλλευση καφενείου- κυλικείου

Ορίζοντες”	
3.Αττική“Ευ ζην”	κατασκευή επίπλων Catering – διανομή πρόχειρου φαγητού γραφείο κοινωνικού τουρισμού
4.Αττική “Κλίμαξ plus”	υποστήριξη ΑμεΑ ανακύκλωση
5.Αττική “Διάπλους”	βιολογικά κηπευτικά συνεργείο περιποίησης πρασίνου εμπορία τυποποιημένων προϊόντων
6.Αττική “Εικόνα”	εκδόσεις βιβλιοδεσία
7.Αττική “Διαδρομές”	διακοσμητικά είδη κεριά δώρα
8. Χανιά	πλυντήριο αυτοκινήτων πλυντήριο ιματισμού
9.Θεσσαλονίκη	ξυλουργείο κηπευτικά προϊόντα – θερμοκήπιο ραφείο
10.Πάτρα “Φάρος”	πλυντήριο ιματισμού διακοσμητικά είδη – κεριά – δώρα
11. Κατερίνη	αρτοζαχαροπλασείο καντίνα τυποποιημένων προϊόντων αγροτουριστικά καταλύματα
12. Αμφισσα “Γ. Βολίκας”	Κομποστοποίηση φυλλοχώματος Τυποποίηση-εμπορία βρώσιμης ελιάς
13. Κεφαλονιά “Ρότα”	Εκμετάλλευση καφενείου Παραγωγή καυσόξυλων από ανακυκλωμένο χαρτί
14. Χίος	εκμετάλλευση καντίνας καλλιέργεια μαστιχόδεντρων

2.3.10 Παραδείγματα εφαρμογών «κοινωνικής οικονομίας» και «κοινωνικών επιχειρήσεων» στον ευρωπαϊκό χώρο

Στις αρχές του 1990 το μοναδικό κράτος μέλος με ειδική νομοθεσία όσον αφορά στις κοινωνικές επιχειρήσεις ήταν η Ιταλία. Το 1995 το Βέλγιο συνέταξε σχετικό νόμο και αργότερα ακολούθησε η Γαλλία, Πορτογαλία, Φινλανδία και η Λιθουανία. Στη Γερμανία θεσπίστηκε νόμος για τις επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούσαν άτομα με βαριές αναπηρίες. Σε πολλές άλλες χώρες αναπτύσσεται ακόμα σχετικός διάλογος ως προς την δυνατότητα θέσπισης νόμων όπως είναι για παράδειγμα η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** υπάρχουν κοινωνικές επιχειρήσεις στον τομέα παραγωγής βιολογικών προϊόντων, προστασίας του περιβάλλοντος, παροχής προσωπικών υπηρεσιών με σκοπό την καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επίσης αναθερμάνθηκε το ενδιαφέρον για τα κέντρα επιχειρηματικότητας της Κοινότητας (community businesses) τα οποία αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών στην κοινότητα.

Στην **Ολλανδία** στο ίδιο μοντέλο οργάνωσης συστήνονται συνοικιακές αναπτυξιακές επιχειρήσεις ή συμπράξεις, με αντικείμενο προσανατολιζόμενο στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ποιότητα της ζωής των πολιτών.

Στη **Σουηδία** υπάρχουν κοινωνικοί συνεταιρισμοί στους τομείς της εκπαίδευσης ενηλίκων, της ψυχαγωγίας, του πολιτισμού, της παροχής προσωπικών υπηρεσιών κυρίως σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Στη **Φινλανδία** συστήνει εργατικούς συνεταιρισμούς με σκοπό την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης και κοινωνικών υπηρεσιών. Ενισχύουν το αίσθημα του εθελοντισμού και δημιουργούν προϋποθέσεις ενσωμάτωσης κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων για ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Στην **Αυστρία** η κοινωνική οικονομία εμφανίζεται με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και ειδικότερα στη φροντίδα των παιδιών στο σπίτι από υπεύθυνους (child-minder). Το 80% των μελών αυτών των ομάδων είναι κυρίως άτομα με ειδικές ομάδες.

Στην **Ιρλανδία** δημιουργούνται αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί και συνεταιρισμοί για άτομα με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες. Σε αυτούς συμμετέχουν ποικίλοι εταίροι, όπως ΜΚΟ, κοινωνικές επιχειρήσεις, πιστωτικές ενώσεις, τοπικοί αναπτυξιακοί οργανισμοί.

Στο **Λουξεμβούργο** έχουν συσταθεί οργανισμοί ενσωμάτωσης μέσω οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο την ένταξη γυναικών και μακροχρόνια ανέργων

στην αγορά εργασίας. Δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς του πολιτισμού, της εργασιακής ενσωμάτωσης, της γεωργίας, του περιβάλλοντος.

Στην **Γερμανία** έχουν αναπτυχθεί πρωτοβουλίες εργασιακής ενσωμάτωσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Οι τρεις κύριες κατηγορίες οργανισμών που ξεχώρισαν και συμμετέχουν σε προγράμματα αγοράς εργασίας, ορισμένου χρόνου και χρηματοδοτούνται από το κράτος είναι οι ακόλουθες:

(α) Οργανισμοί δημιουργίας απασχόλησης κάλυψης κοινωφελών δραστηριοτήτων

(β) Ενώσεις για την δημιουργία απασχόλησης και ανάπτυξης

(γ) Κοινωνικές επιχειρήσεις (η υποστήριξη που προσφέρεται από το κράτος είναι χρονικά περιορισμένη, για 5 χρόνια το πολύ και έπειτα ο οργανισμός πρέπει να αυτοσυντηρηθεί).

Στην **Γαλλία** αναπτύσσονται πρωτοβουλίες εργασιακής ενσωμάτωσης ευάλωτων κοινωνικά και οικονομικά ομάδων με τη μορφή :

(α) Τοπικών συνδέσμων (rigies de quartier- Επιχειρήσεις Κοινωνικής Ενσωμάτωσης)

(β) Συνεταιρισμοί (επιχειρήσεις με κοινωνικό σκοπό και παροχής συλλογικών υπηρεσιών).

Στο **Βέλγιο** ο όρος επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας έχει γίνει συνώνυμο των κοινωνικών πρωτοβουλιών-οργανισμών που στοχεύουν στην προώθηση της επαγγελματικής ένταξης των περιθωριοποιημένων, από την εργασία, ατόμων. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες ένας μεγάλος αριθμός καινοτομιών έχει εισαχθεί σε αυτό το πεδίο οι οποίες αναγνωρίζονται και υποστηρίζονται από το δημόσιο τομέα.

Η **Ισπανία** είναι μία από τις χώρες που έχουν συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο για τις οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας. Αποτελούνται από κοινωνικές συνεταιριστικές πρωτοβουλίες οι οποίες εστιάζουν στα άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα δυσχέρειας μέχρι και αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Στην **Ιταλία** υπάρχουν δύο κατηγορίες δραστηριοποίησης των κοινωνικών φορέων:

(α) Δραστηριοποιούνται σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, πρόνοιας για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Τύπου Α)

(β) Στοχεύουν στην κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Τύπου Β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ “ΔΙΑΠΛΟΥΣ”

3.1 Λίγα λόγια για τον Κοι.Σ.Π.Ε. “Διάπλους”

Η διαδικασία σύστασης του συνεταιρισμού “Διάπλους” ξεκίνησε μετά από πρωτοβουλία ομάδας ασθενών και εργαζομένων, καθώς και της Διοίκησης του Ψ.Ν.Α. για να πάρει στη συνέχεια ευρύτερες διαστάσεις. Απέκτησε νομική μορφή το Φεβρουάριο του 2004, ενώ από τις αρχές του 2005 λειτουργεί αυτόνομα με δική της εκλεγμένη Διοίκηση, στην οποία μετέχουν αντιπροσωπευτικά όλες οι κατηγορίες μελών του.

Στόχος του συνεταιρισμού είναι η κοινωνικο-οικονομική και επαγγελματική ένταξη χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας μέσα από βιώσιμες επιχειρηματικές ανταγωνιστικές δραστηριότητες με ποιότητα συνέπεια και επαγγελματισμό.

Άξονες του νέου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, είναι η οικονομική βιωσιμότητα το κοινωνικό συμφέρον, η ποιότητα και η διαρκής ανάπτυξη με την δημιουργία συνεχώς νέων θέσεων εργασίας για χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Για την σύσταση του υποστηρίχθηκε ενεργά από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Συnergie» της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Equal.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία (Κ.Π.) EQUAL εντάσσεται στην στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας ή ηλικίας. Με επίκεντρο την αγορά εργασίας, η Κ.Π. EQUAL στηρίζει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση των διακρίσεων, προωθεί την δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης και προσπαθεί να εξασφαλίσει την δυνατότητα όλων να έχουν πρόσβαση στις θέσεις αυτές.

Διαφέρει από τα συνήθη προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου καθώς επιχειρεί την εξεύρεση και την πιλοτική εφαρμογή καινοτόμων τρόπων επίτευξης των πολιτικών στόχων της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, της κοινωνικής ενσωμάτωσης, αλλά και των αντίστοιχων στόχων των κρατών μελών όπως αυτοί έχουν διατυπωθεί στα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση και την Κοινωνική Ενσωμάτωση.

3.2 Επιχειρηματικό σχέδιο

Στις επόμενες σελίδες θα παρουσιαστούν δευτερογενή στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τον ίδιο τον Κοινωνικό Συνεταιρισμό Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.).

Στο παρακάτω κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο επιχειρηματικό σχέδιο του κοινωνικού συνεταιρισμού περιορισμένης ευθύνης “Διάπλους”. Σύμφωνα με τα δεδομένα, που έχουν διαμορφωθεί από το πρόγραμμα παραγωγής και εργασίας και την έρευνα αγοράς, καταρτίζεται το επιχειρηματικό σχέδιο (business plan) του Κοι.Σ.Π.Ε., η εκπόνηση του οποίου είναι απαραίτητη τόσο για τη χορήγηση άδειας σκοπιμότητας από το Υπουργείο Υγείας - Πρόνοιας, όσο και για τη λήψη επιπλέον χρηματοδότησης, από χρηματοοικονομικές και τραπεζικές πηγές.

Η εκπόνηση ενός επιχειρησιακού σχεδίου αποτελεί μια από τις βασικότερες ενέργειες για την ανάπτυξη κάθε επιχείρησης, ανεξαρτήτως μεγέθους, αντικείμενου και νομικής μορφής. Το επιχειρησιακό σχέδιο είναι μια συνοπτική γραπτή περιγραφή των στόχων που ελπίζει να πετύχει κάθε επιχειρηματίας περιγράφοντας ταυτόχρονα τις μεθόδους και τις στρατηγικές που θα εφαρμόσει για να τους πετύχει.

Το επιχειρησιακό σχέδιο πρέπει να προσεγγίζεται σαν ένα βασικό κομμάτι του σχεδιασμού της οποιασδήποτε επιχειρηματικής δράσης. Εκτός όμως από κομμάτι του σχεδιασμού, το επιχειρησιακό σχέδιο αποτελεί και βασικό εργαλείο του επιχειρησιακού management τόσο για τις υπό σύσταση όσο και για τις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Το Business Plan είναι:

- εργαλείο σχεδιασμού
- εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού
- εργαλείο αποτελεσματικότητας (performance tool)
- εργαλείο επικοινωνίας
- οικονομικό εργαλείο
- εργαλείο management
- εργαλείο διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού
- εργαλείο marketing

- εργαλείο προώθησης της επιχειρηματικής ιδέας σε τρίτους (χορηγούς, επενδυτές, χρηματοδότες, μετόχους)

Το επιχειρησιακό σχέδιο, πέρα από ότι λειτουργεί σαν εργαλείο, ενισχύει την επιχειρηματική δράση με τους εξής τρόπους:

- Βοηθά στη διευκρίνιση, εστίαση και έρευνα της ανάπτυξης της επιχείρησης
- Εξασφαλίζει ένα πλαίσιο για να αναληφθεί η επιχειρηματική στρατηγική έτσι ώστε να αναπτυχθεί η επιχείρηση
- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση συζήτησης με τρίτα μέρη (τράπεζες – μετόχους – άλλους επενδυτές) ή συνεταιίρους οι οποίοι είτε έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την επιχείρηση είτε προσπαθούμε να το προκαλέσουμε
- Θέτει στόχους και σκοπούς σε σύγκριση προς τους οποίους μπορεί να μετρηθεί, αξιολογηθεί και να αναθεωρηθεί η πραγματική απόδοση της επιχείρησης μετά την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου
- Εντοπίζει από τη φάση του σχεδιασμού τα πιθανά προβληματικά σημεία της όποιας επιχειρηματικής δράσης και περιέχει τις ανάλογες πολιτικές αντιμετώπισης τους

Το επιχειρησιακό σχέδιο με άλλα λόγια είναι ένα από τα βασικότερα κείμενα περιγραφής και προβολής της επιχειρηματικής ιδέας. Στην περίπτωση των Κοι.Σ.Π.Ε., το επιχειρησιακό σχέδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν βασικό πειστήριο για να πείσει τόσο τους συνεταιίρους για να συμμετέχουν, όσο και τις διάφορες κρατικές αρχές για την έγκριση της όποιας χρηματοδότησης

Κάθε επιχειρησιακό σχέδιο πρέπει να περιγράφει ξεκάθαρα τους στόχους που θέτει, τα μέσα και τους πόρους που διαθέτει για την επίτευξή τους καθώς και τους τρόπους που θα τα διαχειριστεί και ταυτόχρονα να τα αξιολογεί και να επιλέγει τα πιο βιώσιμα και αποτελεσματικά.

Συνοπτικά, ένα επιχειρηματικό σχέδιο περιλαμβάνει:

- Γενικά στοιχεία (ταυτότητα και ιστορικό δημιουργίας, συνοπτική περιγραφή του συνεταιρισμού, στοιχεία καινοτομίας-πρωτοτυπίας).
- Τα στοιχεία της αγοράς (τα χαρακτηριστικά και τις εκτιμήσεις σύμφωνα με την έρευνα αγοράς που έχει προηγηθεί).

- Τα στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας (οργάνωση, διοίκηση, εξοπλισμός, προμηθευτές, εργατικό δυναμικό, κόστος παραγωγής).
- Τα στοιχεία οργάνωσης της επιχείρησης (τόπος εγκατάστασης, οργανόγραμμα επιχείρησης).
- Τα στοιχεία υλοποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου (απαιτούμενες ενέργειες, χρηματοδοτικό πρόγραμμα).

3.3 Ταυτότητα του Κοι.Σ.Π.Ε. “Διάπλους”

ΕΠΩΝΥΜΙΑ		Κοινωνικός Συνεταιρισμός	Περιορισμένης
		Ευθύνης Δυτικής Αττικής	
ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ		«Διάπλους»	
Το.Ψ.Υ.		1 ^{ος} Τομέας Ψυχικής Υγείας	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΔΡΑΣ	ΟΔΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	Λ. Αθηνών 374	
	ΠΟΛΗ	Χαϊδάρη	
	ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΑΣ	124-62	
ΤΗΛΕΦΩΝΟ		210- 5388350 & 210- 5817554	
FAX		210-5388350	
E-MAIL		koispeattica@hotmail.com	
A.Φ.Μ. & Δ.Ο.Υ.		998926886 - Δ.Ο.Υ. Χαϊδαρίου	

Σε αυτό το σημείο πρέπει οπωσδήποτε να αναφερθεί ότι ο Κοι.Σ.Π.Ε. Διάπλους καθώς και όλοι οι τέτοιου είδους κοινωνικοί συνεταιρισμοί έχουν Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.) το οποίο τους κατατάσσει στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς γεγονός το οποίο δεν ισχύει καθώς όπως προαναφέραμε οι Κοι.Σ.Π.Ε. είναι κερδοσκοπικοί οργανισμοί κοινωνικού χαρακτήρα.

3.4 Ιστορικό Ανάπτυξης

Τον Φεβρουάριο του 2002 συστήθηκε η ομάδα πρωτοβουλίας για την δημιουργία του κοινωνικού συνεταιρισμού από επαγγελματίες ψυχικής υγείας του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής.

Τον Μάιο του 2002 συστήθηκε Συντονιστική Επιτροπή αποτελούμενη από 5 τακτικά και 5 αναπληρωματικά μέλη, που προέρχονταν από την ομάδα πρωτοβουλίας. Η επιτροπή συνεδρίαζε και συνεργαζόταν κάθε Τρίτη αλλά και σε έκτακτα χρονικά διαστήματα στον χώρο στέγασης των εργαστηρίων κατάρτισης του προγράμματος

«Ψυχαργώς» της Μονάδας Αποκατάστασης, ο οποίος λειτούργησε ως σημείο επικοινωνίας και ενημέρωσης για κάθε ενδιαφερόμενο.

Στα πλαίσια της οργάνωσης των δράσεων δημιουργήθηκαν οι ακόλουθες ομάδες εργασίας :

- Ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης
- Επιμέλειας δημιουργίας έντυπου υλικού
- Καταγραφής των επαγγελματικών ενδονοσοκομειακών και εξωνοσοκομειακών δομών
- Συλλογής και οργάνωσης του σχετικού έντυπου υλικού
- Διαμόρφωσης καταστατικού

Στις 6 Μαρτίου του 2003 πραγματοποιήθηκαν οι αρχαιρεσίες για την εκλογή Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής (Π.Δ.Ε.) η οποία τηρούσε τις προϋποθέσεις ενός τυπικού Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με την κείμενη Νομοθεσία. Η σύνθεσή της περιελάμβανε 7 τακτικά και 7 αναπληρωματικά μέλη εκ των οποίων τα 4 μέλη (δύο τακτικά και δύο αναπληρωματικά) αντίστοιχα, προέρχονταν από εκπροσώπους των χρηστών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Η δράση της Επιτροπής προσανατολίστηκε στην δημιουργία συνεργασιών και στην εγγραφή μελών με έμφαση στην πρώτη κατηγορία.

Τον Μάιο του 2003 κατόπιν συνεκτίμησης των αναγκών και προτεραιοτήτων συστήθηκαν και επικυρώθηκαν με την υπ' αριθ. 581/26-5-03 απόφαση του τότε Διοικητή, οι ακόλουθες ομάδες εργασίας :

- Ευαισθητοποίησης- ενημέρωσης
- Καταγραφής και αξιολόγησης των εν δυνάμει εργαζομένων
- Μελέτης βιωσιμότητας
- Συλλογής και επεξεργασίας έντυπου υλικού
- Κατάρτισης εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας
- Επιμέλειας δημιουργίας έντυπου υλικού

Αρχές Ιανουαρίου του 2004 ολοκληρώθηκε η εκπόνηση της μελέτης βιωσιμότητας, απαραίτητης προϋπόθεσης για την έγκριση σκοπιμότητας.

Στις 13 Ιανουαρίου του 2004 πραγματοποιήθηκε η ιδρυτική Συνέλευση των μελών του Συνεταιρισμού κατά την οποία πραγματοποιήθηκε ενημέρωση των μελών και υπογραφή του καταστατικού.

Η ίδρυσή του καταχωρήθηκε στο Μητρώο του Ειρηνοδικείου Αθηνών στις 14/1/2004 με αριθμό πράξης 4/2004 και εγκρίθηκε η σκοπιμότητα της ίδρυσής του με την απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με αριθ. πρωτ. Υ5α/Γ.Π.3929/5-11-2004.

Στις 17 Απρίλη του 2004, πραγματοποιήθηκε Γενική Συνέλευση των μελών του συνεταιρισμού με ενημερωτικό χαρακτήρα και αποφασίστηκε η αναβολή της εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου ως την τελική διευθέτηση της έκδοσης Α.Φ.Μ.

Στις 16 Δεκεμβρίου του 2004, επιτεύχθηκε η προσωρινή, για ένα εξάμηνο, απαλλαγή από την εγγραφή στον Ο.Α.Ε.Ε. (ως και την 30^η Ιουνίου 2005) στοιχείο απαραίτητο για την έκδοση Α.Φ.Μ.

Στις 20 Φεβρουαρίου του 2005 πραγματοποιήθηκαν οι αρχαιρεσίες για την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου.

Το νεοεκλεγέν Διοικητικό Συμβούλιο κατόπιν πολλαπλών παραιτήσεων, συντέλεσε στον ορισμό νέας Προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής από το Πρωτοδικείο Αθηνών, το οποίο οδήγησε στις αρχαιρεσίες για την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου στις 30 Νοεμβρίου 2005.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο συνέθεσε ομάδες εργασίας για την ολοκλήρωση της έκδοσης Α.Φ.Μ., για την σύναψη εποικοδομητικών συνεργασιών, για την αξιοποίηση προτάσεων χρηματοδότησης και άλλες ενέργειες, που θα καθιστούν τον Κοινωνικό Συνεταιρισμό μια ομπρέλα κάτω από την οποία θα αναπτυχθούν υγιείς και βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες για την επαγγελματική ενσωμάτωση ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

3.5 Συνεταιριστική σύνθεση

Τα ίδια κεφάλαια προέρχονται από τις συνεταιριστικές μερίδες των μελών. Συγκεκριμένα τα μέλη του κοινωνικού συνεταιρισμού είναι 146 στον αριθμό. Από αυτά ένα μέλος εκτός της υποχρεωτικής του μερίδας, αγόρασε και 4 προαιρετικές μερίδες. Συνεπώς έχουμε 146 υποχρεωτικές μερίδες και 4 προαιρετικές. Επίσης, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής θα αγοραστούν 250 προαιρετικές μερίδες αξίας ύψους 25.000 Ευρώ (συνυποβάλλεται με το παρόν).

Έτσι, εφ' όσον το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας καθορίστηκε από την Γενική Συνέλευση των μελών στο ποσό των 100 Ευρώ, το ύψος των ιδίων κεφαλαίων του συνεταιρισμού προβλέπεται να ανέλθει στο ποσό των 40.000 Ευρώ.

Όσον αφορά την σύνθεση των μελών του συνεταιρισμού αυτή έχει ως εξής²⁵ :

Α' κατηγορία μελών : 83 μέλη

Β' κατηγορία μελών : 51 μέλη

Γ' κατηγορία μελών : 12 μέλη

Και πιο συγκεκριμένα :

Από τη β' κατηγορία μελών προκύπτουν τα εξής στοιχεία όσον αφορά τις ειδικότητες τους ως επαγγελματίες στον χώρο της ψυχικής υγείας :

Νοσηλευτικό προσωπικό : 16

Διοικητικοί Υπάλληλοι : 9

Κοινωνικοί Λειτουργοί : 7

Ψυχίατροι : 6

Ψυχολόγοι : 4

Εργοθεραπευτές : 4

Γυμναστής : 1

Στέλεχος συνεταιριστικών οργανώσεων:1

Τεχνολόγος Γεωπόνος : 1

Αρτοποιός : 1

Κοπτική – Ραπτική : 1

Από την γ' κατηγορία μελών προκύπτουν τα εξής στοιχεία ως προς την σύνθεση :

Φυσικά Πρόσωπα : 9 μεταξύ των οποίων είναι ένας Ψυχίατρος, δύο Κοινωνιολόγοι, ένας Γεωπόνος και ένας Οικονομολόγος .

Σωματείο : 1 , το σωματείο «Αλκυονίδες» για την προάσπιση των δικαιωμάτων ατόμων με ψυχική νόσο και την προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Ν.Π.Δ.Δ. : 1 , το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής.

Συνεταιρισμός : 1

---

²⁵ Κοινωνικός Συνεταιρισμός Διάπλους

3.6 Περιγραφή του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

3.6.1 Περίληψη του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

Το Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης, το οποίο προτείνεται, αναφέρεται στην ανάπτυξη τριών δραστηριοτήτων από τον τομέα της παροχής υπηρεσιών, της παραγωγής και του εμπορίου, συμπληρωματικών μεταξύ τους και με συνάφεια ως προς το αντικείμενό τους . Πρόκειται για τις δράσεις :

- (1) Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών προϊόντων (θερμοκηπίου / υπαίθρου).
- (2) Κηποτεχνία με υπηρεσίες όπως αρχιτεκτονική-συντήρηση κήπου, μελέτη-σχεδιασμό, εγκατάσταση αρδευτικών συστημάτων και άλλα.
- (3) Πώληση παραδοσιακών προϊόντων διατροφής, μικρών παραγωγών / συνεταιριστικών ενώσεων από όλη την Ελλάδα.

3.6.2 Σύντομη περιγραφή του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

Το προτεινόμενο Σχέδιο Ανάπτυξης δράσης στοχεύει στην ανάπτυξη 3 δραστηριοτήτων , της καλλιέργειας κηπευτικών, της κηποτεχνίας και της πώλησης παραδοσιακών προϊόντων του τομέα παραγωγής, παροχής υπηρεσιών και εμπορίου, αντίστοιχα. Όσον αφορά την κάθε δραστηριότητα, συνοπτικά αναφέρουμε :

1. Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών προϊόντων.

A) Καλλιέργειες θερμοκηπίου, οι οποίες περιλαμβάνουν : προετοιμασία – διαμόρφωση – εγκατάσταση θερμοκηπίου εμβαδού 1000 τ.μ. σε χώρο που βρίσκεται εντός του Ψ.Ν.Α. και έχει ήδη παραχωρηθεί για πέντε έτη (παραχώρηση έκτασης συνολικής επιφάνειας 3.500 τ.μ. περίπου). Για την εγκατάσταση του θερμοκηπίου απαιτείται προεργασία η οποία περιλαμβάνει : ισοπέδωση του εδάφους, διαμόρφωση και εμπλουτισμό αυτού, τοποθέτηση θεμελίων διάνοιξης και μπετόν πάκτωσης. Θα απαιτηθούν επίσης η κατασκευή περιμετρικών τοιχίων και υλικά περίφραξης. Η λειτουργική ετοιμότητα, προϋποθέτει την προμήθεια και εγκατάσταση του κατάλληλου ηλεκτρολογικού, μηχανολογικού και λοιπού ειδικού εξοπλισμού, που περιλαμβάνουν τον ηλεκτρολογικό πίνακα, καλώδια, εγκατάσταση λοιπού ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, αυτοματισμό, εγκατάσταση συστήματος άρδευσης του θερμοκηπίου,

σκαπτικό μηχάνημα 10HP, γεννήτρια, πιεστικό, λοιπός εξοπλισμός χειρός (τσάπες, σκαλιστήρια, ψαλίδια, κλαδευτήρια και άλλα), ζυγαριά.

Η έναρξη εργασιών εγκατάστασης προβλέπεται να ξεκινήσει στα μέσα Δεκεμβρίου 2006 με ολοκλήρωσή τους έως τέλη Ιανουαρίου 2007 ούτως ώστε να είναι έτοιμο για την καλλιεργητική περίοδο, που θα ξεκινήσει το τελευταίο 10ήμερο του Φεβρουαρίου. Στο θερμοκήπιο θα γίνεται αποκλειστικά καλλιέργεια ντομάτας. Η δεύτερη καλλιεργητική περίοδος θα αρχίσει περί τα τέλη Ιουλίου (όψιμη παραγωγή) και η διάρκειά της προβλέπεται μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου ώστε να μεσολαβεί και ένα διάστημα δύο μηνών για αγρανάπαυση και εμπλουτισμού του εδάφους με τα απαραίτητα γεωφυσικά συστατικά, με σκοπό την ομαλή εξέλιξη της παραγωγής. Η δράση, θα στελεχώνεται από 1 άτομο πλήρους απασχόλησης Υπεύθυνο παραγωγής και 4 άτομα μερικής(4ωρης απασχόλησης), χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, οι οποίοι θα εκπαιδευτούν σε όλες τις φάσεις της παραγωγής διαδικασίας, που περιγράφονται στην ενότητα 5 της παρούσας πρότασης.

Β) Ανοιχτή καλλιέργεια κηπευτικών : μετά την ολοκλήρωση των αναγκαίων για την ομαλή λειτουργία του θερμοκηπίου, εργασιών, θα ακολουθήσει για μεν το πρώτο χρόνο (μέσα Απριλίου περίπου) ανοιχτή καλλιέργεια κηπευτικών προϊόντων επιφάνειας 1000 τ.μ. με προοπτική επέκτασης της, σταδιακά και στο υπόλοιπο της παραχωρηθείσας έκτασης των 3.500 τ.μ.

Η ανοιχτή καλλιέργεια θα επικεντρωθεί σε παραγωγή εποχιακών κηπευτικών, η επιλογή των οποίων θα γίνεται βάσει των εκάστοτε αναγκών της αγοράς και την χρονική περίοδο, επίσης χόρτα εποχής ,αλλά μακροπρόθεσμα και άλλων φυτών όπως η λεβάντα ή άλλα αρωματικά φυτά.

Τα άτομα που θα απασχοληθούν συνολικά στην οικολογική καλλιέργεια κλειστού και ανοιχτού τύπου προβλέπετε να είναι 12 και συγκεκριμένα: 1 Υπεύθυνος παραγωγής, 1 επαγγελματίας των υπηρεσιών ψυχικής υγείας με την έναρξη της ανοιχτής καλλιέργειας και 10 χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας μερικής απασχόλησης (4 ώρες).

Η επιλογή της καλλιέργειας με οικολογικό τρόπο παραγωγής έγινε με κριτήριο την προάσπιση της υγείας των εργαζομένων, την φιλοσοφία του συνεταιρισμού για σεβασμό του περιβάλλοντος και ανάπτυξη παραδοσιακών πρακτικών, καθώς επίσης και την παροχή ποιοτικών προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό.

Το μειονέκτημα της μειωμένης παραγωγής λόγω μη χρήσης φυτοφαρμάκων και χημικών λιπασμάτων, αντισταθμίζεται από την καλύτερη τιμή αλλά και την ποιότητα

και αποδοχή του τελικού προϊόντος από το καταναλωτικό κοινό το οποίο θα αυξάνει με τη πάροδο του χρόνου. Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί και συνεχίζονται επαφές με αναγνωρισμένους φορείς Πιστοποίησης, ούτως ώστε να διασφαλιστούν οι αναγκαίες συνθήκες για την βιολογική πιστοποίηση των παραγόμενων προϊόντων, μετά την πάροδο του προβλεπόμενου χρόνου (συνήθως 12 έως 24 μήνες).

Ο καθορισμός του υπεύθυνου παραγωγής θα γίνει με την έναρξη των εργασιών εγκατάστασης του θερμοκηπίου. Απαιτείται να διαθέτει τόσο τη θεωρητική όσο και την πρακτική κατάρτιση (απόφοιτος ανώτερης ή ανώτατης σχολής). Θα αναλάβει την εκπαίδευση και εποπτεία δύο ομάδων των τεσσάρων ατόμων και ενός επαγγελματία των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, εκ των οποίων η μεν πρώτη θα ξεκινήσει την απασχόλησή της με την ολοκλήρωση των εργασιών εγκατάστασης του θερμοκηπίου, η δε δεύτερη με την έναρξη των εργασιών ανοιχτής καλλιέργειας (περί τα μέσα Απριλίου). Τα υπόλοιπα δύο άτομα μερικής απασχόλησης θα δραστηριοποιηθούν το Γ΄ τρίμηνο του έτους.

Όλοι οι εργαζόμενοι, θα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν έγκαιρα τις παθήσεις των φυτών αλλά και να εφαρμόσουν τα μέτρα προστασίας και θεραπείας αυτών. Θα γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας του θερμοκηπίου και όλο τον κύκλο της παραγωγικής διαδικασίας (φύτεμα, πότισμα, ανάπτυξη, συλλογή και διάθεση-πώληση του παραγόμενου προϊόντος). Το προϊόν θα ζυγίζεται σε χώρο πλησίον των καλλιεργειών και θα πωλείται επί τόπου ή/ και θα διατίθεται στην ευρύτερη αγορά (πώληση λιανική / χονδρική)

2. Κηποτεχνία.

Στο πλαίσιο της κηποτεχνίας, θα παρέχονται υπηρεσίες, που άπτονται του αντικείμενου της. Ο επικεφαλής- υπεύθυνος της δράσης, ο οποίος θα διαθέτει το απαραίτητο θεωρητικό και πρακτικό υπόβαθρο (κατά προτίμηση πτυχιούχος ανώτερης ή ανώτατης σχολής με σχετική εμπειρία στο αντικείμενο) θα εκπαιδεύσει θεωρητικά και πρακτικά τα άτομα, που θα επιλεγούν για την εν λόγω δραστηριότητα. Προβλέπεται σε πρώτο στάδιο η εκπαίδευση έως και δέκα ατόμων (οκτώ άτομα χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και ένα ή δύο άτομα επαγγελματίες του χώρου της ψυχικής υγείας). Μετά την πάροδο είκοσι ημερών θα αρχίσει η άμεση απασχόληση της ομάδας των τεσσάρων ατόμων με τον υπεύθυνο της δράσης. Η δεύτερη ομάδα των τεσσάρων ατόμων προβλέπεται να δραστηριοποιηθεί με την πάροδο τριών έως τεσσάρων μηνών, υποστηριζόμενη στη δράση της από εργαζόμενο που προαναφέρεται και υπό την εποπτεία του υπεύθυνου δράσης. Εφόσον η εξέλιξη των εργασιών της εν λόγω

δραστηριότητας είναι η αναμενόμενη προβλέπεται η καλλιέργεια καλλωπιστικών και φυλλωδών φυτών σε χώρο 800 τ.μ. εντός του Ψ.Ν.Α., που έχει ήδη παραχωρηθεί . Σε εύλογο χρονικό διάστημα, προβλέπεται η αξιοποίηση ήδη υπάρχοντος και διαθέσιμου μικρού θερμοκηπίου, επιφάνειας 60 τ.μ. περίπου και εξοπλισμού για την παραγωγή σπόρων. Καλλιεργείται το έδαφος για συνεργασία σε επίπεδο παραγωγής φυτών, με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών μακροπρόθεσμα. Οι υπηρεσίες της κηποτεχνίας θα παρέχονται στο ευρύτερο πλαίσιο του Λεκανοπεδίου Αττικής. Το φάσμα τους θα καλύπτει τις απαιτήσεις ποικίλου περιεχομένου, ώστε η δραστηριότητα να καταστεί βιώσιμη και διαρκώς αναπτυσσόμενη. Περιλαμβάνονται : η μελέτη και εγκατάσταση αρδευτικών συστημάτων, δημιουργία βραχουσυνθέσεων, διαμόρφωση χώρων με αδρανή υλικά εδαφοκάλυψης, τοποθέτηση ξυλοκατασκευών και διακοσμητικών κήπου, εγκατάσταση γλαστρών υδροκαλλιέργειας με φυτά εσωτερικού χώρου, φύτευση καλλωπιστικών φυτών, σπορά γκαζόν, τοποθέτηση χλοοτάπητα, φωτισμός κήπων, καθαρισμός και συντήρηση και άλλες συναφείς υπηρεσίες.

3. Πώληση παραδοσιακών προϊόντων διατροφής. Προβολή – προώθηση της δράσης.

Τα προϊόντα θα διατίθενται στο εμπορικό κατάστημα της οδού Χ. Τρικούπη. Κύριο αντικείμενο του καταστήματος θα είναι η εμπορία συσκευασμένων παραδοσιακών – βιολογικών προϊόντων. Οι εργαζόμενοι,3 χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, 4ωρης απασχόλησης, με την εποπτεία ενός επαγγελματία του χώρου της ψυχικής υγείας, θα καλύπτουν ωράριο ανταποκρινόμενο στους κανονισμούς της αγοράς σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού. Το κατάστημα θα έχει οργανωμένο σύστημα προμήθειας, προβολής και διάθεσης των προϊόντων. Θα συνεργάζεται με ιδιώτες μικρούς παραγωγούς αλλά και συνεταιρισμούς ανά την Ελλάδα. Η ποιότητα των προϊόντων αποτελεί ουσιαστικό κριτήριο της επιλογής τους. Έρευνα για τον εντοπισμό των κατάλληλων προμηθευτών έχει ξεκινήσει και συνεχίζεται. Το κατάστημα λόγω της θέσης του (στο κέντρο της Αθήνας) θα αποτελέσει σημείο προβολής και προώθησης των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού, του κοινωνικού έργου του αλλά και διάδοσης της συνεταιριστικής ιδέας.

Η εξελικτική λειτουργία των δραστηριοτήτων θα εξασφαλιστεί με την συμβολή ειδικών στο Marketing και την γραφιστική τέχνη. Βασική αρχή είναι η διατήρηση του Κοινωνικού χαρακτήρα των δράσεων και της παραγωγής ποιοτικών προϊόντων / υπηρεσιών .

Τα εργαλεία, που θα χρησιμοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- α) η παραγωγή / παροχή ποιοτικού προϊόντος/ υπηρεσιών
- β) η προσιτή τιμή
- γ) η διεύρυνση των δυνατοτήτων διάθεσης
- δ) η προβολή και προώθηση των προϊόντων / υπηρεσιών.

Η εξασφάλιση υψηλών προδιαγραφών των χαρακτηριστικών του προϊόντος (συσκευασία, επωνυμία, συστατικά , τιμή), αλλά και των υπηρεσιών, η έρευνα αγοράς, οι καλές δημόσιες σχέσεις αλλά και οι εν γένει δράσεις, που αναλυτικά περιγράφονται στην ενότητα 10 του παρόντος, θα συμβάλλουν στην βιώσιμη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων.

Όλοι οι εργαζόμενοι στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν και θα τηρούν μέτρα αυτοπροστασίας, σύμφωνα με τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας. Το Διοικητικό Συμβούλιο του συνεταιρισμού έχει συλλέξει τα απαραίτητα στοιχεία και το εκπαιδευτικό υλικό, που περιγράφουν τα απαιτούμενα μέτρα, σε συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.). Θα εξασφαλιστούν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη του ιδανικού εργασιακού περιβάλλοντος σύμφωνα με τις διεθνείς σταθερές.

Όλοι οι εργαζόμενοι επίσης θα εκπαιδευτούν σε θέματα αγωγής ψυχικής υγείας, ψυχικής υγιεινής και ψυχολογίας της εργασίας.

Τέλος κάθε μονάδα του συνεταιρισμού θα λειτουργεί με εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας.

3.6.3 Σκοπιμότητα του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

Το προτεινόμενο Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης έχει ως στόχο την ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων με κοινωνικό χαρακτήρα με σκοπό την εξασφάλιση νέων θέσεων εργασίας, διαρκώς εξελισσόμενων, για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Η παρούσα χρηματοδότηση αποτελεί μια σημαντική ώθηση για την επιλογή των κατάλληλων, για τον σκοπό του συνεταιρισμού, δραστηριοτήτων.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι δραστηριότητες, που έχουν επιλεγεί είναι:

- α) οικολογική καλλιέργεια οπωροκηπευτικών σε θερμοκήπιο και ανοιχτή καλλιέργεια
- β) κηποτεχνία (διαμόρφωση και συντήρηση κήπων)
- γ) η πώληση παραδοσιακών προϊόντων.

Αναλυτικά:

A) η καλλιέργεια κηπευτικών με οικολογικό τρόπο, τόσο σε θερμοκήπιο όσο και σε ανοιχτό χώρο είναι μια παραγωγική διαδικασία, που κατ' αρχήν έχει ήδη δοκιμαστεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η εμπειρία αποδεικνύει ότι είναι μια δραστηριότητα βιώσιμη, που οδηγεί στην παραγωγή οικολογικών, ποιοτικών προϊόντων και στην οποία μπορούν να απασχοληθούν άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Επιπλέον, δεν απαιτεί υψηλή εξειδίκευση από πλευράς των εργαζομένων, ούτε ιδιαίτερη σωματική διάπλαση, γεγονός που ενισχύει ακόμα περισσότερο την δυνατότητα απασχόλησης των συγκεκριμένων ατόμων, ανεξαρτήτως φύλου.

Οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, συχνά δεν έχουν προλάβει να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες και γνώσεις που θα τους βοηθήσουν στην επαγγελματική τους αποκατάσταση, εξαιτίας της έναρξης της νόσου. Σε άλλες περιπτώσεις έχουν απομακρυνθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα από την παραγωγική διαδικασία και έχουν χάσει ακόμα και αποκτηθείσες δεξιότητες. Η καλλιέργεια οπωροκηπευτικών τους δίνει την δυνατότητα να εργαστούν άμεσα, κατόπιν εκπαίδευσης σε θέματα τεχνικής φύσης και χωρίς την απαίτηση εξειδικευμένων δεξιοτήτων. Ο οικολογικός τρόπος παραγωγής, συνάδει με τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας, καθώς δεν χρησιμοποιούνται φυτοφάρμακα και άλλες χημικές ουσίες. Επιπλέον, η χειρωνακτική εργασία και η άμεση επαφή με την φύση συμβάλλουν στην ψυχική ισορροπία κάθε εργαζομένου. Είναι μια συνεχής αναπαραγωγική διαδικασία με αρχή μέση και τέλος, αρχίζοντας από το σπόρο μέχρι το τελικό παραγόμενο προϊόν, γεγονός που αφενός τους βοηθά να βλέπουν έμπρακτα το αποτέλεσμα της δουλειάς τους και αφετέρου αποτελεί θεραπευτική διαδικασία. Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε ότι είναι μια ομαδική δραστηριότητα, που βοηθά τους εργαζόμενους να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας, εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης αλλά και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων διαχείρισης - επίλυσης προβλημάτων, ανάπτυξης της οργανωτικής και της λογικής σκέψης.

Η διαμόρφωση ειδικού ωραρίου σύμφωνα με τις ανάγκες της παραγωγής και των εργαζομένων, η εκτίμηση των κλίσεων τους, η χρήση του ειδικού εξοπλισμού αυτοπροστασίας αυτών, η εξασφάλιση της βέλτιστης απαιτούμενης υλικοτεχνικής υποδομής θα προάγουν τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας, δημιουργώντας ένα κατάλληλο περιβάλλον εργασίας.

Παράλληλα, πέραν της καταλληλότητας της δράσης για τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, αυτή κρίνεται σκόπιμη και για λόγους βιωσιμότητας. Οι παραχωρήσεις των αγροτεμαχίων, η συμμετοχή των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, η

υψηλή τεχνογνωσία, η τοπογραφική θέση εγκατάστασης του θερμοκηπίου και ανάπτυξης της ανοικτής καλλιέργειας, το ποιοτικά παραγόμενο προϊόν και οι διαδικασίες προβολής, προώθησης και διάθεσης αυτού, αποτελούν σημαντικές παραμέτρους χαρακτηρισμού της δραστηριότητας ως βιώσιμης.

B) Η κηποτεχνία περιλαμβάνει υπηρεσίες όπως είναι οι διαμορφώσεις και συντηρήσεις κήπων αλλά και το απλό πότισμα. Είναι μια δραστηριότητα που δεν απαιτεί υψηλή εξειδίκευση από πλευράς των εργαζομένων. Επίσης δεν χρειάζεται ιδιαίτερη σωματική διάπλαση, άρα μπορούν να εργαστούν άνδρες και γυναίκες. Είναι απαραίτητη και προβλέπεται η εκπαίδευση των εργαζομένων από ειδικό. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα συνδυάζει τον τεχνικό, τον κατασκευαστικό και τον καλλιτεχνικό τομέα . Οι υπηρεσίες παρέχονται με χειρωνακτική εργασία. Επίσης συνδυάζει την ατομική με την ομαδική εργασία. Οι εργαζόμενοι έρχονται σε επαφή με το φυσικό περιβάλλον, αναλαμβάνοντας την φροντίδα ενός κήπου. Τους δίνεται επίσης η δυνατότητα να δουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους, από την στιγμή που αναλαμβάνουν ένα κήπο, μέχρι την τελική του διαμόρφωση. Η κηποτεχνία εκτός από την διαμόρφωση και συντήρηση κήπων περιλαμβάνει και την καλλιέργεια μικρών φυτών, που είτε θα διατίθενται στους κήπους, ή θα πωλούνται στο κοινό. Έτσι, οι εργαζόμενοι θα έρχονται σε επαφή με τους πελάτες, τους ιδιοκτήτες των κήπων, ή το κοινό στο οποίο θα πωλούνται τα φυτά. Η κοινωνική συνδιαλλαγή συμβάλλει στην αλλαγή των αρνητικών στερεοτύπων για την ψυχική νόσο, στην εξάλειψη του στίγματος και των προκαταλήψεων και στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων από μέρους των χρηστών.

Η διερεύνηση των κλίσεων και των ενδιαφερόντων των επιλεγόμενων εργαζομένων, η δυνατότητα ευελιξίας στο ωράριο εργασίας, η εκπαίδευση των εργαζομένων, η χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού και η τήρηση των απαιτούμενων μέτρων αυτοπροστασίας θα εξασφαλίσουν ένα περιβάλλον υγιεινό και ασφαλές. Όσον αφορά την σκοπιμότητα της επιλεγόμενης δραστηριότητας από άποψη βιωσιμότητας, αυτή έγκειται στην αξιολόγηση στοιχείων, όπως η προώθηση διαδικασιών συνεργασίας με εξειδικευμένους φορείς(Γεωπονικό Πανεπιστήμιο κ.ά.), η υψηλή τεχνογνωσία, η συμμετοχή επαγγελματιών ψυχικής υγείας, το ευρύ φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών, που βοηθά στην ικανοποίηση ποικίλων αναγκών της αγοράς, η δυνατότητα συνεργασίας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι διαδικασίες προβολής και προώθησης των προϊόντων και άλλα.

Γ) Η τρίτη προτεινόμενη δραστηριότητα αφορά την λειτουργία καταστήματος στο κέντρο της Αθήνας, λιανικής πώλησης παραδοσιακών προϊόντων. Αναφερόμαστε κυρίως σε συνεταιριστικά παραδοσιακά προϊόντα από περιοχές της Ελλάδας. Οι εργαζόμενοι (3 χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας) θα εκπαιδευτούν στον τομέα της εξυπηρέτησης πελατών και στους τομείς ελέγχου της ποιότητας, επάρκειας και προμήθειας των προϊόντων. Επιπρόσθετος ρόλος τους θα είναι η διατήρηση του κοινωνικού προφίλ του συνεταιρισμού και η συμβολή σε θέματα προβολής και προώθησης όλων των δράσεων αυτού. Η εκπαίδευση και η στήριξη τους θα γίνει από επαγγελματία ψυχικής υγείας και από ειδικό σε θέματα Marketing. Η κοινωνική επαφή είναι σημαντική για την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων από μέρους των χρηστών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και για την άρση των διαδικασιών ανάπτυξης προκαταλήψεων και αρνητικών κοινωνικών στερεοτύπων. Οι απαιτήσεις μιας τέτοιας δραστηριότητας προσφέρουν το έδαφος για την δημιουργία θέσεων εργασίας για νεαρά άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα που έχουν υψηλή λειτουργικότητα, η απασχόληση των οποίων συμβάλλει στο να μην εκπέσουν στην χρονιότητα.

Η δραστηριότητα αυτή κρίνεται σκόπιμη και από την πλευρά της βιωσιμότητας. Οι λόγοι, που συνοπτικά θα αναφερθούν είναι: η παραχώρηση του καταστήματος και η προνομιακή θέση αυτού, η συμμετοχή επαγγελματιών ψυχικής υγείας και άλλων ειδικών, τα δυνατά, στον τομέα του Marketing, σημεία των εμπορευόμενων προϊόντων, η ποιότητα των προϊόντων και το ευρύ πεδίο αποδοχής αυτών.

Πέραν όλων των προαναφερόμενων, το προβλεπόμενο Οργανόγραμμα που αφορά το εσωτερικό περιβάλλον του Συνεταιρισμού, η αγορά προαιρετικών μερίδων για την αύξηση του κεφαλαίου, το κοινωνικό προφίλ του εγχειρήματος και η δυνατότητα αξιοποίησης και ανάπτυξης δικτύου παροχής προϊόντων και υπηρεσιών καθιστούν στις προσδοκίες σκοπιμότητας των δράσεων, λόγω βιωσιμότητας ρεαλιστικές.

3.6.4 Προϊόντα / Υπηρεσίες

1. Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών προϊόντων (θερμοκήπιο και υπαίθρια καλλιέργεια).

Η εν λόγω δραστηριότητα επικεντρώνεται στην παραγωγή οικολογικών κηπευτικών προϊόντων με δύο άξονες, έναν κύριο και έναν επικουρικό.

Η παραγωγή του θερμοκηπίου προσανατολίζεται αποκλειστικά στην καλλιέργεια οικολογικής ντομάτας καθότι το εν λόγω προϊόν αποτελεί είδος ευρείας κατανάλωσης καθ' όλη σχεδόν την διάρκεια του έτους.

Επικουρικά και προκειμένου να βελτιωθούν οι οικονομικές δυνατότητες της δραστηριότητας θα γίνει υπαίθρια καλλιέργεια εποχιακών οικολογικών προϊόντων. Αρχικά η καλλιέργεια θα αναπτυχθεί σε έκταση ενός στρέμματος με την προοπτική επέκτασης αυτής, στο σύνολο της παραχωρηθείσας έκτασης.

Η επιλογή της οικολογικής καλλιέργειας έγινε με γνώμονα την προστασία της υγείας των απασχολουμένων στην παραγωγική διαδικασία, την φιλοσοφία οικολογικής διαχείρισης του περιβάλλοντος αλλά και την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος.

Η ιδιαιτερότητα της δραστηριότητας σχετίζεται με τρία βασικά στοιχεία:

- ▶ περισσότερο εργατικό δυναμικό καθότι δεν γίνεται χρήση φυτοφαρμάκων για την καταπολέμηση των παρασιτικών αγριόχορτων και είναι απαραίτητη η εξαγωγή τους με τα χέρια
- ▶ μικρότερη αλλά ποιοτικότερη παραγωγή για ευνόητους λόγους (μη χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων)
- ▶ καλύτερη τελική τιμή και αποδοχή του προϊόντος από το αγοραστικό κοινό

2. Κηποτεχνία

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα περιλαμβάνει την παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την μελέτη και κατασκευή κήπων αλλά και την συντήρησή τους γενικότερα.

Αναλυτικά λοιπόν έχουμε:

- ▶ αρχιτεκτονική τοπίου
- ▶ μελέτη και εγκατάσταση αρδευτικών συστημάτων
- ▶ δημιουργία βραχοσυνθέσεων
- ▶ διαμόρφωση χώρων με αδρανή υλικά εδαφοκάλυψης
- ▶ τοποθέτηση ξυλοκατασκευών και διακοσμητικών κήπου
- ▶ εγκατάσταση γλαστρών υδροκαλλιέργειας με φυτά εσωτερικού χώρου
- ▶ Φύτευση καλλωπιστικών φυτών
- ▶ Σπορά γκαζόν, τοποθέτηση χλοοτάπητα

- ▶ Φωτισμός κήπων
- ▶ Καθαρισμός και συντήρηση
- ▶ Σπόροι, φυτά
- ▶ Συμβουλές, ειδικά βιβλία – οδηγίες

Η δραστηριότητα, με τον ειδικό εξοπλισμό που θα διαθέτει, θα είναι σε θέση πέραν των βασικών της υπηρεσιών, να συμβάλλει στην παραγωγή οικολογικού λιπάσματος προς άμεση χρήση ή / και πώληση.

3. Κατάστημα πώλησης παραδοσιακών προϊόντων

Μέσα από τη λειτουργία του καταστήματος επιδιώκεται να προωθηθούν συσκευασμένα προϊόντα από όλη την επικράτεια με σκοπό την ανάδειξη της τοπικής παραγωγής κάθε περιοχής και την παροχή ποιοτικών προϊόντων. Από την έρευνα, που έχει έως τώρα πραγματοποιηθεί και η οποία συνεχίζεται προκύπτουν τα ακόλουθα είδη που θα μπορούσαν να διατίθενται στο σημείο πώλησης :

- παραδοσιακά γλυκά κουταλιού, κομπόστες, παστέλια, λουκούμια και άλλα τοπικά
- μαρμελάδες σε μεγάλη ποικιλία φρούτων
- χειροποίητα ζυμαρικά (τραχανάς, χυλοπίτες, μακαρόνια και άλλα)
- τοπικά ποτά (π.χ. κουμ κουάτ, σουμάδα, βυσσινάδα, μαστίχα, ρακί, και άλλα τοπικά λικέρ, ηδύποτα και κρασιά)
- βουτήματα, παξιμάδια, μπισκότα και άλλα συναφή
- μέλι και τα παράγωγά του (κερήθρα, γύρη, βασιλικός πολτός)
- πετιμέζι
- βότανα και φυτά (τσάι, χαμομήλι, μέντα, τίλιο, φασκόμηλο και άλλα)
- μπαχαρικά πάσης φύσης και εξειδίκευσης (κρόκος ή ζαφορά, πιπέρια, ρίγανη, αλάτι χονδρό και άλλα)
- τουρσιά και άλλα συσκευασμένα λαχανικά (βολβοί, μανιτάρια και άλλα)
- λάδι και ξύδι
- όσπρια (φασόλια, φάβα, φακές, ρεβίθια και άλλα)
- παράγωγα ντομάτας (σάλτσα, ντομάτες λιαστές και άλλα)

- φυσικά μη βρώσιμα προϊόντα, όπως πράσινο σαπούνι, αρωματικά φυτά, όπως η λεβάντα και άλλα
- ξηροί καρποί (σταφίδα, βερίκοκο, φιστίκι Αιγίνης, και άλλα)
- δημητριακά, ρύζι
- χαλβάς, ταχίни και άλλα παράγωγα σουσαμιού
- κακάο, καφές και υποκατάστατα καφέ
- ειδικά βιβλία, που αφορούν την υγιεινή διατροφή, τα είδη και τις ιδιότητες των προϊόντων, την παρασκευή και συντήρηση των παραδοσιακών προϊόντων και άλλα

Το κατάστημα προτίθεται να οργανώσει δίκτυο κατ' οίκον παράδοσης προϊόντων στο μέλλον. Επίσης, θα λειτουργήσει ως χώρος προβολής και προώθησης των εν γένει δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού και των συνεταιριστικών του αρχών, με την χρήση των κατάλληλων μέσων και τεχνικών (έντυπα, προθήκες και άλλα).

3.7 Παραγωγική Διαδικασία

Με την έγκριση του Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης έχει σχεδιαστεί και αποφασιστεί η διαδικασία που θα ακολουθηθεί για την υλοποίηση των τριών στόχων του σχεδίου.

Άμεσα και ταυτόχρονα θα ξεκινήσει η υλοποίηση των δύο εκ των τριών δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα του καταστήματος πώλησης και της ομάδας κηποτεχνίας. Η παράθεση των δράσεων στην εν λόγω παράγραφο, γίνεται με βάση τον χρόνο έναρξής τους

1. Κατάστημα πώλησης παραδοσιακών προϊόντων:

Πρόκειται για δράση κατά κύριο λόγο εμπορική και επικουρικά προβολής και προώθησης του έργου του συνεταιρισμού και κατά συνέπεια δεν μπορεί να γίνει λόγος περί παραγωγικής διαδικασίας. Προκειμένου το εν λόγω κατάστημα, να καταστεί πλήρως λειτουργικό αλλά και για να εξασφαλισθεί η αναγκαία άδεια λειτουργίας από τον αρμόδιο δήμο, εν προκειμένω Αθηναίων, πρέπει να προηγηθούν οι παρακάτω ενέργειες:

Εργασίες αποκατάστασης (καθαρισμός – βάψιμο), πιθανή αξιοποίηση υπαρχόντων ραφιών και τοποθέτηση νέων καθώς και των αναγκαίων προθηκών,

τοποθέτηση ρολού ασφαλείας, τέντας, πινακίδας, καθορισμός πυροσβεστικού σημείου, αναγκαίες ηλεκτρικές παρεμβάσεις, πάγκος εργασίας, ταμειακή μηχανή, τηλεφωνική σύνδεση και άλλες μικροπαρεμβάσεις.

Θα ακολουθήσει πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για εργασία προς τα μέλη του συνεταιρισμού. Η αξιολόγηση των αιτήσεων και η επιλογή του προσωπικού θα γίνει από το Διοικητικό Συμβούλιο με την εφαρμογή ειδικών εργαλείων επιλογής και αξιολόγησης προσωπικού και την συνεκτίμηση κοινωνικών και οικονομικών παραμέτρων.

Θα ακολουθήσει εκπαίδευση του προσωπικού τόσο ως προς το αντικείμενο εργασίας, όσο και σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας. Θα εκπονηθεί ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας και θα τοποθετηθούν στα κατάλληλα σημεία ειδικές σημάνσεις που αφορούν τόσο τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας όσο και τους γενικότερους κανονισμούς λειτουργίας του καταστήματος.

Έχουν ξεκινήσει και θα συνεχιστούν παράλληλα με την έναρξη των εργασιών αποκατάστασης οι επαφές με συνεταιρισμούς και ιδιώτες παραγωγούς, ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη προμήθεια και επιλογή των κατάλληλων προς πώληση, προϊόντων.

Αρχικά θα απασχοληθούν τρία άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, 4ωρης μερικής απασχόλησης με την στήριξη ενός επαγγελματία ψυχικής υγείας, ο οποίος θα τους εκπαιδεύσει στην πώληση και τον έλεγχο της ποιότητας των προϊόντων, στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, στην καταγραφή των ελλείψεων και την προμήθεια, στην χρήση της ταμειακής μηχανής και στην τήρηση καθημερινού ημερολογίου ταμείου, στην γενικότερη εφαρμογή του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας. Οι ώρες λειτουργίας θα καθοριστούν κατόπιν συνεκτίμησης των καθορισμένων από την νομοθεσία ωραρίων λειτουργίας και των αναγκών του κοινού. Αυτές οι ανάγκες θα καθορίσουν επίσης, το αν θα προβούμε στην διαδικασία ανάληψης υπηρεσιών μεταφοράς προϊόντων κατ' οίκον.

Οι υλικοί πόροι που προβλέπονται θα περιλαμβάνουν επίσης τα κατάλληλα υλικά και μέσα, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του καταστήματος ως σημείου πώλησης – προβολής και των λοιπών δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού.

2. Παράλληλη έναρξη της δραστηριότητας της Κηποτεχνίας.

Θα γίνει, επί εικοσαήμερο περίπου, υπό την εποπτεία έμπειρου στο αντικείμενο εργασίας επαγγελματία, θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των ατόμων που θα επιλεγούν για τη στελέχωση της δραστηριότητας (οκτώ άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, μερικής 4ωρης απασχόλησης και ένας ή δύο εργαζόμενοι στον χώρο της ψυχικής υγείας με σχετική εμπειρία στο αντικείμενο). Όλοι οι εργαζόμενοι θα εκπαιδευτούν επίσης σε θέματα που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας και τους γενικότερους κανόνες του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας.

Με το πέρας της εκπαίδευσης θα αρχίσει η υλοποίηση της δράσης της κηποτεχνίας σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση θα εργαστούν με μερική 4ωρη απασχόληση, τέσσερα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα υπό την εποπτεία του υπεύθυνου παραγωγής και μετά την πάροδο τριμήνου ή τετραμήνου, ανάλογα και με την εξέλιξη των εργασιών, θα ενεργοποιηθεί δεύτερη ομάδα εργασίας τεσσάρων ατόμων χρηστών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας μερικής 4ωρης απασχόλησης υπό την εποπτεία του εργαζόμενου από το χώρο της ψυχικής υγείας με τη σχετική εμπειρία.

Για την υλοποίηση της εν λόγω δράσης θα απαιτηθούν τα κατάλληλα μέσα : μηχανή γκαζόν, πολυεργαλείο Combi με τα αναγκαία εξαρτήματα, αλυσσοπρίονο, φαλίδι, χορτοκόπτης, προέκταση Combi, εργαλεία χειρός, φόρμες εργασίας, τεμαχιστής – μύλος, ατομικό γεωτρύπανο.

3. Καλλιέργεια οικολογικών κηπευτικών προϊόντων σε θερμοκήπιο και υπαίθρια καλλιέργεια.

Με χρονική υστέρηση δύο περίπου μηνών σε σχέση με τις παραπάνω αναφερθείσες δραστηριότητες, θα αρχίσουν οι εργασίες διαμόρφωσης – προετοιμασίας και περιφραξής του παραχωρηθέντος χώρου. Έναρξη εργασιών εγκατάστασης θερμοκηπίου το τελευταίο 15νήμερο του Δεκεμβρίου, έτσι ώστε η ολοκλήρωση των εργασιών του και η ετοιμότητά του να είναι βέβαιη πριν από την έναρξη της παραγωγικής περιόδου, που τοποθετείται στο τελευταίο 10ήμερο του Φεβρουαρίου.

Το χρονικό διάστημα που απαιτείται από τη φύτευση μέχρι την έναρξη συλλογής του καρπού υπολογίζεται στους δύο μήνες περίπου. Η συγκομιδή θα διαρκέσει δύο μήνες περίπου, δηλαδή τέλη Ιουνίου με αρχές Ιουλίου.

Έναρξη εργασιών για την υπαίθρια καλλιέργεια υπολογίζεται στα μέσα Απριλίου. Παράλληλα θα γίνει και έναρξη εργασιών εγκατάστασης προκατασκευασμένου οικίσκου επιφάνειας 40 τ.μ. περίπου εντός του χώρου των 3,5 στρεμμάτων, μικρό μέρος της οποίας θα χρησιμοποιείται ως αποθήκη και το μεγαλύτερο για ανάπαυση των απασχολουμένων στις οικολογικές καλλιέργειες, αλλά και ως πιθανό σημείο πώλησης και αποθήκευσης των παραγομένων προϊόντων. Ο χώρος των 800 τ.μ. που έχει ήδη παραχωρηθεί θα αξιοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, επικουρικά. Η έναρξη των καλλιεργειών απαιτεί την πρότερη διεκπεραίωση των ακόλουθων διαδικασιών και υλικών αποκτήσεων: διαμόρφωση χώρου και βελτίωση του εδάφους, ταμειακή μηχανή, ζυγαριά, σκαπτικό μηχάνημα, εγκατάσταση του θερμοκηπίου, εξοπλισμός του θερμοκηπίου που περιλαμβάνει γεννήτρια, πιεστικό, εργαλεία χειρός, ενδυματολογικό εξοπλισμό εργαζομένων. Επίσης εγκατάσταση της κατασκευής για την ανάπαυση των εργαζομένων και εξοπλισμός αυτής (κλιματιστικό, ψυγείο, επίπλωση, είδη υγιεινής κ. ά.). Επίσης απαιτείται η περίφραξη του χώρου για λόγους υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας και των προϊόντων.

Η έρευνα για την διαδικασία πιστοποίησης των οικολογικών προϊόντων ως βιολογικά έχει ήδη αρχίσει και η σχετική Νομοθεσία έχει συλλεχθεί και μελετηθεί. Προκειμένου να ακολουθηθεί η πρέπουσα μεθοδολογία για την καλλιέργεια των προϊόντων και την πιστοποίησή τους ως βιολογικών σύμφωνα με τις απαιτούμενες από τους αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης, προδιαγραφές, θα τηρηθεί σταθερή και ανελλιπή συνεργασία.

Το ανθρώπινο δυναμικό, που απαιτείται για την πλήρη ανάπτυξη της προαναφερόμενης δραστηριότητας είναι :

α) με την ολοκλήρωση των εργασιών εγκατάστασης του θερμοκηπίου θα απασχοληθούν 4 χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, με μερική 4ωρη απασχόληση και ειδικός και υπεύθυνος για την παραγωγική διαδικασία με πλήρη απασχόληση

β) με την έναρξη των εργασιών της υπαίθριας καλλιέργειας 4 επιπλέον άτομα, χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας θα εργαστούν με μερική 4ωρη απασχόληση και ένας επαγγελματίας από τον χώρο της ψυχικής υγείας με σχετική με το αντικείμενο εμπειρία.

Η απασχόληση 2 επιπλέον ατόμων χρηστών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, υπολογίζεται να γίνει το Γ' τρίμηνο του επόμενου έτους με την παραπέρα ανάπτυξη της ανοιχτής καλλιέργειας.

Όλοι οι εργαζόμενοι θα ενημερωθούν με σαφήνεια για τους κανόνες που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας και για την εφαρμογή του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας για την συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Εκτός των περιγραφόμενων υλικών, προβλέπεται η αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου κλειστού τύπου που αρχικά, θα χρησιμοποιείται για τις ανάγκες και των τριών δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού (μεταφορά εξοπλισμού, προϊόντων και άλλες ανάγκες).

Η επιλογή και η αξιολόγηση του προσωπικού θα ακολουθήσει επιστημονικά κριτήρια της Οργανωτικής Ψυχολογίας και του Management.

3.8 Οργάνωση του Κοι.Σ.Π.Ε. -Εσωτερικό Περιβάλλον

3.8.1 Οργάνωση του Κοι.Σ.Π.Ε.

Προβλεπόμενη οργάνωση του Κοι.Σ.Π.Ε. – Καθορισμός Αρμοδιοτήτων και Υποχρεώσεων.

Για την γενικότερη Διοικητικό-οικονομική στήριξη και την λειτουργική ανάπτυξη του συνεταιρισμού με παραμέτρους, που να ανταποκρίνονται στους όρους της αγοράς και στις απαιτήσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστούν οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

1^ο Καθορισμός Διοικητικό - Οικονομικά Υπεύθυνου.

Πλήρης συντονισμός και καθοδήγηση των επιμέρους ομάδων εργασίας, αλλά και των ομάδων στήριξης του έργου. Υποχρέωση του Διοικητικά υπεύθυνου είναι η ενημέρωση και συνεργασία με τα μέλη του Δ.Σ. για όλες τις ουσιώδεις επιλογές. Παράλληλη ενημέρωση της Γενικής Συνέλευσης των μελών και του εποπτικού συμβουλίου αναφορικά με κρίσιμες αποφάσεις για το μέλλον του Κοινωνικού Συνεταιρισμού. Ως προσόντα του Διοικητικά υπευθύνου προβλέπονται τα εξής : πτυχίο Α.Ε.Ι., πρόσθετα σεμινάρια ή σπουδές εξειδίκευσης, δεκαετής τουλάχιστον γνώση και εμπειρία αλλά και διάθεση για εργασία σε όλους τους επιμέρους τομείς, προϋπηρεσία σε θέση ευθύνης, ως προς την διαχείριση οικονομικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού θα θεωρηθεί πρόσθετο προσόν.

2° Γραμματειακή Υποστήριξη

1 άτομο το οποίο με τη πάροδο του χρόνου, θα εκπαιδευτεί σε συνεργασία με τον εξωτερικό συνεργάτη λογιστή και στην παρακολούθηση και διενέργεια βασικών λογιστικών εγγραφών.

3° Βοηθητική υποστήριξη

1 κλητήρας για τις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες, 4ωρης απασχόλησης, χρήστης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

4° Εξωτερικοί συνεργάτες

Όπου αυτό κριθεί αναγκαίο, όπως για την έρευνα αγοράς, προβολή και προώθηση των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού, λογιστική παρακολούθηση και επιμέλεια όλων των δράσεων, αλλά και εξειδικευμένες συμβουλές όπου χρειαστεί κατά την πρόοδο και ανάπτυξη των επιμέρους έργων.

5° Ομάδα ψυχοκοινωνικής στήριξης

Για τις ανάγκες των απασχολούμενων, αποτελούμενη από επαγγελματίες ψ.υ.

Όσον αφορά την κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού στις επιμέρους μονάδες του συνεταιρισμού, προβλέπονται :

Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών (Θερμοκήπιο και ανοικτή καλλιέργεια)

1 υπεύθυνος έργου πτυχιούχος Τ.Ε.Ι. τεχνολόγων – γεωπόνων ή Γεωπονικού Πανεπιστημίου και 4 χρήστες των υπηρεσιών ψ. υ. μερικής απασχόλησης (4 ώρες), η απασχόληση των οποίων θα αρχίσει με την ολοκλήρωση των εργασιών εγκατάστασης του θερμοκηπίου. Ενεργοποίηση δεύτερης ομάδας 4 χρηστών των υπηρεσιών ψ. υ. με την τεχνική στήριξη ενός επαγγελματία των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μετά την έναρξη της υπαίθριας καλλιέργειας . Οι απαιτήσεις της καλλιέργειας ανοικτού τύπου ενδεχόμενα θα προωθήσουν την απορρόφηση 2 επιπλέον ατόμων χρηστών των υπηρεσιών ψ.υ. κατά το δεύτερο εξάμηνο μετά την έναρξη της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Όλοι οι παραπάνω αναφερόμενοι που προβλέπεται να στελεχώσουν την εν λόγω δράση, καθώς και ο επαγγελματίας των υπηρεσιών ψυχικής υγείας που θα εκπαιδευτεί για να στηρίξει την δράση θα τελούν υπό την γενική εποπτεία του υπεύθυνου του έργου

Κηποτεχνία- Αρχιτεκτονική τοπίου

1 υπεύθυνος έργου πτυχιούχος Τ.Ε.Ι. τεχνολόγων – γεωπόνων ή Γεωπονικού Πανεπιστημίου και 4 χρήστες των υπηρεσιών ψ.υ. μερικής απασχόλησης (4 ώρες). Μετά την πάροδο τριμήνου δημιουργία δεύτερης ομάδας, αποτελούμενης επίσης από 4 χρήστες των υπηρεσιών ψ.υ., η οποία θα συντονίζεται από έναν επαγγελματία των υπηρεσιών ψ.υ. με την κατάλληλη κατάρτιση, αλλά πάντα υπό την εποπτεία του γενικού υπεύθυνου του έργου.

Εμπορικό κατάστημα

1 στέλεχος υπηρεσιών ψυχικής υγείας για την οργάνωση του καταστήματος και την εκπαίδευση του προσωπικού για όσο διάστημα κριθεί αναγκαίο. Προβλέπεται η σταδιακή αυτονόμηση των χρηστών – εργαζομένων, εφόσον τούτο κριθεί δυνατό, με βάση τις επιδόσεις τους και την ανταπόκρισή τους στην εν λόγω δράση. Επίσης 3 χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας μερικής απασχόλησης (4ωρη).

3.8.2 Νέες θέσεις εξαρτημένης εργασίας πλήρους και μερικής απασχόλησης

Κατά την διάρκεια υλοποίησης του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης ανά δραστηριότητα αλλά και συνολικά προβλέπεται να δημιουργηθούν είκοσι επτά (26) νέες θέσεις εργασίας πλήρους και μερικής απασχόλησης, οι οποίες κατανέμονται ως εξής :

1. Οικολογική καλλιέργεια κηπευτικών κλειστού και ανοικτού τύπου.

Το απασχολούμενο προσωπικό είναι :

1 άτομο επικεφαλής, υπεύθυνος για την αρμόδια δράση, πλήρους απασχόλησης
10 άτομα, χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μερικής απασχόλησης (4ωρη).

2. Υπηρεσία Κηποτεχνίας.

Το απασχολούμενο προσωπικό είναι :

1 άτομο επικεφαλής, υπεύθυνος για την αρμόδια δράση, πλήρους απασχόλησης
8 άτομα, χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μερικής απασχόλησης (4ωρη).

3. Εμπόριο παραδοσιακών προϊόντων διατροφής

3 άτομα, χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μερικής απασχόλησης (4ωρη).

Η λειτουργία του καταστήματος και κατά συνέπεια των ατόμων που θα απασχοληθούν σε αυτό, δεν μπορεί να καθορισθεί επακριβώς. Θα γίνει προσπάθεια να ανταποκρίνεται κατά το δυνατόν στις ώρες λειτουργίας των καταστημάτων αλλά και στις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού. Αυτό βέβαια δεν πρόκειται να γίνει σε βάρος των εργαζομένων, χρηστών ψυχικής υγείας. Η παρουσία του επαγγελματία ψυχικής υγείας, για όσο καιρό απαιτηθεί, θα είναι ουσιαστική. Προβλέπεται η σταδιακή αυτονόμησή τους, ανάλογα βέβαια και με την ανταπόκριση που θα υπάρξει. Η επιλογή των συγκεκριμένων ατόμων πρέπει να είναι η καλύτερη δυνατή, καθόσον θα αποτελούν ουσιαστικά το πλέον καθοριστικό παράγοντα ευαισθητοποίησης και ανάδειξης της δράσης του συνεταιρισμού. Η στενή και διακριτική παρακολούθηση της εν λόγω δράσης, αποτελεί το κλειδί για την ευόδωση των σκοπών του Κοι.Σ.Π.Ε

Επίσης :

1 άτομο Διοικητικό- οικονομικά υπεύθυνος όλων των δράσεων

1 άτομο για την γραμματειακή υποστήριξη

1 άτομο, χρήστης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας ως κλητήρας για τις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες, μερικής απασχόλησης (4ωρη).

Ο συνολικός λοιπόν αριθμός θέσεων, που προτείνεται να δημιουργηθούν είναι είκοσι επτά (26) και κατανέμονται ως εξής :

- 1 άτομο Διοικητικό-οικονομικά υπεύθυνος όλων των δράσεων (πλήρης απασχόληση).
- 2 άτομα Επικεφαλής – υπεύθυνοι των τομέων κηποτεχνίας και καλλιεργειών (πλήρης απασχόληση).
- 1 άτομο για Γραμματειακή υποστήριξη (πλήρης απασχόληση).
- 21 άτομα, εκ των οποίων 10 για τις καλλιέργειες, 8 για την κηποτεχνία και 3 για τα παραδοσιακά προϊόντα (μερικής 4ωρης απασχόλησης), χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.
- 1 άτομο κλητήρας για τις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες , χρήστης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, 4ωρης απασχόλησης.

Την συνολική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, για την άρτια λειτουργική κάλυψη των αναγκών, θα πλαισιώνουν επτά (7) επαγγελματίες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η ομάδα ψυχοκοινωνικής στήριξης των εργαζομένων, η σύνθεση της οποίας

θα προσδιοριστεί με ακρίβεια και επιστημονικά κριτήρια, θα καλύπτει τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες αυτών.

Ο αριθμός αυτών των εργαζομένων δεν προσμετράται στον αριθμό νέων θέσεων εργασίας καθώς ανταποκρίνονται σε θέσεις εργασίας στον Οργανισμό του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής και η σχέση εργασίας τους με τον συνεταιρισμό θα είναι η απασχόλησή τους με απόσπαση και με εξωτερική συνεργασία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3:
Αριθμός νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται συνολικά

Παραγωγική Δραστηριότητα	1 ^ο 6μηνο		2 ^ο 6μηνο		3 ^ο 6μηνο		4 ^ο 6μηνο		Σύνολο	
	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ
Διοικητικο-Οικονομικά Υπεύθυνος	1								1	
Γραμματειακή/ Διοικητική Υποστήριξη	1		1						1	1
Οικολογικές καλλιέργειες (θερμοκήπιο-ανοικτή)	1	4	4		2				1	10
Κηποτεχνία	1	4	4						1	8
Κατάστημα πώλησης παραδοσιακών προϊόντων		3								3
Μερικά Σύνολα	4	11	9		2				4	22
Γενικά Σύνολα (ανά έτος & συνολικά)	24				2				26	

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

ΠΙΝΑΚΑΣ 4:
Αριθμός νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται για άτομα με ψυχικές διαταραχές

Παραγωγική Δραστηριότητα	1 ^ο 6μηνο		2 ^ο 6μηνο		3 ^ο 6μηνο		4 ^ο 6μηνο		Σύνολο	
	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ	Π	Μ
Οικολογικές καλλιέργειες(θερμοκήπιο-ανοικτή)		4	4		2					10
Κηποτεχνία		4	4							8
Γραμματειακή/ Διοικητική Υποστήριξη			1							1
Κατάστημα πώλησης παραδοσιακών προϊόντων		3								3
Μερικά Σύνολα		11	9		2					22
Γενικά Σύνολα (ανά έτος & συνολικά)	20				2				22	

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

²⁶ Π = νέες θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης

²⁷ Μ = νέες θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης

3.8.3 Εξωτερικές Συνεργασίες

Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης τόσο κατά την έναρξη των δραστηριοτήτων όσο και κατά την πορεία ανάπτυξης αυτών, επιβάλλεται η συνεργασία με εξωτερικούς συνεργάτες για την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών στήριξης σε θέματα τεχνογνωσίας, προβολής- προώθησης των προϊόντων και λογιστικής υποστήριξης του συνεταιρισμού.

Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στις ακόλουθες εξωτερικές συνεργασίες :

- Μηχανολόγος – Ηλεκτρολόγος για την βεβαίωση του «καλώς έχουν», των ηλεκτρολογικών και άλλων εγκαταστάσεων για την έκδοση των απαιτούμενων αδειών λειτουργίας.
- Εξειδικευμένο επιστήμονα σε ανάπτυξη οικολογικών καλλιεργειών θερμοκηπίου, στην αρχική φάση της παραγωγής για την εξασφάλιση της ποιοτικών προϊόντων, που θα οδηγήσει στην πιστοποίηση αυτών.
- Ειδικούς βιοκαλλιεργητές φορέων πιστοποίησης, για έλεγχο και πιστοποίηση των παραγομένων προϊόντων και για την παροχή τεχνογνωσίας.
- Ειδικός για την λογιστική υποστήριξη ο οποίος θα αναλάβει εξ' ολοκλήρου το κομμάτι της παρακολούθησης των δράσεων, της μισθοδοσίας αλλά και της σύνταξης των λογιστικών καταστάσεων. Λόγω της ύπαρξης τριών δράσεων και προκειμένου να υπάρξει όσο το δυνατό αναλυτικότερη παρακολούθηση των οικονομικών στοιχείων προβλέπεται να τηρηθούν βιβλία Γ' κατηγορίας. Επίσης, αν αυτό καταστεί δυνατόν, μετά την πάροδο εύλογου χρόνου θα υπάρξει και εκπαίδευση του ατόμου της γραμματειακής υποστήριξης σε βασικά τουλάχιστον λογιστικά θέματα.
- Λοιπές συνεργασίες:

Τεχνικός στήριξης και εγκατάστασης χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή για συμβουλές σε θέματα λογισμικού, αποκατάστασης βλαβών, συντήρησης και αναβάθμισης, καθώς και κάλυψη απρόβλεπτων αναγκών που μπορεί να προκύψουν κατά την λειτουργία του συνεταιρισμού

- Διενέργεια έρευνας αγοράς και για την επιλογή των καταλληλότερων προϊόντων και την παροχή των υπηρεσιών εκείνων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος του Κοι.Σ.Π.Ε.

3.8.4. Χώροι εγκατάστασης νέων δραστηριοτήτων

1° Έδρα συνεταιρισμού

Ως έδρα του Συνεταιρισμού θα χρησιμοποιηθεί χώρος ο οποίος έχει παραχωρηθεί με την υπ' αριθ. 14/1-6-06 του Διοικητικού Συμβουλίου του Ψ.Ν.Α., βρίσκεται στον πρώτο όροφο του κτιρίου επαγγελματικής αποκατάστασης και είναι επιφάνειας εμβαδού 21 τ.μ. περίπου. Στο χώρο αυτό θα λειτουργεί η λογιστική- γραμματειακή υποστήριξη με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή (Η/Υ, γραφείο, ράφια, κ ά.). Ο χώρος είναι κατάλληλος για την συγκεκριμένη χρήση και δεν απαιτούνται διαρρυθμίσεις/ διαμορφώσεις.

2° Θερμοκήπιο

Για την εγκατάσταση του Θερμοκηπίου θα χρησιμοποιηθεί χώρος εντός του Ψ.Ν.Α., επιφάνειας 3,5 στρεμμάτων, ο οποίος παραχωρήθηκε με την υπ' αριθ. 19/6-7-06 Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου για 5 έτη. Το θερμοκήπιο θα είναι έκτασης 1000 τ.μ. και η εγκατάσταση και εσωτερική διαμόρφωση αυτού, θα γίνει από τους ειδικούς, σύμφωνα με τις απαιτούμενες, για το είδος της καλλιέργειας, προδιαγραφές. Η συγκεκριμένη έκταση θα διαμορφωθεί και βελτιωθεί κατάλληλα τόσο για την εγκατάσταση του θερμοκηπίου όσο και για την ανοικτή καλλιέργεια. Με την ίδια διαδικασία έχει παραχωρηθεί έκταση 800 τ.μ., εντός του Ψ.Ν.Α., ο οποίος θα αξιοποιηθεί επίσης για τις ανάγκες των καλλιεργειών. Επίσης εντός της προαναφερθείσας μεγάλης έκτασης θα τοποθετηθεί προκατασκευασμένος οικίσκος – βοηθητικός χώρος 40 τ.μ. περίπου, ειδικά διαμορφωμένος για τις ανάγκες συντονισμού των εργασιών, ανάπαυσης των εργαζομένων και υγιεινής. Τμήμα μικρής έκτασης αυτής της κατασκευής, θα χρησιμοποιηθεί ως αποθηκευτικός χώρος για τον εξοπλισμό που απαιτείται για την κηποτεχνία, το θερμοκήπιο και την ανοικτή καλλιέργεια. Καλαμωτή – στέγαστρο θα τοποθετηθεί πλησίον του οικίσκου για τις ανάγκες της σκίασης κατά τους θερινούς μήνες. Για την διαμόρφωση και βελτίωση του εδάφους αλλά και για την περιφράξη της συνολικής έκτασης, έχουν γίνει οι προβλεπόμενες ενέργειες, όπως φαίνεται σε σχετικό τμήμα της πρότασης.

3° Κηποτεχνία

Για την κάλυψη των αναγκών κηποτεχνίας, επαρκεί ο αποθηκευτικός χώρος του οικίσκου, που αναφέρεται στην παράγραφο του θερμοκηπίου, όπου θα φυλάσσονται τα εργαλεία και ο εξοπλισμός των εργαζομένων στην κηποτεχνία. Οι δραστηριότητές των εργαζομένων στην κηποτεχνία θα αναπτύσσονται στο σύνολό τους εκτός του χώρου του Ψ.Ν.Α.

4° Εμπορικό κατάστημα

Το κατάστημα που θα χρειαστεί εξασφαλίστηκε από το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής με την διαδικασία παραχώρησης κατά χρήση (υπ' αριθ. 14/1-6-06 απόφαση Δ.Σ. ΨΝΑ) . Πρόκειται για κατάστημα εμβαδού 29,15 τ.μ. με βοηθητικό υπόγειο χώρο εμβαδού 20,16 τ.μ.. Δεν υπάρχουν ανάγκες διαρρύθμισης και γενικότερης τεχνικής παρέμβασης παρά μόνο ορισμένες συνήθειες εργασίες βελτίωσης του χώρου όπως βάψιμο, καθαριότητα, τοποθέτηση ραφιών, γραφείου και προθηκών. Για την ασφάλεια του καταστήματος και των προϊόντων προβλέπεται η τοποθέτηση ηλεκτρικού ρολού ασφαλείας. Στην πρόσοψή του, θα τοποθετηθεί ταμπέλα με την επωνυμία του καταστήματος και μικρή προστατευτική τέντα. Η ταμπέλα του καταστήματος, θα είναι προϊόν ομαδικής εργασίας το οποίο θα δημιουργηθεί από την προσωπική χειρονακτική εργασία χρηστών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας με καλλιτεχνικές τάσεις.

Σε κάθε έναν από τους προαναφερόμενους χώρους θα εφαρμόζονται όλοι οι κανονισμοί, που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας με ειδικές σημάνσεις και γραπτές οδηγίες για όλους τους εργαζόμενους. Για τους λόγους αυτούς θα εφαρμοστούν οι απαιτούμενες διαμορφώσεις των χώρων σύμφωνα με τις διεθνείς ισχύουσες σταθερές και σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της κάθε μονάδας.

3.8.5 Υλικοτεχνική Υποδομή

Για την υλοποίηση του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης , αλλά και για τον καλύτερο συντονισμό των επιμέρους ενεργειών θεωρείται αναγκαία η εξασφάλιση της ακόλουθης υλικοτεχνικής υποδομής, τουλάχιστον :

- Τοποθέτηση κατασκευής θερμοκηπίου. Θα προηγηθεί προετοιμασία του χώρου εγκατάστασης του θερμοκηπίου, ισοπέδωση του εδάφους, και διαμόρφωσή

του, η διάνοιξη θεμελίων, η τοποθέτηση μπετόν πάκτωσης, τα περιμετρικά τοιχεία, υλικά περίφραξης.

- Για την λειτουργική ετοιμότητα κατασκευής απαιτούνται : ηλεκτρολογικός πίνακας, καλώδια, εγκατάσταση λοιπού ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, αυτοματισμός, εγκατάσταση συστήματος άρδευσης του θερμοκηπίου, σκαπτικό μηχάνημα γεννήτρια, πιεστικό, λοιπός εξοπλισμός χειρός (τσάπες, σκαλιστήρια, ψαλίδια, κλαδευτήρια και άλλα), ζυγαριά.
- Για την ανοικτή καλλιέργεια απαιτούνται εργαλεία, όπως τσάπες, σκαλιστήρια, ψαλίδια, τσουγκράνες κ.ά.
- Για την κηποτεχνία απαιτούνται : μηχανή γκαζόν, πολυκινητήρας Combi, αλυσοπρίονο, ψαλίδι, χορτοκόπτης, προέκταση Combi, εργαλεία χειρός, φόρμες εργασίας, τεμαχιστής – μύλος, ατομικό γεωτρύπανο.
- Για τον εξοπλισμό του προκατασκευασμένου οικίσκου απαιτούνται : τραπέζι, καρέκλες, κλιματιστικό ψύξης - θέρμανσης, ψυγείο, μέσα πυρόσβεσης - καθορισμός πυροσβεστικού σημείου. Ο ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός περιλαμβάνεται στην τοποθέτηση της κατασκευής (πίνακας, καλώδια, αυτοματισμός και άλλα)
- Για την διακίνηση των προϊόντων, των πρώτων υλών και του τεχνικού εξοπλισμού, προβλέπεται η αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου κοινού κατ' αρχήν για όλες τις επιμέρους δραστηριότητες.
- Η λειτουργία του γραφείου Έδρας, Διεύθυνσης και Λογιστικής – Γραμματειακής υποστήριξης απαιτεί τον εξοπλισμό με Ηλεκτρονικό Υπολογιστή, εκτυπωτή, φαξ, φωτοτυπικό μηχάνημα, τηλεφωνικές συσκευές.
- Για τον εξοπλισμό του καταστήματος απαιτούνται : ταμειακή μηχανή, ηλεκτρικό ρολό ασφαλείας, τέντα, ταμπέλα πρόσοψης.

Με την υπάρχουσα υλικοτεχνική υποδομή και την προαναφερόμενη, θεωρούμε ότι από τις εργασίες μας θα ευοδωθούν γόνιμοι καρποί.

3.9 Εξωτερικό Περιβάλλον

Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες, που ανταποκρίνονται στην ανάπτυξη των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

θα είναι : κηπευτικά οικολογικής καλλιέργειας θερμοκηπίου και ανοικτής καλλιέργειας, παραδοσιακά είδη διατροφής, υπηρεσίες κηποτεχνίας. Το Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεργασία με τον Διοικητικό- οικονομικά Υπεύθυνο και έναν ειδικό στην έρευνα αγοράς και την προβολή – προώθηση προϊόντων/ υπηρεσιών θα φροντίσουν για την δημιουργία ενός δικτύου πωλήσεων.

Όσον αφορά τα προϊόντα του θερμοκηπίου και της ανοικτής καλλιέργειας το σχέδιο προώθησής τους θα ολοκληρωθεί το χρονικό διάστημα, που μεσολαβεί από την έγκριση της πρότασης έως και την ανάπτυξη των πρώτων καλλιεργειών. Το σχέδιο αυτό θα εμπλουτίζεται σταθερά και ανάλογα με την ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος.

Τα παραδοσιακά προϊόντα διατροφής, θα πρέπει να προωθηθούν στην αγορά με πιο γρήγορους ρυθμούς προώθησης, καθώς το κατάστημα θα οργανωθεί και θα είναι σε θέση να λειτουργήσει αμεσότερα σε σχέση με τις λοιπές δραστηριότητες. Ένα άτυπο δίκτυο ανάπτυξης πελατολογίου έχει ήδη ξεκινήσει και θα ενισχύεται ολοένα με νέο αριθμό πελατών, καθώς η δυνατότητα για επάρκεια σε προϊόντα και προσωπικό δεν μας περιορίζει ως προς την ποσότητα των διαθέσιμων στην αγορά προϊόντων. Άλλωστε, η κυκλικότητα των προϊόντων και η ταχεία διάθεση αυτών θα συντείνουν στην διατήρηση ποιότητας υψηλών προδιαγραφών και χαμηλής τιμής.

Η υπηρεσία κηποτεχνίας, έχει ήδη ξεκινήσει σε συνεργασία με ειδικό του χώρου την προσπάθεια για δημιουργία ενός αρχικού πυρήνα πελατών από την ελεύθερη αγορά. Θα καταβληθεί προσπάθεια ούτως ώστε έως το πέρας της εκπαιδευτικής διαδικασίας της πρώτης ομάδας των εργαζομένων στην υπηρεσία αυτή να υπάρχει η δυνατότητα για άμεση απασχόλησή της. Το πελατολόγιο θα εμπλουτίζεται με νέα μέλη για την κάλυψη των αναγκών και δεύτερης ομάδας εργασίας, με προοπτική την ανάπτυξη ικανού και αναγκαίου πελατολογίου ώστε να δημιουργούνται σταθερά νέα συνεργεία κηποτεχνικών υπηρεσιών. Το ευρύ φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών θα καλύψει ποικίλες απαιτήσεις της αγοράς καθιστώντας την δραστηριότητα βιώσιμη.

Από την ημέρα λοιπόν της έγκρισης της πρότασής μας το Διοικητικό Συμβούλιο του Κοινωνικού Συνεταιρισμού, σε συνεργασία με τον Διοικητικό-οικονομικά Υπεύθυνο και εξωτερικό συνεργάτη με εμπειρία σε διαδικασίες marketing, θα εκπονήσουν σχέδιο ανάπτυξης πελατολογίου και προβολής – προώθησης των προϊόντων/ υπηρεσιών.

Το πελατολόγιο θα διαμορφωθεί με πελάτες τόσο από τον πληθυσμό που κινείται και λειτουργεί στις ενδονοσοκομειακές και εξωνοσοκομειακές δομές του Ψ.Ν.Α. (επαγγελματίες, χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, συγγενείς και

συνοδοί). Το μέγεθος αυτού του πληθυσμού είναι αξιοσέβαστο και υπολογιστέο. Παράλληλα, το πελατολόγιο θα περιλαμβάνει πελάτες από τον ευρύτερο χώρο της αγοράς. Η υπηρεσία της κηποτεχνίας έχει ήδη κατευθύνει τις δράσεις της στην αξιοποίηση ενός υπάρχοντος πελατολογίου, που προκύπτει από την συνεργασία με ειδικό στην κηποτεχνία και αρχιτεκτονική τοπίου, τεχνολόγο - γεωπόνο.

Τα μέλη του Συνεταιρισμού επίσης συνιστούν από μόνα τους (146 άτομα) ένα ενεργητικό δυναμικό για την προώθηση των υπηρεσιών και των προϊόντων.

Τα κηπευτικά προϊόντα επίσης θα διατίθενται σε σημεία πώλησης όπως ο χώρος έξωθεν ή / και πλησίον του θερμοκηπίου, ειδικά διαμορφωμένος πάγκος εντός του Ψ.Ν.Α., μικρό παντοπωλείο του Ψ.Ν.Α., κατάστημα πρόχειρου φαγητού .

Τα παραδοσιακά προϊόντα θα διατίθενται επίσης σε χώρους πώλησης όπως το κεντρικό κατάστημα, το παντοπωλείο και το καφενείο του Ψ.Ν.Α. καθώς και ενδεχόμενα μακροπρόθεσμα σε πόστο στο πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» , με το οποίο βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες ευέλικτης συνεργασίας.

Οι λαϊκές αγορές και οι ειδικές λαϊκές αγορές θα αποτελέσουν μέρος του αναπτυσσόμενου δικτύου για την προώθηση των προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας ανοικτού και κλειστού τύπου.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα προσεγγιστούν για την ανάπτυξη μελλοντικής συνεργασίας, με την συμμετοχή του Συνεταιρισμού σε διαγωνισμούς για την ανάληψη έργων κηποτεχνίας, συντήρησης κήπων, αρχιτεκτονικής τοπίου.

Η προσπάθεια για την τήρηση σταθερών προδιαγραφών υψηλών ποιοτικά προϊόντων και σε προσιτές για το κοινό, ανταγωνιστικές της αγοράς, τιμές, θα εξασφαλίσουν την σταθερότητα του πελατολογίου. Η ποιότητα θα ελέγχεται από την τήρηση των κανόνων οικολογικής παραγωγής των προϊόντων, τους επίσημους φορείς πιστοποίησης και την προμήθεια κατάλληλων επώνυμων και πιστοποιημένων για την ποιότητά τους προϊόντων. Η χαμηλή τιμή θα εξασφαλιστεί με την σωστή οικονομική διαχείριση των πόρων, με την συμβολή του γεγονότος ότι θα είμαστε παραγωγοί στα κηπευτικά είδη καθώς και με την μεθοδική διερεύνηση ως προς την προμήθεια των ειδών παραδοσιακής διατροφής. Εκτενής έρευνα προμηθευτών έχει ήδη εκπονηθεί μέσω διαδικασιών διαδικτύου και προσωπικών επαφών.

Επισημαίνουμε ότι η προνομιακή θέση του καταστήματος (κέντρο της Αθήνας, επί της οδού Χ. Τρικούπη), θα συμβάλλει ουσιαστικά στην προώθηση και την προβολή των προϊόντων και των υπηρεσιών όλων των μονάδων του Συνεταιρισμού,

τόσο με την διαδικασία της καθημερινής προσωπικής επαφής, όσο και με την διάθεση στο κοινό ειδικά διαμορφωμένων εντύπων.

Προσπάθειες για την εκκίνηση της ανάπτυξης πελατολογίου και την προβολή-προώθηση των προϊόντων / υπηρεσιών έχουν ήδη γίνει. Συγκεκριμένα, εκτός των άλλων έχουν ήδη αναφερθεί σας ενημερώνουμε ότι έχει πραγματοποιηθεί έρευνα για την καταγραφή των βιολογικών υπαίθριων αγορών, που λειτουργούν στην πόλη μας και τις γειτονικές περιοχές. Επίσης, έχουν διεξοδικά ερευνηθεί οι διαδικασίες για την συμμετοχή του Συνεταιρισμού μας στις οικολογικές και τις εν γένει αγορές κηπευτικών προϊόντων.

Όσον αφορά πιο εξειδικευμένα τις διαδικασίες για την προβολή – προώθηση των προϊόντων του Συνεταιρισμού, πέρα από όσα έως τώρα έχουν αναφερθεί σας ενημερώνουμε για τα ακόλουθα :

Ο Συνεταιρισμός προτίθεται να συμμετέχει, σε εκθέσεις, που άπτονται του αντικειμένου των δραστηριοτήτων του (εκθέσεις παραδοσιακών προϊόντων διατροφής, εκθέσεις ειδών υγιεινής διατροφής ή / και διαιτολογίας, εκθέσεις κηποτεχνίας και αρχιτεκτονικής τοπίου, εκθέσεις κατοικία και κήπος και άλλες συναφείς εκθέσεις).

Οι υπηρεσίες και τα προϊόντα του Συνεταιρισμού θα προβάλλονται μέσω του περιοδικού τύπου σε ειδικά για την φύση τους περιοδικά (οικολογικά προϊόντα, κηποτεχνική, συνεταιριστικά νέα και άλλα)

Ειδικές ημερίδες, που θα αφορούν τόσο στην ενημέρωση των μελών του συνεταιρισμού, όσο και το ευρύτερο κοινό με θεματολογία για τις δραστηριότητες των μονάδων του συνεταιρισμού και τον Τρίτο τομέα της Οικονομίας που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του Συνεταιρισμού.

Ο σχεδιασμός και η αναπαραγωγή ειδικού και κατάλληλου για την περίπτωση υλικού έχει προβλεφθεί. Αναφερόμαστε, στον σχεδιασμό λογοτύπου, στην διαμόρφωση ιστοσελίδας, στην διάθεση e-mail, στην παραγωγή καρτών, επιστολόχαρτων, φακέλων, ενημερωτικού εντύπου, στον σχεδιασμό και την κατασκευή ταμπέλας για την πρόσοψη του καταστήματος. Η ιστοσελίδα θα φιλοξενεί πληροφορίες για τα προϊόντα, τις υπηρεσίες και τις αρχές και τους στόχους της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Το λογότυπο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες σηματοδότησης της ποιότητας και της αλληλέγγυας δράσης.

Ο συνδυασμός όλων των προαναφερόμενων ενεργειών με τον συνυπολογισμό της υπευθυνότητας, της ευελιξίας και της σταθερότητας στην ανάπτυξη και αξιοποίηση νέων τάσεων και τεχνικών στον τομέα της προβολής και προώθησης, θεωρούμε ότι θα

συμβάλλουν ουσιαστικά στην εξασφάλιση ενός σταθερού δικτύου διάθεσης των προϊόντων / υπηρεσιών του συνεταιρισμού.

3.10 Χρηματοδότηση Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης²⁸

Επιλέξιμες Δαπάνες προς χρηματοδότηση από το Μέτρο 2.2²⁹

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Δαπάνες Προκαταρκτικών & άλλων Ειδικών Μελετών ³⁰	
Περιγραφή – Είδος μελέτης	Δαπάνη (σε €)
1 Διενέργεια έρευνας αγοράς	2.000,00
2	
3	
4	
5	
..	
Μερικό Σύνολο Α	2.000,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Δαπάνες για την αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού & ειδικών εγκαταστάσεων ³¹				
Περιγραφή	Μονάδα Μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή Μονάδας	Δαπάνη (σε €)
1. Εξοπλισμός Παραγωγής				
1.1 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ				
1.1.1 Μονάδα θερμοκηπίου	TEM	1	25.000	25.000
1.1.2 Σκαπτικό μηχάνημα	TEM	1	2.550	2.550
1.1.3 Αυλακωτήρας	TEM	1	130,00	130,00
1.1.4 Άροτρο	TEM	1	280,00	280,00
1.1.5 Τεμαχιστής GE345	TEM	1	640,00	640,00
1.1.6 Γεννήτρια 3.500 w	TEM	1	450,00	450,00
1.1.7 Πιστικό συγκρότημα 1,5 hp	TEM	1	370,00	370,00
1.1.8 Ζυγαριά 25 kg	TEM	1	100,00	100,00
1.1.9 Λοιπός εξοπλισμός χειρός Φόρμες εργασίας-γάντια	ΣΕΤ			1035,00
1.1.10 Ψυγείο		1	300,00	300,00
1.1.11 Έπιπλα βοηθητικού χώρου	TEM	10	50,00	500,00
1.1.12 Σωληνώσεις – σταλάκτες	TM	1000	5,66	5.660,00

²⁸ Σε κάθε περίπτωση, οι δαπάνες θα πρέπει να εξυπηρετούν αποκλειστικά το προτεινόμενο Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης.

²⁹ Οι τιμές που παρατίθενται δεν περιλαμβάνουν ΦΠΑ.

³⁰ Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη αυτής της κατηγορίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 6.000 €.

³¹ Οι προτεινόμενες δαπάνες αφορούν την αγορά καινούργιου εξοπλισμού. Για τις δαπάνες αγοράς εξοπλισμού που προτείνετε, επισυνάψτε σε παράρτημα ενδεικτικές προσφορές.

	θερμοκηπίου				
1.1.13	Σωληνώσεις – σταλάκτες ανοικτής	TM	1000	5,66	5.660,00
1.2	ΚΗΠΟΤΕΧΝΙΑ				
1.2.1	Αλυσσπρίονο 2.7 hp	TEM	1	400,00	400,00
1.2.2	Μηχάνη γκαζόν 6,0 hp	TEM	1	630,00	630,00
1.2.3	Κινητήρας combi (πολυεργαλείο) 1,3 hp	TEM	1	340,00	340,00
1.2.4	Αλυσσπρίονο combi λαμα 30 cm	TEM	1	175,00	175,00
1.2.5	Ψαλίδι combi	TEM	1	250,00	250,00
1.2.6	Χορτοκόπτης combi	TEM	1	85,00	85,00
1.2.7	Πρόεκταση combi	TEM	1	89,00	89,00
1.2.8	Γεωτρύπανο 1,2 hp με 2 αρίδες φύτευσης	TEM	1	1296,00	1296,00
1.2.9	Λοιπός εξοπλισμός χειρός-φόρμες εργασίας-γάντια				1000,00
1.3	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ				
1.3.1	Ρολό ασφαλείας	TEM	1	1.200,00	1.200,00
1.3.2	Τέντα καταστήματος	TEM	1	400,00	400,00
1.3.3	Ράφια – προθήκες – πάγκος εργασίας			1.200,00	1.200,00
1.3.4	Ψυγείο	TEM	1	160,00	160,00
1.3.5	Λοιπός εξοπλισμός καταστήματος				600,00
	Σύνολο εξοπλισμού παραγωγής				50.500,00
2.	Εξοπλισμός Μηχανοργάνωσης				
2.1	Ταμειακές μηχανές	TEM	2	400,00	800,00
2.2					
...					
3.	Εξοπλισμός Ποιοτικού Ελέγχου				
3.1					
3.2					
...					
4.	Εξοπλισμός Διακίνησης α' υλών & εμπορευμάτων				
4.1					
4.2					
...					
5.	Εξοπλισμός Περιορισμού Ρύπανσης				
5.1					
5.2					
...					
6.	Εξοπλισμός Ειδικών Εγκαταστάσεων				
6.1					
6.2					
...					
7.	Προμήθεια αυτοκινούμενων μεταφορικών μέσων				
7.1	Επαγγελματικό αυτοκίνητο 2.400 cc		1	18.500	18.500,00
7.2					
...					
	Μερικό Σύνολο Β				69.800,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 7:					
Δαπάνες διαμόρφωσης χώρων³²					
Περιγραφή		Μονάδα Μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή Μονάδας	Δαπάνη (σε €)
1.	Διαμορφώσεις – διαρρυθμίσεις				
1.1	Καθάρισμα – βάψιμο καταστήματος				500,00
1.2	Εργασίες διαμόρφωσης έκτασης 3,5 στρ. και έξοδα βελτίωσης εδάφους				5.000,00
1.3	Υλικά περιφράξης έκτασης 3,5 στρ. (κατασκευή με αυτεπιστασία)				4.000,00
2.	Η/Μ, Υδραυλικές & άλλες Ειδικές Εγκαταστάσεις⁶				
2.1	Εγκατάσταση πλήρους προκατασκευασμένου βοηθητικού χώρου(οικίσκου) 40 τ.μ. για κάλυψη αναγκών ανάπαυσης - αποθήκευσης εξοπλισμού-βάση στήριξης				13.000,00
2.2	Κλιματιστικό καταστήματος	ΤΕΜ	1	500,00	500,00
2.3	Πυρασφάλεια καταστήματος				100,00
2.4	Πυρασφάλεια οικίσκου				100,00
2.5	Ηλεκτρολογική εγκατάσταση θερμοκηπίου				5.000,00
3.	Παρεμβάσεις / Εγκαταστάσεις Προσβασιμότητας κα				
3.1					
3.2					
Μερικό Σύνολο Γ					28.200,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

ΠΙΝΑΚΑΣ 8:	Δαπάνη (σε €)
Συγκεντρωτικός Πίνακας Δαπανών Συγχρηματοδοτούμενων από το Μέτρο 2.2	
Δαπάνες Προκαταρκτικών & άλλων Ειδικών Μελετών (Μερικό Σύνολο Α)	2.000,00
Δαπάνες για την αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού & ειδικών εγκαταστάσεων (Μερικό Σύνολο Β)	69.800,00
Δαπάνες διαμόρφωσης χώρων (Μερικό Σύνολο Γ)	28.200,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ³³	100.000,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

Σημείωση:

³² Στις ειδικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις πυρασφάλειας, κλιματισμού, εξαερισμού και συστημάτων ασφαλείας, καθώς και μικρής έκτασης βοηθητικές εγκαταστάσεις όπως στέγαστρα και χώροι υγιεινής.

³³ Το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων από το Μέτρο 2.2 δαπανών δεν δύναται να ξεπερνά τα 100.000 €, μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.

Μέχρι την ολοκλήρωση της απόκτησης του παραπάνω αναφερόμενου εξοπλισμού, μπορεί να υπάρξουν μικρές διαφοροποιήσεις – ανατιμήσεις στις επιμέρους τιμές. Εάν το σύνολο του εξοπλισμού ξεπεράσει το ποσό των 100.000,00 € η επιπλέον διαφορά θα καλυφθεί από τα διαθέσιμα του συνεταιρισμού.

Επιλέξιμες Δαπάνες προς χρηματοδότηση από το Μέτρο 2.3³⁴

ΠΙΝΑΚΑΣ 9:		
Δαπάνες λειτουργίας, αναλωσίμων υλικών & μίσθωσης χώρων		
Περιγραφή		Δαπάνη (σε €)
Δαπάνες Μίσθωσης Χώρων³⁵		
1.	Μίσθωση χώρου οικολογικής καλλιέργειας κλειστού και ανοικτού τύπου 3.500 τ.μ. (μηνιαίο μίσθωμα: παραχώρηση από Ψ.Ν.Α. άνευ ανταλλάγματος)	-
2.	Μίσθωση χώρου καταστήματος 29 τ.μ. και 20 τ.μ. βοηθητικός χώρος (μηνιαίο μίσθωμα: παραχώρηση από Ψ.Ν.Α. άνευ ανταλλάγματος)	-
3.	Μίσθωση χώρου έδρας Κοι.Σ.Π.Ε., παραχώρηση από Ψ.Ν.Α. άνευ ανταλλάγματος	-
Σύνολο δαπανών μίσθωσης χώρων		-
Λειτουργικές Δαπάνες³⁶		
1.	Ετήσιες δαπάνες ηλεκτρικού ρεύματος χώρου καταστήματος	1000,00
2.	Ετήσιες δαπάνες ηλεκτρικού ρεύματος χώρου θερμοκηπίου – έδρας	-
3.	Ετήσιες δαπάνες θέρμανσης χώρου καταστήματος	1000,00
4.	Ετήσιες δαπάνες θέρμανσης χώρου ανάπαυσης εργαζομένων	-
5.	Ετήσιες δαπάνες ύδρευσης χώρου θερμοκηπίου	-
6.	Ετήσιες δαπάνες ύδρευσης χώρου καταστήματος	100,00
7.	Ετήσιες δαπάνες τηλεφωνικών συνδιαλέξεων 3 συνδέσεων (η 1 ISDN) (έδρα – κατάστημα – βοηθητικός οικίσκος θερμοκηπίου)	2.500,00
8.	Άλλες ετήσιες δαπάνες (ταχυδρομικά κλπ)	600,00
9.	Ετήσιες δαπάνες ασφάλισης πυρός καταστήματος	300,00
10.	Έξοδα κίνησης – service αυτοκινήτου	6.000,00
11.	Λοιπές έκτακτες δαπάνες	300,00
Σύνολο λειτουργικών δαπανών		11.800,00 €
Διάφορα άλλα έξοδα και δαπάνες αναλωσίμων υλικών³⁷		
1.	Δαπάνες προμήθειας εντύπων και γραφικής ύλης	1.500,00 €
2.	Δαπάνες υλικών άμεσης ανάλωσης	700,00 €
3.	Λοιπά έξοδα	1.000,00 €
4.		
Σύνολο δαπανών αναλωσίμων υλικών και άλλων εξόδων		3.200,00 €
Μερικό Σύνολο Α		15.000,00 €

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης “Διάπλους”

³⁴ Οι τιμές που παρατίθενται δεν περιλαμβάνουν ΦΠΑ

³⁵ Ετήσια δαπάνη για τη μίσθωση χώρων απαραίτητων για την ανάπτυξη του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης (Διοικητικοί χώροι, χώροι ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, αποθηκευτικοί χώροι, χώροι προβολής/ προώθησης). Η μηνιαία συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν ξεπερνά τα 8€/τμ.

³⁶ Η συνολική συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν ξεπερνά τα 45€/τμ. και αφορά αποκλειστικά νέους χώρους που θα χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση του Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

³⁷ Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν ξεπερνά τα 5.000 € για ολόκληρο το Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Δαπάνες Προβολής & Δημοσιότητας³⁸ (όπως προκύπτουν στην ενότητα 7 του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης)	
Περιγραφή	Δαπάνη (σε €)
1. Σχεδιασμός λογοτύπου	1.500,00
2. Ιστοσελίδα (σχεδιασμός-φιλοξενία-e-mail)	1.500,00
3. Επιστολόχαρτα	500,00
4. Φάκελοι	500,00
5. Κάρτες	500,00
6. Ενημερωτικό έντυπο	2.500,00
Μερικό Σύνολο Β	7.000,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Δαπάνες Αγοράς Επίπλων & Λοιπού Συμπληρωματικού Εξοπλισμού³⁹				
α/α	Περιγραφή	Τεμ.	Τιμή μονάδο ς	Σύνολο (σε €)
1.	Γραφεία	3	200,00 €	600,00
2.	Φωριαμοί	2	150,00 €	300,00
3.	Καρέκλες	5	60,00 €	300,00
4.	Η/Υ (με το λογισμικό τους, USB, office)	2	850,00 €	1.700,00
5.	Εκτυπωτές (laser και ακίδας)	2	300,00 €	600,00
6.	Laser fax	1	300,00 €	300,00
7.	Φωτοτυπικό μηχάνημα	1	1.100,00	1.100,00
Μερικό Σύνολο Γ				4.900,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

³⁸ Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν ξεπερνά τα 25.000 € για ολόκληρο το Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης. Οι συγχρηματοδοτούμενες δράσεις πρέπει να είναι σύνομες με τα όσα προβλέπονται στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 1159/2000 περί κανόνων δημοσιότητας.

³⁹ Αφορά στην αγορά καινούργιου συμπληρωματικού εξοπλισμού για την κάλυψη διοικητικών αναγκών. Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν ξεπερνά το 5% του συνολικού προϋπολογισμού των συγχρηματοδοτούμενων δαπανών από το Μέτρο 2.3. Για τις προτεινόμενες δαπάνες αγοράς εξοπλισμού, επισυνάψτε στο παράρτημα ενδεικτικές προσφορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12:**Δαπάνες Αμοιβών Προσωπικού Εξαρτημένης Εργασίας Πλήρους ή Μερικής Απασχόλησης⁴⁰**

14

α/α	Ειδικότητα	Αριθμός απασχολούμενων	Μηνιαίες μικτές αποδοχές (σε €)	Μήνες απασχόλησης	Αμοιβές Προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων δώρων εορτών, αδειάς & επιδομάτων αδειάς)
Διοικητικό Προσωπικό					
1.	Διοικητικά Υπεύθυνος Κοι.Σ.Π.Ε.	1	1.500,00	14/12	21.000,00
2.	Διοικητική/ Γραμματειακή Υποστήριξη	1	800,00	14/12	11.200,00
3.	Άτομα με ψυχικές διαταραχές απασχολούμενα για εξωτερικές εργασίες (κλητήρας)	1	350,00	14/12	4.900,00
Μερικό Σύνολο Δ.1		3			37.100,00
Λοιπό Προσωπικό					
4.	Υπεύθυνος Δραστηριότητας κηποτεχνίας	1	1.200,00	14/12	16.800,00
5.	Υπεύθυνος Δραστηριότητας καλλιέργειας κλειστού και ανοικτού τύπου	1	900,00	14/12	12.600,00
6.	Άτομα με ψυχικές διαταραχές απασχολούμενα στη κηποτεχνία	8	350,00	14/12	39.200,00
7.	Άτομα με ψυχικές διαταραχές απασχολούμενα στην καλλιέργεια ανοικτού-κλειστού τύπου	10	350,00	14/12	49.000,00
8.	Άτομα με ψυχικές διαταραχές απασχολούμενα στο εμπορικό κατάστημα	3	350,00	14/12	14.700,00
Μερικό Σύνολο Δ.2		23			132.300,00
Εργοδοτικές εισφορές που αφορούν στα μερικά σύνολα Δ.1 & Δ.2					27.000,00
Μερικό Σύνολο Δ (Δ.1+Δ.2+εργοδοτικές εισφορές)					196.400,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

⁴⁰Οι αμοιβές διαμορφώνονται ανά κατηγορία προσωπικού σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΚΥΑ υπ' αριθ. Υ5α,β/Γ.Π. οικ. 230951/1-12-2004 και αφορούν αποκλειστικά σε νέες θέσεις εργασίας που προκύπτουν από την υλοποίηση του Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης

Δαπάνες αμοιβών & εξόδων τρίτων ⁴¹		Α/Μ	Δαπάνη (σε €)
1.	Εξειδικευμένος επιστήμονα σε καλλιέργειες θερμοκηπίου		5.000,00
2.	Οργανισμός ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων		1.000,00
3.	Ηλεκτρολόγο για το «καλώς έχει» των εγκαταστάσεων (θερμοκήπιο-κατάστημα)		1.000,00
4.	Συνεργασία με λογιστή (Ενημέρωση-μισθοδοσία-Έλεγχο-Εκπαίδευση)		15.000,00
5.	Λοιπές εξωτερικές συνεργασίες (τεχνικός Η/Υ, λοιποί)		4.000,00
Μερικό Σύνολο Ε			26.000,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

Σημείωση:

Το ποσό των 27.000 € που αναφέρεται στις εργοδοτικές εισφορές όπως γίνεται αντιληπτό είναι κατ' εκτίμηση και αυτό διότι οι μερικώς απασχολούμενοι ψυχικά ασθενείς είναι ήδη στην πλειοψηφία τους ασφαλισμένοι σε οργανισμούς κύριας ασφάλισης.

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Συγκεντρωτικός Πίνακας Δαπανών Συγχρηματοδοτούμενων από το Μέτρο 2.3	Δαπάνη (σε €)
Δαπάνες λειτουργίας, αναλωσίμων υλικών & μίσθωσης χώρων (Μερικό Σύνολο Α)	15.000,00
Δαπάνες Προβολής & Δημοσιότητας (Μερικό Σύνολο Β)	7.000,00
Δαπάνες Αγοράς Επίπλων & Λοιπού Συμπληρωματικού Εξοπλισμού (Μερικό Σύνολο Γ)	4.900,00
Δαπάνες Αμοιβών Προσωπικού Εξαρτημένης Εργασίας Πλήρους ή Μερικής Απασχόλησης (Μερικό Σύνολο Δ)	196.400
Δαπάνες αμοιβών & εξόδων τρίτων (Μερικό Σύνολο Ε)	26.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ⁴²	249.300,00

⁴¹ Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 45.000 € για ολόκληρο το Σχέδιο Ανάπτυξης Δράσης.

⁴² Το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων από το Μέτρο 2.3 δαπανών δεν δύναται να ξεπερνά τα 250.000 € μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.

3.11 Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης

Λαμβάνοντας ως ημερομηνία ουσιαστικής εκκίνησης των εργασιών του Κοι.Σ.Π.Ε. την 1/10/2006, με την προϋπόθεση ότι θα έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τότε οι διαδικασίες έγκρισης του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης που κατατίθεται, τα βήματα που θα ακολουθηθούν για την οργάνωση αλλά και την υλοποίηση των επί μέρους δράσεων χρονολογικά και με την άμεση τοποθέτηση του Διοικητικό-Οικονομικά Υπευθύνου Συντονιστή, είναι τα εξής :

Κηποτεχνία

- ▶ Τοποθέτηση Υπευθύνου δράσης κηποτεχνίας. Επιλογή των ατόμων που θα παρακολουθήσουν το αναγκαίο εκπαιδευτικό θεωρητικό και πρακτικό σεμινάριο (8 άτομα).
- ▶ Επιλογή 1 ή 2 επαγγελματιών ψυχικής υγείας που θα στελεχώσουν την ομάδα.
- ▶ Αγορά του απαραίτητου μηχανολογικού εξοπλισμού της ομάδας κηποτεχνίας και του προβλεπόμενου αυτοκινήτου.
- ▶ Ενεργοποίηση της 1^{ης} ομάδας των τεσσάρων ατόμων μέχρι 30/10/2006
- ▶ Ενεργοποίηση της 2^{ης} ομάδας των τεσσάρων ατόμων της ομάδας κηποτεχνίας με την εποπτεία του επαγγελματία ψυχικής υγείας έως το τέλος του Μαρτίου 2007

Κατάστημα παραδοσιακών προϊόντων

- ▶ Καθορισμός επαγγελματία ψυχικής υγείας.
- ▶ Επιλογή και εκπαίδευση των τριών ατόμων , που θα στελεχώνουν την δράση
- ▶ Ολοκλήρωση εργασιών αποκατάστασης εμπορικού καταστήματος
- ▶ Εξασφάλιση της προβλεπόμενης άδειας λειτουργίας από τον Δήμο (έχουν συλλεχθεί οι σχετικές πληροφορίες)
- ▶ Επιλογή των προϊόντων, προς διάθεση
Έναρξη λειτουργίας του καταστήματος έως τις 30/10/2006

Οικολογικές καλλιέργειες (θερμοκήπιο-ανοικτή)

- ▶ Νοέμβριος 2006 : Έναρξη εργασιών διαμόρφωσης του παραχωρηθέντος χώρου των 3,5 στρεμμάτων και βελτίωσής του με την βοήθεια εξωτερικού συνεργάτη
- ▶ Δεκέμβριος 2006 (δεύτερο 15νθήμερο) : Έναρξη εργασιών εγκατάστασης της μονάδος
- ▶ Ιανουάριος 2007 : Επιλογή Υπευθύνου δράσης

Επιλογή των 4 ατόμων που θα στελεχώσουν την δράση

Ολοκλήρωση της εγκατάστασης του θερμοκηπίου

Τοποθέτηση ηλεκτρολογικού, μηχανολογικού και ειδικού εξοπλισμού

- ▶ Φεβρουάριος 2007 : Ετοιμότητα του θερμοκηπίου- έναρξη της καλλιεργητικής περιόδου κατά το τελευταίο 10ήμερο του μήνα.

Συνέχιση συνεργασίας με του αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων στο συγκεκριμένο πεδίο.

- ▶ Απρίλιος 2007: Καθορισμός επαγγελματία ψυχικής υγείας . Επιλογή και εκπαίδευση των 4 ατόμων της 2^{ης} ομάδας

Έναρξη ανοικτής καλλιέργειας ενός στρέμματος

Οριοθέτηση – περίφραξη του χώρου των 3, 5 στρεμμάτων

Τοποθέτηση προκατασκευασμένου οικίσκου (δεν απαιτείται άδεια).

- ▶ Γ' Τρίμηνο : Έναρξη β' καλλιεργητικής περιόδου θερμοκηπίου.

Επέκταση ανοικτής καλλιέργειας στην υπόλοιπη παραχωρηθείσα έκταση

Επιλογή 2 επιπλέον ατόμων για τις ανάγκες της δράσης .

Οι ανάγκες για Διοικητική– Γραμματειακή Υποστήριξη θα καλυφθούν από 1/10/2006.

Πίνακας ροών συγχρηματοδοτούμενων δαπανών του Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης ανά τρίμηνο (σε €)

Κατηγορίες δαπανών	1 ^ο Έτος				2 ^ο Έτος				ΣΥΝΟΛΑ
	Οκτ-Δεκ 06	Ιαν-Μαρ 07	Απρ-Ιουν 07	Ιουλ-Σεπ 07	Οκτ-Δεκ 07	Ιαν-Μαρ 08	Απρ-Ιουν 08	Ιουλ-Σεπ 08	
Δαπάνες Μέτρου 2.2 Ε.Π. "Υγεία – Πρόνοια"									
Προκαταρκτικές και άλλες ειδικές μελέτες		2.000,00							2.000,00
Αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού παραγωγής-Μηχανοργάνωσης	8.260,00	36.980,00	6.060,00						51.300,00
Αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού ποιοτικού ελέγχου									
Αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού διακίνησης α' υλών και εμπορευμάτων									
Αγορά & εγκατάσταση εξοπλισμού περιορισμού ρύπανσης									
Αγορά εξοπλισμού ειδικών εγκαταστάσεων									
Προμήθεια αυτοκινούμενων μεταφορικών μέσων	18.500,00								18.500,00
Διαμόρφωση / διαρρύθμιση χώρων	500,00	5.000,00	4.000,00						9.500,00
Η/Μ, υδραυλικές & άλλες ειδικές εγκαταστάσεις	200,00		18.500,00						18.700,00
ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΔΑΠΑΝΩΝ - ΜΕΤΡΟ 2.2	27.460,00	43.980,00	28.560,00						100.000,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"
 Ως έναρξη δραστηριότητας λαμβάνεται η 1-10-2006.

Κατηγορίες δαπανών	1 ^ο Έτος				2 ^ο Έτος				ΣΥΝΟΛΑ
	1 ^ο Τρίμηνο	2 ^ο Τρίμηνο	3 ^ο Τρίμηνο	4 ^ο Τρίμηνο	5 ^ο Τρίμηνο	6 ^ο Τρίμηνο	7 ^ο Τρίμηνο	8 ^ο Τρίμηνο	
Δαπάνες Μέτρου 2.3 Ε.Π. "Υγεία – Πρόνοια"									
Μίσθωση χώρων									
Λειτουργικές δαπάνες	3.200,00	3.100,00	2.900,00	2.600,00					11.800,00
Άλλα έξοδα λειτουργίας & δαπάνες αναλωσίμων υλικών	1.700,00	500,00	500,00	500,00					3.200,00
Δαπάνες προβολής & δημοσιότητας	2.000,00	1.000,00	3.000,00	1.000,00					7.000,00
Αγορά επίπλων & λοιπού συμπληρωματικού εξοπλισμού	4.900,00								4.900,00
Αμοιβές διοικητικού προσωπικού	9.275,00	9.275,00	9.275,00	9.275,00					37.100,00
Αμοιβές λοιπού προσωπικού	8.517,00	22.458,00	30.625,00	33.075,00	24.558,00	10.617,00	2.450,00		132.300,00
Εργοδοτικές εισφορές	3.666,00	5.790,00	6.528,00	6.750,00	3.084,00	960,00	222,00		27.000,00
Αμοιβές & έξοδα τρίτων	6.600,00	6.600,00	6.400,00	6.400,00					26.000,00
ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΔΑΠΑΝΩΝ - ΜΕΤΡΟ 2.3	39.858,00	48.723,00	59.228,00	59.600,00	27.642,00	11.577,00	2.672,00		249.300,00
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	67.318,00	92.703,00	87.788,00	59.600,00	27.642,00	11.577,00	2.672,00		349.300,00

Πηγή : Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης "Διάπλους"

3.12 Βιωσιμότητα του προτεινόμενου Σχεδίου Ανάπτυξης Δράση

Η δυνατότητα για την Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης μέσω της συγκεκριμένης χρηματοδότησης, ήταν για τον Συνεταιρισμό «Διάπλους» μια σημαντική ευκαιρία για την μελέτη και υλοποίηση μιας βιώσιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Άλλωστε ένα τέτοιο επιχείρημα, θα ήταν σύμφωνο με την αναγκαιότητα για εδραίωση των δράσεων στην αγορά, προκειμένου να εξασφαλιστεί υγιάς και βιώσιμη ανάπτυξη. Ο κοινωνικός προσανατολισμός της Οικονομίας και η αναγκαιότητα αναζήτησης εναλλακτικών επιχειρηματικών δράσεων, που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και στην προοπτική δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας ασφαλώς απαιτούν οικονομική επάρκεια και ευελιξία.

Οι δραστηριότητες, που επιλέχθηκαν αφορούν παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας: την παραγωγή, την παροχή υπηρεσιών και το εμπόριο. Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στην παραγωγή οικολογικών προϊόντων θερμοκηπίου και ανοικτής καλλιέργειας, στην παροχή υπηρεσιών κηποτεχνίας και στο εμπόριο παραδοσιακών ειδών διατροφής.

Οι τρεις δραστηριότητες βρίσκονται σε απόλυτη συνάφεια, ως προς το αντικείμενό τους. Η επιλογή τους έγινε με κριτήρια:

- την συμβολή τους στην προαγωγή της ψυχικής υγείας και των διαδικασιών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης
- την οικολογική προοπτική και την ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος
- την δυνατότητα καλλιέργειας των αρχών της συνεταιριστικής δράσης μέσω της διαμόρφωσης του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και συνεργασιών
- την βιωσιμότητά τους σε ρεαλιστικές συνθήκες της αγοράς
- την προοπτική δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας

Σύμφωνα με τις έρευνες και μελέτες, που έχουν πραγματοποιηθεί έως την επιλογή των συγκεκριμένων δράσεων, οι προοπτικές για την βιωσιμότητα του Κοινωνικού Συνεταιρισμού «Διάπλους» διαφαίνονται ικανές ώστε να διατηρηθούν οι προβλεπόμενες θέσεις εργασίας και να αναπτυχθούν επίσης νέες. Η πεποίθηση αυτή βασίζεται στα ακόλουθα στοιχεία :

- οι παραχωρήσεις χώρων προς αξιοποίηση από τον συνεταιρισμό αποτελούν ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την εξοικονόμηση του συνεταιριστικού κεφαλαίου και την επένδυση αυτού σε άλλες προτεραιότητες, όπως την ανάπτυξη των δράσεων, την πληρωμή των εργαζομένων και των λειτουργικών εξόδων. Η έδρα του συνεταιρισμού, το κατάστημα, τα κτήματα για την τοποθέτηση του θερμοκηπίου και την ανάπτυξη των ανοικτών καλλιεργειών είναι όλα παραχωρημένα από το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής στον Κοι.Σ.Π.Ε. «Διάπλους»
- η συμμετοχή στον συνεταιρισμό, επαγγελματιών ψυχικής υγείας και η λειτουργία της ομάδας ψυχοκοινωνικής στήριξης, αποτελεί μια δυναμική παρουσία στις αναπτυσσόμενες μονάδες, καθώς προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες στην εξασφάλιση των αρχών ενός εργασιακού χώρου, που προάγει την ψυχική υγεία και την επαγγελματική ανάπτυξη . Δίνεται η δυνατότητα εφαρμογής των αρχών, που διέπουν την Οργανωτική Ψυχολογία και την Ψυχολογία της Εργασίας και οδηγούν στην ομαλή λειτουργία της επιχείρησης και την ικανοποίηση των εργαζομένων. Επίσης, η απασχόληση στον συνεταιρισμό επαγγελματιών ψυχικής υγείας, με την διαδικασία της απόσπασης όπως ο νόμος προβλέπει, μειώνει το κόστος της πληρωμής απασχολούμενου προσωπικού και αυξάνει την δυνατότητα αξιοποίησης ανθρώπινου δυναμικού
- η τοπογραφική θέση του θερμοκηπίου, της ανάπτυξης των ανοικτών καλλιεργειών και της έδρας των κηποτεχνικών υπηρεσιών εντός του χώρου του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής, δίνουν την δυνατότητα ενεργοποίησης και αξιοποίησης ενός αξιόλογου ποιοτικά και ποσοτικά ήδη υπάρχοντος και διακινούμενου πελατειακού δυναμικού.

Η προνομιακή θέση του καταστήματος σε κεντρικό πολυδιάβατο δρόμο των Αθηνών συμβάλλει στην προβολή και προώθηση όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του συνεταιρισμού.

Το ήδη διαμορφωμένο άτυπο διαπροσωπικό δίκτυο μεταξύ των εξωνοσοκομειακών δομών (ξενώνες-οικοτροφεία), δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εδραίωση ενός σταθερά αναπτυσσόμενου δικτύου πελατών. Το κατάστημα επίσης θα λειτουργεί ως χώρος προώθησης των

λοιπών δράσεων του συνεταιρισμού. Γενικότερες διαδικασίες προβολής των προϊόντων και υπηρεσιών, θα συμβάλλουν στη προώθησή τους

1. η απασχόληση στον συνεταιρισμό εξειδικευμένου για κάθε δράση προσωπικού, οι εξωτερικές συνεργασίες και ο προγραμματισμός συνεχούς κατάρτισης των εργαζομένων ανοίγει τα πεδία για την παροχή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η συνεργασία επίσης με τους αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης (π.χ. ΔΗΩ κ. ά.), θα εξασφαλίσει υψηλά επίπεδα τεχνογνωσίας, ποιοτικής παραγωγής προϊόντων και πιστοποίηση αυτών ως βιολογικά. Τα ποιοτικά προϊόντα κερδίζουν ολοένα έδαφος στην αγορά και βοηθούν στην διατήρηση σταθερής πελατειακής σχέσης
2. το προτεινόμενο Οργανόγραμμα του Κοινωνικού Συνεταιρισμού καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες για την ανάπτυξη μιας οργανωμένης και θεμελιωμένης γερά επιχειρηματικής ανάπτυξης του συνεταιρισμού, σε κοινωνική βάση.
3. η προαγωγή του κοινωνικού προφίλ του συνεταιρισμού και η καλλιέργεια αρχών, που διέπονται από συνέπεια, υπευθυνότητα και οικολογική προοπτική προάγουν την ζήτηση των προϊόντων
4. σε εξέλιξη βρίσκονται διαδικασίες προαγωγής συνεργασίας με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης»
5. μικρή εγκατάσταση θερμοκηπίου 60 τ.μ. περίπου, που βρίσκεται εντός του χώρου του Ψ.Ν.Α. όπως επίσης και κατάλληλος εξοπλισμός θα αξιοποιηθεί στο μέλλον για την παραγωγή σπόρων. Τα ελαιόδεντρα επίσης , που βρίσκονται στον χώρο του Νοσοκομείου, μπορούν να αξιοποιηθούν για αύξηση του εισοδήματος του συνεταιρισμού
6. η συνεταιριστική σύνθεση, η νομική υπόσταση αλλά ειδικές ρυθμίσεις του Ν. 2716/99, δίνουν την δυνατότητα για ανάπτυξη συνεργασιών με την τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς.
7. η αξιοποίηση πιθανότητας κοινής εταιρικής παρουσίας σε συνεργασία με άλλο κοινωνικό συνεταιρισμό εξετάζεται διεξοδικά καθώς, μια, τέτοιας φύσης, προοπτική ανοίγει ορίζοντες για άτυπη συνεταιριστική δικτύωση με κοινωνικά και οικονομικά αξιόλογους όρους.
8. τα παραδοσιακά προϊόντα διατροφής παρουσιάζουν δυνατά σημεία στον τομέα του marketing, μερικά από τα οποία είναι :
→ παράγονται από αγνά υλικά

- είναι φυσικά προϊόντα χωρίς τεχνητά πρόσθετα και συντηρητικά μέσα
- συμβάλλουν στην υγιεινή διατροφή
- υπερέχουν σε ποιότητα σε σχέση με τα συμβατικά προϊόντα, καθώς και στην ικανοποίηση των αισθήσεων της γεύσης και της οσμής
- η παρασκευή τους βασίζεται σε παραδοσιακές συνταγές
- προάγουν την παράδοση και τον πολιτισμό κάθε τόπου
- προτιμούνται από τους ανθρώπους της παράδοσης και της υγιεινής διατροφής ενώ παράλληλα καλύπτουν όλες τις ηλικιακές ομάδες και αφορούν κάθε καταναλωτή
- η συσχέτισή τους με την υγιεινή διατροφή δίνει την δυνατότητα για προώθηση αυτών σε ειδικές ομάδες καταναλωτών.

Τα παραδοσιακά προϊόντα διατροφής χαρακτηρίζονται από μικρή παραγωγή, με μικρό δίκτυο διανομής και απουσία ευελιξίας στην τιμολογιακή πολιτική. Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί, σημαντική κατηγορία στην παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων, συχνά δεν διαθέτουν εξειδίκευση στην προώθηση των προϊόντων τους. Η ζήτηση των προϊόντων τους επίσης είναι μεγαλύτερη από την προσφορά αυτών στην αγορά. Ο συνεταιρισμός μας θα πρέπει να προσεγγίσει τους κατάλληλους παραγωγούς, να εντοπίσει ποιοτικά προϊόντα και να διατηρήσει μια σταθερή συνεργασία. Τόσο μέλη του συνεταιρισμού «Διάπλους», όσο και το Διοικητικό Συμβούλιο έχουν ξεκινήσει την διαδικασία συλλογής και αξιολόγησης των απαραίτητων στοιχείων.

Η συνολική διαδικασία προβολής και προώθησης των παραδοσιακών προϊόντων θα βασιστεί στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Η κηποτεχνία, τόσο με το ευρύ φάσμα των υπηρεσιών της όσο και με την δυνατότητα ανάπτυξης ενός σταθερού πελατολογίου λόγω της φύσης των εργασιών της (συντηρήσεις κήπων και άλλα) συντελεί στην βιωσιμότητα της δράσης. Η εκπαίδευση και εξειδίκευση του προσωπικού επίσης, όπως και η συμβολή των εξωτερικών κατά περίπτωση συνεργατών συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων τεχνικών. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει ήδη προβεί σε ενέργειες διαμόρφωσης πελατολογίου με την συνεκτίμηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, των αναγκών της αγοράς, της υλικοτεχνικής υποδομής και του ανθρώπινου δυναμικού.

Τα προϊόντα του θερμοκηπίου και της ανοικτής καλλιέργειας κηπευτικών θα πωλούνται τόσο στον χώρο παραγωγής, όσο και σε υπαίθριες λαϊκές αγορές συμβατικών ή / και βιολογικών προϊόντων, όταν αυτά πιστοποιηθούν. Τα προϊόντα

επίσης δύνανται να διατεθούν μέσω των βιοκαλλιεργητών, όπως επίσης και σε επιχειρήσεις εστίασης. Η έμφαση στην μέθοδο παραγωγής οικολογικών προϊόντων, τα οποία στο απαιτούμενο χρονικό διάστημα θα πιστοποιηθούν ως βιολογικά θα οδηγήσουν στην εξασφάλιση της ποιότητας και της δημιουργίας ενός σταθερού αγοραστικού κοινού. Η πιο μικρή, σε σχέση με τα συμβατικά προϊόντα, παραγωγή θα εξισορροπεί με την πιο αυξημένη τιμή.

Η περίοδος, που μεσολαβεί μέχρι την ετοιμότητα των κηπευτικών, αποτελεί σημαντικό χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης πελατολογίου.

Όλα τα προαναφερόμενα, σε συνδυασμό με το υψηλό επίπεδο αυτοοργάνωσης του συνεταιρισμού και τον ρεαλιστικό σχεδιασμό του Σχεδίου Ανάπτυξης Δράσης θεωρούμε ότι συντείνουν ουσιαστικά στην δημιουργία ενός επιχειρηματικά βιώσιμου περιβάλλοντος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η συντελούμενη μεταρρύθμιση του τομέα ψυχικής υγείας βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή. Ο στόχος της αποασυλοποίησης των χρόνιων ψυχικά ασθενών και της μετάβασής τους σε μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης στην κοινότητα αποτέλεσε την αιχμή της προσπάθειας κατά το προηγούμενο διάστημα και έχει εκπληρωθεί σε μεγάλο βαθμό. Ταυτόχρονα, το κλείσιμο σειράς παραδοσιακών ψυχιατρικών νοσοκομείων άλλαξε άρδην την κατάσταση του συστήματος παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, σηματοδοτώντας ευρύτερες αλλαγές στη φιλοσοφία, το σχεδιασμό και τη διανομή των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στη χώρα μας.

Τα επιτεύγματα της μακροχρόνιας και επίπονης διαδικασίας μετασχηματισμού του τομέα είναι ανάγκη να συνδεθούν με την ένταση της προσπάθειας για τη δημιουργία δικτύου πολυδιάστατων, γενικών και εξειδικευμένων υπηρεσιών στην κοινότητα. Οι υφιστάμενες υπηρεσίες είναι ανάγκη να πολλαπλασιασθούν σε γεωγραφική και πληθυσμιακή βάση, ώστε να προσεγγίσουν τις τρέχουσες και αναδυόμενες ανάγκες του πληθυσμού. Ταυτόχρονα, η εμβάθυνση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης συναρτάται με την ανάγκη διασφάλισης της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, την υποστήριξη της συλλογικής έκφρασης των χρηστών των υπηρεσιών, τον εκσυγχρονισμό του λειτουργικού προτύπου του τομέα, τον έμπρακτο σεβασμό και προάσπιση των δικαιωμάτων των ψυχικά ασθενών και την πληρέστερη κινητοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα και των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδο της κοινότητας.

Ο Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) αποτελεί το μόνο μέχρι σήμερα θεσμοθετημένο μοντέλο κοινωνικής επιχείρησης στην Ελλάδα. Αποτελεί από μόνο του ένα καινοτόμο μοντέλο που τώρα αρχίζει να εφαρμόζεται στη χώρα, το οποίο:

- (α) Είναι Ν.Π.Ι.Δ., με περιορισμένη ευθύνη των μελών, έχει εμπορική ιδιότητα και αποτελεί μονάδα ψυχικής υγείας (ψ.υ.).
- (β) Έχει κοινωνικό σκοπό : αποβλέπει στην κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα και συμβάλλει στη θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια.
- (γ) Εξασφαλίζει τη δημοκρατική συμμετοχή των μελών του στη λήψη αποφάσεων, στη διοίκηση / διαχείριση του καθώς και στη διανομή των κερδών.

(δ) Εμπεριέχει το στοιχείο της αλληλεγγύης τόσο μεταξύ των μελών όσο και μεταξύ των ψυχικά ασθενών (τόσο των μελών όσο και των εργαζομένων).

Μετά από την ανάλυση του Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης “Διάπλους “ προκύπτουν τα εξής ως προϋπόθεση για μια ποιοτική και βιώσιμη λύση στο πρόβλημα της απασχόλησης και της επιχειρηματικής δράσης στον ευαίσθητο χώρο της ψυχικής υγείας :

Στο κοινωνικό τομέα

1. Υπάρχει διευρυμένη εταιρική σχέση, η οποία επιτρέπει την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ψυχικά προβλήματα, των επαγγελματιών υγείας και των φορέων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, γεγονός που συμβάλλει στην δημιουργία συνθηκών αλληλεγγύης
2. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού
3. Κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη των εργαζόμενων μελών

Στο οικονομικό τομέα

1. Παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και στις τάσεις που υπάρχουν στην αγορά
2. Εξασφάλιση επαγγελματικότητας και σταθερής ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών
3. Εξασφάλιση συμβάσεων του Δημοσίου τομέα για ανάθεση υπηρεσιών και διερεύνηση πιθανών πελατών του ιδιωτικού τομέα

Στο οργανωτικό τομέα

1. Διοίκηση με επιχειρηματικά και κοινωνικά κριτήρια
2. Ευέλικτες μορφές απασχόλησης, όπως μερική απασχόληση, εθελοντική ή μερικώς εθελοντική

Στο τομέα βιωσιμότητας

1. Εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων μέσα από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα
2. Χρήση προοπτικών χρηματοπιστωτικής εξυπηρέτησης
3. Αντιμετώπιση των συνθηκών του ανταγωνισμού

Τελικά θα μπορούσαμε να πούμε δεν υφίσταται Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση χωρίς την ύπαρξη των Κοινωνικών Συνεταιρισμών καθώς σκοπός δεν είναι μόνο να βγουν από τα ψυχιατρεία οι ασθενείς αλλά και να μπορέσουν να ενσωματωθούν ξανά στην κοινωνία σαν ενεργοί πολίτες που μετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. αποτελούν το βασικό συστατικό της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης καθώς προωθούν την επαγγελματική αποκατάσταση των ψυχικά ασθενών με αξιοπρέπεια και ήθος απέναντι στην κοινωνία προσφέροντάς του οικονομική ανεξαρτησία για να μπορούν να επιβιώσουν αλλά και να επαναπροσδιορίσουν την κοινωνική τους ταυτότητα μέσα σε ένα σύστημα το οποίο ακόμα δεν έχει αποδεχτεί πλήρως την ψυχική διαταραχή σαν ακόμη μία ασθένεια όπως όλες τις άλλες.

Η Ελλάδα βασιζόμενη στις πολιτικές, τις εμπειρίες και τα εργαλεία που εφαρμόζουν οι άλλες χώρες της Ευρώπης θα πρέπει να διαμορφώσει την δική της πολιτική στον τομέα της χρηματοδοτικής υποστήριξης του Κοι.Σ.Π.Ε., αναπτύσσοντας πρωτοβουλίες, οι οποίες θα συμπεριλαμβάνουν:

1. Κατάρτιση ενός προγράμματος χρηματοδότησης των κοινωνικών συνεταιρισμών το οποίο θα περιλαμβάνει διευκόλυνση της πρόσβασης στο τραπεζικό κύκλωμα, εισφορά κεφαλαίων και μείωση του κόστους τραπεζικού δανεισμού
2. Εφαρμογή φορολογικών και διοικητικών κινήτρων, τα οποία θα οδηγήσουν σε άντληση κεφαλαίων αυξάνοντας ταυτόχρονα τις προϋποθέσεις βιωσιμότητας και ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας
3. Αξιοποίηση των κοινοτικών επιδοτήσεων για την δημιουργία πιλοτικού προγράμματος χρηματοδότησης υποστήριξης των κοινωνικών συνεταιρισμών και την δημιουργία ενός δικτύου επικοινωνίας για την κοινωνική επένδυση
4. Σχεδιασμό των δομών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο που θα διαχειρίζονται τα χρηματοπιστωτικά εργαλεία με βασικό κίνητρο την εξασφάλιση βιωσιμότητας και αποτελεσματικότητας των συνεταιρισμών
5. Πρόβλεψη για επιδότηση των επενδυτικών προγραμμάτων με ευνοϊκούς όρους, οι οποίοι θα επιτρέπουν υψηλά ποσοστά επιχορήγησης
6. Δημιουργία ενός φορέα κοινωνικών επενδύσεων υπό την αιγίδα των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας με την συμμετοχή των τραπεζών, των χορηγών και των εθελοντικών οργανώσεων ο οποίος θα παρέχει εγγυήσεις και επιδοτήσεις

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Α.Ε.Ι. : Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
αριθμ.: Αριθμός
Α.Φ.Μ.: Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
Γ.Σ.: Γενική Συνέλευση
Δ/ση : Διεύθυνση
Δ.Σ.: Διοικητικό Συμβούλιο
Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Τ.: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.: Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας
Ε.Ο.Ο.Σ.: Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού
Ε.Π.: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Π.Α.Ψ.Υ.: Εταιρία Περιφερειακής Ανάπτυξης Ψυχικής Υγείας
Ε.Σ.: Εποπτικό Συμβούλιο
Ε.Σ.Υ.: Εθνικό Σύστημα Υγείας
Ε.Ψ.Α.Μ.Υ.: Εταιρία Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης Μέριμνας
Κ.Π.: Κοινοτική Πρωτοβουλία
Κ.Π.Σ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Ν.: Νόμος
Ν.Π.Δ.Δ.: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.: Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
Π.Δ.Ε.: Προσωρινή Διοικούσα Αρχή
Π.Ε.Π.: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Ο.Υ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
Πρωτ.: Πρωτόκολλο
Π.Φ.Υ.: Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας
Τ.Ε.Ι.: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
τ.κ.: Ταχυδρομικός Κώδικας
Το.Ψ.Υ.: Τομέας Ψυχικής Υγείας
Ψ.Ν.Α.: Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής
Ψ.υ.: Ψυχική υγεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Συνεργία», «Οδηγός για τα βήματα σύστασης-δημιουργίας κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε. του Ν. 2716/99)», Αθήνα, 2003, σελ.5-6

Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Συνεργία», «Οδηγός για τα βήματα σύστασης-δημιουργίας κοινωνικών συνεταιρισμών περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε. του Ν. 2716/99)», Αθήνα, 2003, σελ.6-7

Μαδιανός Μιχάλης Γ., «Κλινική Ψυχιατρική», Αθήνα 2003, σελ.254

Μητροσύλη Μ. Νομικό Πλαίσιο στον υγειονομικό τομέα στο "Δομή και λειτουργία του Ελληνικού συστήματος υγείας", εκδ. Θεοδώρου- Μητροσύλη, ΕΑΠ, Πάτρα, 1999.

Μπιλανάκης Ν., Μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπηρεσίες ψυχικής υγείας: Η απάντηση της κοινωνίας και των πολιτών στο κράτος και στην αγορά», εκδόσεις Αρχιπέλαγος, σελ.78

Σιουρούνη Ε., «Η διαχείριση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης 2002-2006. Αποτελέσματα και αντιστάσεις στην περίπτωση του ψυχιατρικού νοσοκομείου Τρίπολης», διπλωματική εργασία, Ε.Α.Π., Πάτρα, 2004.

Συνεργείο Υποστήριξης Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας(2003). www.equal-greece.gr (εξακρίβωση 27-04-08)

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας-Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας 2002, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Ψυχική Υγεία: Νέα Αντίληψη, Νέα Ελπίδα, Έκθεση για την Παγκόσμια Υγεία 2001, σελ. 51-52.

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας-Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Έκθεση για την Παγκόσμια Υγεία, Γενεύη 2001, Ψυχική Υγεία: Νέα Αντίληψη, Νέα Ελπίδα, σελ.138-140.
Αναπτυξιακή Πρωτοβουλία «Κρίκος», www.equal-krikos.gr, (εξακρίβωση στις 27/04/08)

Ξένη βιβλιογραφία

Caporoso R.A., «Career counseling with clients who have a severe mental illness. The career development quarterly», 2004, 3;52

Regione Autonoma Trentino – Alto Adige, "Social Enterprises and New Employment in Europe", (1998).

www.socialeconomy.gr/assets/media/file/Files/nisiotikes_perioxes.pdf (εξακρίβωση 26/04/08)

Ηλεκτρονικές Πηγές

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας www.who.int/topics/mental_health/en
(εξακρίβωση στις 23/04/2008)

Εταιρία περιφερειακής ανάπτυξης ψυχικής υγείας, (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.), Διαδικασία ίδρυσης και λειτουργίας Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ)
www.epapsy.gr , (εξακρίβωση 27/04/08)

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής
www.epipsi.gr/orenthedoors/news/family.htm (εξακρίβωση στις 23/04/2008)

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης "Ψυχαργώς Β' φάση" «Μεθοδολογία Κοινωνικής Ευαισθητοποίησης και Καταπολέμησης της Ψυχικής Νόσου»,
www.msu.gr/odigossevasth.asp
(εξακρίβωση 23/04/2008)

Εταιρεία ψυχοκοινωνικής-κινητικής αποκατάστασης και μέριμνας υγείας (Ε.Ψ.Α.Μ.Υ),
www.epсамy.gr (εξακρίβωση 29-04-08)

Ζιώμας Δ. ,Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, «Προσεγγίζοντας τον Τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα: Υφιστάμενη κατάσταση, Τάσεις και Προοπτικές», www.ekke.gr (εξακρίβωση 26/04/08)

Μονάδα υποστήριξης και Παρακολούθησης "Ψυχαργώς-Α φάση", www.msu.gr/article
(εξακρίβωση 27-04-08)

Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση : είναι μια διαδικασία η οποία διευκολύνει τις ευκαιρίες για άτομα –με έκπτωση της λειτουργικότητας, ανίκανα ή ανάπηρα από μια ψυχική διαταραχή- να επιτύχουν ένα όσο το δυνατό καλύτερο επίπεδο ανεξάρτητης λειτουργίας τους στην κοινότητα. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
www.who-WAPR, Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση :Συναινετική Διακήρυξη, who/mnh/mnd/96.2, Γενεύη 1996, Ελληνική μετάφραση με ευθύνη του Ελληνικού κλάδου της WARP,σελ.2 (εξακρίβωση 27-04-08)

Μονάδα υποστήριξης και Παρακολούθησης "Ψυχαργώς- β' Φάσης"
www.msu.gr/article (εξακρίβωση 26/04/08)

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Διαχειριστική Αρχή Ε.Π. "Υγεία Πρόνοια", Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης "Ψυχαργώς Β' φάση", «Με το Ψυχαργώς για την Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα», www.mohaw.gr
(εξακρίβωση 28-04-08)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Απόφ. Σ.τ.Ε. υπ' αριθ. 13/83 της 15-7-83 (B 410). Τοποθέτηση των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας σε τμήματα.

Αποτελούμενο από τα μέλη αυτού Θεμ. Κουρσοπούλου, Πρόεδρο, Άθω Τσούτσο, Γεώργ. Σκουρτσά, Κωνίνο Λασσαδό, Βασ. Ρώτη, Αντιπροέδρους και τους Συμβούλους. Ηλ. Ντόκα, Ηρ. Τσικλητήρα, Τ. Δημητρακάκη, Μ. Μουζουράκη, Δ. Παίζη, Μ. Δεκλερή, Σ. Νικολάου, Κ.Μ. Χαλαζωνίτη, Χ. Φατούρο, Β. Μποτόπουλο, Φ. Κατζούρο, Δ. Μαργαρίτη, Σ. Γιάγκα, Π. Αθανασοπούλου, Σ. Σπηλιωτόπουλο, Αν. Μαρίνο, Ιω. Τζεβελεκάκη, Αδ. Φαρμακή, Γ. Κουβελάκη, Κ.Γ. Χαλαζωνίτη, Α. Οικονόμου. Οι Σύμβουλοι Π. Μακρόπουλος, Β. Λεονταρίτης, Θ. Παπαδόκης, Γ. Κουτνατζής, Ι. Κούνδουρος, Γ. Γραίγος, Ιω. Δελλής, Χαρ. Μακρίδης, Χρ. Γεραρής και Γ. Κοσμάς κληθέντες δεν εμφανίστηκαν γιατί είχαν κώλυμα.

Συνεδρίασε στην αίθουσα διασκέψεων αυτού τη δεκάτη τετάρτη (14η) Ιουλίου 1983, ημέρα Πέμπτη και ώρα 11 π.μ., παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Αντ. Τζωρτζάκη, για να αποφασίσει την τοποθέτηση σε Τμήματα των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας Άθω Τσούτσο, Γ. Σκουρτσά, Κ. Λασσαδού και Βασ. Ρώτη και του Συμβούλου Λαμ. Οικονόμου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν.Δ. 170/1973 (229) «περί του Συμβουλίου της Επικρατείας», αποφασίζει:

Την τοποθέτηση των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άθω Τσούτσο στο Δ' Τμήμα
Γεώργ. Σκουρτσά στο Γ' Τμήμα
Κωνίνου Λασσαδού στο Β' Τμήμα και
Βασ. Ρώτη στο Α' Τμήμα.

Ν. 1397/83

Ν. 1397 της 7/7-10-83 (Α 143). Εθνικό σύστημα υγείας.

Άρθρο 1. Γενικές αρχές.

1. Το κράτος έχει την ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε σύνολο των πολιτών.
2. Οι υπηρεσίες υγείας παρέχονται ισότιμα σε κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση, μετά από ενιαίο και αποκεντρωμένο εθνικό σύστημα υγείας, που οργανώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόχου αυτού.

Άρθρο 2.

Υγειονομικές περιφέρειες.

1. Η Χώρα διαίρεται σε υγειονομικές περιφέρειες.
2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, μετά από γνώμη του κεντρικού συμβουλίου υγείας (ΚΕ.Σ.Υ.), ορίζονται ο αριθμός των υγειονομικών περιφερειών, τα όριά και η έδρα τους.

Άρθρο 3. = Καταργείται Ν. 261/72

Περιφερειακά συμβούλια υγείας.

1. Στην έδρα κάθε υγειονομικής περιφέρειας συσταίνεται περιφερειακό συμβούλιο υγείας (ΠΕ.Σ.Υ.).

2. Τα ΠΕ.Σ.Υ. είναι όργανα α) γνωμοδοτικά σε θέματα προγραμματιστικού β) εποπτείας και ελέγχου του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας στην περιφέρεια τους και γ) παρακολούθησης της λειτουργικής απόδοσης του συστήματος σε περιφερειακό επίπεδο και της εφαρμογής προγραμμάτων υγείας, σύμφωνα με τον εθνικό προγραμματισμό και το γενικό συντονισμό του ΚΕ.Σ.Υ.

3. Τα ΠΕ.Σ.Υ. στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους της προηγούμενης παραγράφου γνωμοδοτούν και εισηγούνται στο ΚΕ.Σ.Υ. με δική τους πρωτοβουλία ή ύστερα από σχετικό ερώτημα.

4. Οι πρόεδροι των ΠΕ.Σ.Υ. ή οι νομίμως αντικαθιστάμενοι τους μετέχουν στην ολομέλεια του ΚΕ.Σ.Υ., έχουν όμως δικαιώματα ψήφου μόνο σε θέματα που αφορούν την περιφέρεια τους.

5. Τα νομαρχιακά συμβούλια εκφράζουν γνώμη στα ΠΕ.Σ.Υ. για θέματα παροχής υπηρεσιών υγείας στο κοινό τους.

Άρθρο 4. = Καταργείται Ν. 261/72

Συγκρότηση — λειτουργία — όργανα — εκπροσώπηση ΠΕ.Σ.Υ.

1. Τα ΠΕ.Σ.Υ. αποτελούνται από τα παρακάτω μέλη:
α) Δύο εκπρόσωποι των ιατρικών συλλόγων της υγειονομικής περιφέρειας που ορίζονται από τον πανελλήνιο ιατρικό σύλλογο, μετά από προτάσεις των ιατρικών συλλόγων της περιφέρειας.

β) Έναν εκπρόσωπο των οδοντιατρικών συλλόγων της υγειονομικής περιφέρειας, που ορίζεται από την ελληνική οδοντιατρική ομοσπονδία, μετά από προτάσεις των οδοντιατρικών συλλόγων της περιφέρειας.

γ) Έναν εκπρόσωπο των φαρμακευτικών συλλόγων της υγειονομικής περιφέρειας, που ορίζεται από τον πανελλήνιο φαρμακευτικό σύλλογο, μετά από προτάσεις των φαρμακευτικών συλλόγων της περιφέρειας.

δ) Από έναν εκπρόσωπο του διδακτικού επιστημονικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των ιατρικών, οδοντιατρικών και φαρμακευτικών τμημάτων των Α.Ε.Ι. που λειτουργούν στην υγειονομική περιφέρεια, που ορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο του αντίστοιχου τμήματος.

ε) Έναν εκπρόσωπο των συλλόγων νοσηλευτικού προσωπικού της υγειονομικής περιφέρειας που ορίζεται από την ενιτίκ δευτεροβάθμια πανελλήνια οργάνωση νοσηλευτικού προσωπικού, μετά από προτάσεις των αντίστοιχων πρωτοβάθμιων συλλόγων που ανήκουν σ' αυτή. Αν δεν υπάρχει ενιαία δευτεροβάθμια οργάνωση, ορίζεται από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας, μετά από γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ., από υποψήφιους που προτείνονται ένας από κάθε δευτεροβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση.

στ) Έναν εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης της υγειονομικής περιφέρειας που ορίζεται από την κεντρική ένωση δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), μετά από προτάσεις των αντίστοιχων ενώσεων δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδας (Τ.Ε.Δ.Κ.Ε.) της περιφέρειας.

ζ) Έναν εκπρόσωπο των εργατικών κέντρων της υγειονομικής περιφέρειας, που ορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Ε. μετά από προτάσεις των εργατικών κέντρων της περιφέρειας.

η) Έναν εκπρόσωπο των συνδικαλιστικών επαγγελματικών οργανώσεων των αγροτών της υγειονομικής περιφέρειας που ορίζεται από την οικεία ανώτατη συνδικαλιστική επαγγελματική οργάνωση αγροτών, μετά από προτάσεις των αντίστοιχων πρωτοβάθμιων συλλόγων.

θ) Έναν εκπρόσωπο των εκπαιδευτικών στοιχείων και μέσης εκπαιδευσης, που υπηρετούν στην υγειονομική περιφέρεια, ο οποίος ελέγχεται μεταξύ εκπροσώπων, που ορίζονται από τη ΔΟΕ, την ΟΛΜΕ και την ΟΛΤΕ, μετά από πρόταση των πρωτοβάθμιων αντίστοιχων οργανώσεων της περιφέρειας.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1992

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
123

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2071

Εκσυγχρονισμός και Οργάνωση Συστήματος Υγείας.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**

Άρθρο 1

Το άρθρο 1 του ν. 1397/1983 (ΦΕΚ 143 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

* Μέρηματα του κράτους

1. Το κράτος μερομνά για την ίδρυση, λειτουργία, οργάνωση και εποπτεία των κατάλληλων φορέων προς εξασφάλιση της υγείας όλων των πολιτών.

2. Το κράτος εξασφαλίζει το δικαίωμα και τη δυνατότητα στον πολίτη να επιλύσει προληπτικά ή θεραπευτικά το πρόβλημα της υγείας του, μέσα από διαδικασίες που θα του διασφαλίζουν στο ακέραιο την ελεύθερη επιλογή και το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.*

Άρθρο 2

Το άρθρο 2 του ν. 1397/1983 αντικαθίσταται ως εξής:

* Υγειονομικές περιφέρειες

1. Η Χώρα διαφείται σε υγειονομικές περιφέρειες.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ορίζεται εκάστοτε εν όψει των υγειονομικών αναγκών και των κοινωνικών συνθηκών της Χώρας, ο αριθμός των υγειονομικών περιφερειών που περιλαμβάνουν ορισμένους νομούς, η έδρα τους και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια που αφορά στην εν γένει λειτουργία των υπηρεσιών τους.

Άρθρο 3

Περιφερειακές Υπηρεσίες Υγείας

1. Στην έδρα κάθε υγειονομικής περιφέρειας ιδρύεται Περιφερειακή Διεύθυνση Υπηρεσιών Υγείας.

2. Η διεύθυνση αυτή ασκεί εποπτεία επί των φορέων περιθαλψής και συντονίζει το έργο τους, ενώ εισηγείται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ρυθμίσεις κατάλληλες για την πληρέστερη και αποδοτικότερη παροχή υπηρεσιών υγείας στους κατοίκους της περιφέρειας.

3. Ο διευθυντής της διεύθυνσης υπηρεσιών υγείας της περιφέρειας προεδρεύει του αντίστοιχου Περιφερειακού Συμβουλίου Υγείας (ΠΕ.Σ.Υ.) και συμμετέχει στο Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕ.Σ.Υ.), μόνο στα θέματα που αφορούν την περιφέρειά του.

4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθορίζεται η οργάνωση, οι αρμοδιότητες των διευθύνσεων της παρ. 1, καθώς και ο τρόπος άσκησης ελέγχου και εποπτείας στους φορείς υγείας της περιφέρειας.

Άρθρο 4

Σύσταση ειδικών γραμματειών

1. Στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συνιστώνται τρεις (3) ειδικές γραμματείες. Το έργο κάθε ειδικής γραμματείας συντονίζεται από το συντονιστή.

2. Οι ειδικές γραμματείες είναι:

α) Γραμματεία διοικητικών, οργανωτικών και οικονομικών θεμάτων, που αποτελείται από δύο (2) υπαλλήλους ΠΕ κατηγορίας του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα υγείας και τρεις (3) ειδικούς επιστήμονες με εμπειρία σε διοικητικά, οργανωτικά και οικονομικά θέματα του τομέα υγείας.

β) Γραμματεία επιστημονικών και υγειονομικών θεμάτων.

Άρθρο 21. Καταρκτικά Ν. 2071/82

Ψυχιατρική περίθαλψη.

1. Η ψυχιατρική περίθαλψη παρέχεται από:

α) Τα κέντρα ψυχικής υγείας, β) τους ψυχιατρικούς τομείς γενικών νοσοκομείων και γ) τα ειδικά ψυχιατρικά νοσοκομεία.

2. Τα κέντρα ψυχικής υγείας συνιστώνται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας, μετά από γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ., ως αποκεντρωμένες μονάδες ειδικών ψυχιατρικών νοσοκομείων ή νομαρχιακού γενικού νοσοκομείου στο οποίο λειτουργεί ψυχιατρικός τομέας. Τα κέντρα ψυχικής υγείας εδρεύουν σε άμεση επιστημονική, νοσηλευτική, εκπαιδευτική και λειτουργική διασύνδεση με το νοσοκομείο στο οποίο υπάγονται και με το ειδικό ψυχιατρικό νοσοκομείο της υγειονομικής περιφέρειας.

3. Σκοπός του κέντρου ψυχικής υγείας είναι η ψυχοκοινωνική μέριμνα, η συμβουλευτική παρέμβαση στην κοινότητα και η διαφύλαξη, η πρόληψη, η θεραπεία και η συμβολή στην ανακατάσταση και κοινωνική ένταξη του αρρώστου.

Τα κέντρα ψυχικής υγείας μπορεί να περιλαμβάνουν και εξοπλιστικούς σταθμούς, καθώς και μονάδες μερικής νοσηλείας (ημερήσιας ή μεκτερινής).

4. Στους ψυχιατρικούς τομείς των γενικών νοσοκομείων παρέχεται βραχεία νοσηλεία. Οι αρρώστοι που έχουν ανάγκη από μακρόχρονη νοσηλεία παραπέμπονται στο ειδικό ψυχιατρικό νοσοκομείο. Οι ψυχιατρικοί τομείς των γενικών νοσοκομείων δρουν σε επιστημονική και νοσηλευτική διασύνδεση με το ειδικό ψυχιατρικό νοσοκομείο της υγειονομικής περιφέρειάς τους. Αν δεν λειτουργεί ειδικό ψυχιατρικό νοσοκομείο στην περιφέρεια, εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 8 του νόμου αυτού. Τα νοσηλευτικά ιδρύματα ψυχικών παθήσεων, που λειτουργούν κατά τη διάρκεια του νόμου αυτού, μετανομάζονται σε ειδικά ψυχιατρικά νοσοκομεία. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, μετά από σύμφωνη γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ., ορίζεται ο τρόπος καλύτερης νοσηλείας τους, με στόχο την αποσυλοποίηση των ασθενών.

5. Στο ΚΕ.Σ.Υ. συγχροείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 1278/1982 (ΦΕΚ 105) ειδική επιτροπή για τη μελέτη και διατύπωση προτάσεων στο ΚΕ.Σ.Υ. για κάθε θέμα, που αφορά στον προγραμματισμό, την οργάνωση και την ανάπτυξη των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

6. Σε κάθε κέντρο ψυχικής υγείας, με την κοινή απόφαση της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού ή άλλη όμοια, συνιστώνται και προθέτονται σε ιδιαίτερος κλάδους στον οργανισμό του νοσοκομείου, στο οποίο υπάγεται το κέντρο, θέσεις ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επαγγελματιών υγείας καθώς και θέσεις νοσηλευτικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού.

Οι επαγγελματίες των κέντρων ψυχικής υγείας εξετάζουν τον προϋπολογισμό του οικείου νοσοκομείου, των στο οποίο εγγράφονται κάθε χρόνο τυπίαστικες πιστώσεις σε ιδιαίτερο φορέα και κωδικό αριθμό.

7. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, μετά από γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ., εκδίδεται ενιαίες εσωτερικές κανονιστικές λειτουργίες των κέντρων ψυχικής υγείας και καθορίζεται ο τρόπος διασύνδεσής τους με τα νοσοκομεία, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου αυτού και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 34

16 Μαρτίου 1994

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2194

Αποκατάσταση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1

Επαναφέρονται σε ισχύ οι διατάξεις των άρθρων:

α) 2, 3 και 4 του ν. 1278/1982 "Για σύσταση Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας" (ΦΕΚ 105 Α').

β) 1,2,3,4,14,15,17,18,19,24,31 και 41 του ν. 1397/1983 "Εθνικό Σύστημα Υγείας" (ΦΕΚ 143 Α') και 7 παρ. 2,4,5,6,8,9,10,11,12 και 8 παρ.1 του ν. 1579/1985 (ΦΕΚ 217 Α'), καθώς και 62 του ν. 1759/1988 (ΦΕΚ 50 Α'), όπως αυτές ίσχυαν πριν από τη δημοσίευσή του ν. 2071/1992 (ΦΕΚ 123 Α') και

γ) 19 του ν. 1771/1988 "Τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος εισαγωγής σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 71 Α'), όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 1821/1988.

Άρθρο 2

Μετεκπαίδευση ιατρών

1. Η μετεκπαίδευση με απόσπαση των ιατρών και οδοντιάτρων του Ε.Σ.Υ., των φαρμακοποιών καθώς και των λειτουργών των άλλων επαγγελματιών υγείας καθίσταται υποχρεωτική σε μόνιμη και συνεχή βάση, από τα κέντρα υγείας προς τα νομαρχικά νοσοκομεία και από τα νομαρχικά νοσοκομεία προς τα αντίστοιχα περιφερειακά.

2. Στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συνιστάται Διεύθυνση Μετεκπαίδευσης που έχει την ευθύνη για το συντονισμό των συγκεκριμένων μετεκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 1558/1985, ρυθμίζονται όλα τα σχετικά θέματα που αφορούν την οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία της παραπάνω Διεύθυνσης.

3. Τα προγράμματα μετεκπαίδευσης εισηγείται ενδεκαμελής επιτροπή μετεκπαίδευσης που αποτελείται από

διευθυντές του Ε.Σ.Υ. εκ των οποίων ένας εκπρόσωπος των νοσοκομειακών ιατρών, που ορίζεται από τη διοίκηση της κορυφαίας ενιαίας συνδικαλιστικής οργάνωσης των νοσοκομειακών ιατρών και ένας εκπρόσωπος που ορίζεται από τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο και πανεπιστημιακούς καθηγητές όλων των βαθμίδων και συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με πενταετή θητεία. Συμβουλευτικά όργανα της επιτροπής μετεκπαίδευσης ορίζονται οι επιστημονικές ιατρικές εταιρείες.

Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά από εισήγηση της επιτροπής μετεκπαίδευσης, καταρτίζεται το μετεκπαιδευτικό πρόγραμμα, ρυθμίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις μετεκπαίδευσης και καθορίζεται και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια που αφορά τη διαδικασία και εν γένει την εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων.

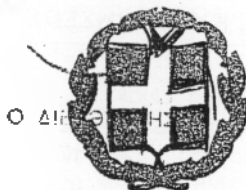
4. Ο διευθυντής κάθε τμήματος, μονάδας και εργαστηρίου των νοσοκομείων καταρτίζει ετήσιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την εκπαίδευση των ιατρών. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πραγματοποιείται τις τελευταίες ώρες του ωραρίου των ιατρών και η τήρησή του εποπτεύεται από το Διευθυντή του τομέα και την επιστημονική επιτροπή. Ο διευθυντής του τομέα και η επιστημονική επιτροπή, υποχρεούνται να υποβάλλουν στη Διεύθυνση Μετεκπαίδευσης του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ετήσια έκθεση επί του συντελεσθέντος εκπαιδευτικού και μετεκπαιδευτικού έργου.

5. Στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συνιστάται "Διεύθυνση Ανάπτυξης Κοινωνικών Προγραμμάτων", που υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης.

α) Σκοπός της υπηρεσίας της προηγούμενης παραγράφου είναι:

1) η μελέτη και ο συντονισμός των ενεργειών για την αξιοποίηση των πηγών χρηματοδότησης από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες προγραμμάτων κάλυψης των υγειονομικών και προνοιακών αναγκών της χώρας.

2) η παρακολούθηση των δυνατοτήτων που παρέχονται από τους διεθνείς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και η ενημέρωση των κατά αντικείμενο αρμόδιων Διευθύνσεων,

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 165

21 Αυγούστου 1997

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2519

Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός του Εθνικού Συστήματος Υγείας, οργάνωση των υγειονομικών υπηρεσιών, ρυθμίσεις για το φάρμακο και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 1

Όργανα προστασίας των δικαιωμάτων

1. Για την προστασία των δικαιωμάτων των νοσοκομειακών ασθενών, που προβλέπονται στο άρθρο 47 του ν. 2071/1992, αλλά και των βασικών δικαιωμάτων του συνόλου των πολιτών που απορρέουν από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν.1397/1983, συνιστώνται στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας:

α) Αυτοτελής Υπηρεσία προστασίας δικαιωμάτων ασθενών σε επίπεδο τμήματος, υπαγόμενη στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Έργο της υπηρεσίας είναι η παρακολούθηση και ο έλεγχος της προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών, η εξέταση παραπόνων και καταγγελιών που αφορούν την παροχή υπηρεσιών προς ασθενείς και η εισήγηση προς το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, σχετικά με τα θέματα αυτά. Ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας αποφασίζει για τις κατά νόμο ενέργειες ή και μπορεί προηγουμένως να παραπέμπει τις καταγγελίες για εξέταση στην Επιτροπή Ελέγχου προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών. Προϋπόθεση για την προώθηση των καταγγελιών αποτελεί η ύπαρξη ενυπόγραφης καταγγελίας με στοιχεία από τα οποία προκύπτει η ταυτότητα του παραπονομένου.

β) Επιτροπή Ελέγχου προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών, αποτελούμενη από ένα μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή συνταξιούχο αυτού, που

προτείνεται από τον Πρόεδρό του, και από εκπροσώπους, ανά έναν, του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου (Π.Ι.Σ.), της Ελληνικής Οδοντιατρικής Ομοσπονδίας (Ε.Ο.Ο.), της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Σ.Η.Ε.Α.), της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδας (Ο.Ε.Ν.Γ.Ε.), της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Δημόσιων Νοσοκομείων (Π.Ο.Ε.ΔΗ.Ν.), της Ανώτατης Διοικούσα Επιτροπής Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), της Γενικής Συνομοσπονδίας Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος (Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.), της Γενικής Συνομοσπονδίας Εμπόρων Βιοτεχνών Ελλάδος (Γ.Ε.Σ.Ε.Β.Ε.), της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Σ.Α.Ε.Α.), της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Συλλόγων Εργαζομένων Υπαλλήλων Ι.Κ.Α. (Π.Ο.Σ.Ε.ΥΠ.Ι.Κ.Α.) και της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υγειονομικών Υπαλλήλων Ι.Κ.Α. (Π.Ο.ΥΓ.Υ.Ι.Κ.Α.) και ένα πρόσωπο με ιδιαίτερο κοινωνικό κύρος επιλεγόμενο από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας μεταξύ τριών (3) προσώπων τα οποία προτείνονται από το ΚΕ.Σ.Υ., το οποίο και προεδρεύει της Επιτροπής. Εάν οι φορείς δεν υποβάλουν τις προτάσεις τους εντός είκοσι (20) ημερών από την αποστολή της σχετικής πρόσκλησης του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, τα μέλη της Επιτροπής ορίζονται αναπτοίχως από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας. Η Επιτροπή ή εξουσιοδοτημένα μέλη της δύναται να επισκέπτεται νοσοκομεία για την εξακρίβωση συγκεκριμένης καταγγελίας ή και αυτοβούλως για την παρακολούθηση της τήρησης των κανόνων για την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών. Η Επιτροπή αποφασίζει με πλειοψηφία των παρόντων μελών της. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου. Η Επιτροπή, εφόσον αποφανθεί για τη μερική ή ολική βασιμότητα καταγγελιών ή παραπόνων, υποβάλλει το πόρισμα της στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, ο οποίος αποφασίζει για τις κατά νόμο περαιτέρω ενέργειες και, σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις ποινικού αδίκηματος, διαβιβάζει το πόρισμα στην αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Αν η επιτροπή αποφαινεται ότι η καταγγελία είναι ιδιαίτερα σοβαρή και ότι υπάρχουν ενδείξεις ποινικού αδικήματος, μπορεί να διαβιβάζει το πόρισμά της παράλληλα και απευθείας στην αρμόδια εισαγγελική αρχή.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 47 του ν. 2071/1992 εφαρμόζονται αναλόγως και στο σύνολο των πολιτών που προσφεύγουν σε μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

3. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας συγκροτούνται οι προβλεπόμενες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου Υπηρεσία και Επιτροπή και καθορίζεται ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας τους.

4. Σε κάθε νοσοκομείο λειτουργεί Γραφείο Επικοινωνίας με τον πολίτη, υπό την άμεση εποπτεία και ευθύνη του Προέδρου του Δ.Σ.. Το Γραφείο λειτουργεί εκτός από τις εργάσιμες ημέρες και ώρες και κατά τις ώρες του επισκεπτηρίου. Στις εφημερίες ως Γραφείο Επικοινωνίας λειτουργεί η Γραμματεία Επειγόντων Περιστατικών.

Με απόφαση του Δ.Σ. κάθε νοσοκομείου συγκροτείται τριμελής επιτροπή προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη, που λειτουργεί στο Γραφείο Επικοινωνίας. Στην επιτροπή συμμετέχει και εκπρόσωπος τυχόν συνεστημένου σωματίου φίλων του νοσοκομείου, που έχει ως σκοπό την εθελοντική στήριξη του.

Τα Δ.Σ. των νοσοκομείων μεριμνούν για την ενημέρωση των νοσηλευομένων και γενικά των προσερχομένων στα νοσοκομεία πολιτών και τα δικαιώματά τους.

Άρθρο 2

Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Δεοντολογίας

1. Το προβλεπόμενο από τη διάταξη της παρ.1 του άρθρου 61 του ν. 2071/1992 Συμβούλιο με την επωνυμία "Εθνικό Συμβούλιο Ιατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας" μετονομάζεται σε "Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Δεοντολογίας", όπου δε αναφέρεται τούτο νοείται εφεξής η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Δεοντολογίας; η οποία εξακολουθεί να ασκεί τις προβλεπόμενες από τη διάταξη αυτή αρμοδιότητες.

2. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ. και εισηγητική έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής και Δεοντολογίας, καθορίζονται ειδικότερα οι όροι και οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή νέων πειραματικών μεθόδων και κλινικών ερευνών και επανακαθορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 3

Διάρθρωση και σκοπός των υπηρεσιών δημόσιας υγείας

1. Οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, των περιφερειών και των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων έχουν σκοπό την πρόληψη των νόσων, την προαγωγή της υγείας, την ενίσχυση της κοινωνικής ισότητας σε θέματα υγείας και το σχεδιασμό, οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών δημόσιας υγείας.

2. Οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας με τη χρήση των μεθοδολογιών, των μέσων και των επιστημών που σχετίζονται με τη δημόσια υγεία αναλύουν την κατάσταση υγείας ομάδων του πληθυσμού, τους παράγοντες (υγειονομικούς και μη) που επηρεάζουν την υγεία τους και οργανώνουν παρεμβατικές δράσεις για τον έλεγχο των παραγόντων αυτών. Στο αντικείμενο των εν λόγω υπηρεσιών περιλαμβάνονται ειδικότερα:

α) Ο έλεγχος των παραγόντων κινδύνου, οι οποίοι διαμορφώνουν το πρότυπο νοσηρότητας και θνησιμότητας στον πληθυσμό.

β) Ο έλεγχος των παραγόντων κινδύνου στους χώρους εργασίας, στην υγιεινή των τροφίμων, στους χώρους ομαδικής συμβίωσης, στα νοσηλευτικά ιδρύματα και στις υπηρεσίες υγείας γενικότερα.

γ) Η εκπόνηση, προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, αγωγής και προαγωγής της υγείας, με προτεραιότητα στα σχολεία, στις τοπικές κοινωνίες, στους χώρους ομαδικής συμβίωσης και στις υψηλού κινδύνου ομάδες του πληθυσμού, καθώς και η εφαρμογή προγραμμάτων μείωσης των κινδύνων.

δ) Η εποπτεία και ο συντονισμός της παρακολούθησης και καταγραφής των λοιμωδών νοσημάτων, η εισήγηση για τη λήψη μέτρων για τα χρόνια μη λοιμώδη νοσήματα και για την αντιμετώπιση ιατροκοινωνικών προβλημάτων των ασθενών της κατηγορίας αυτής.

ε) Η αγωγή και η προαγωγή της στοματικής υγείας του πληθυσμού.

στ) Η συμβολή στην πρόληψη των ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

ζ) Ο εντοπισμός των ιδιαιτεροτήτων των υγειονομικών προβλημάτων κάθε περιοχής, η εκτίμηση των προτεραιοτήτων, η επεξεργασία των σχετικών στοιχείων και η ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών.

η) Η εφαρμογή των διεθνών προτύπων για την ιατρική της εργασίας και την προαγωγή των κανόνων υγιεινής στους χώρους απασχόλησης.

θ) Η οργάνωση προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του υγειονομικού προσωπικού και των στελεχών δημόσιας υγείας.

ι) Η σύνταξη και η υποβολή εκθέσεων για την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού της χώρας ανά περιφέρεια και για τη δραστηριότητα του συνόλου των υγειονομικών υπηρεσιών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

3. Οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας συνεργάζονται με τις υπηρεσίες πρόνοιας και κοινωνικής προστασίας σε αντικείμενα όπως:

α) Η έρευνα των προβλημάτων και η μελέτη μεθόδων κοινωνικής προστασίας ηλικιωμένων, παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες και χρονίως πασχόντων, ως και η παρακολούθηση προγραμμάτων προστασίας ηλικιωμένων και χρονίως πασχόντων.

β) Η εκτίμηση της αναγκαιότητας της περιβαλλής σε προνοιακές μονάδες και ο έλεγχος και η αξιολόγηση των μονάδων που παρέχουν φροντίδες.

γ) Η εκπόνηση και η εφαρμογή προγραμμάτων υγείας σε ομάδες του πληθυσμού με φυλετικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που βρίσκονται σε υψηλό κοινωνικό κίνδυνο.

4. Οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας διαμορφώνουν και προάγουν διατομεακές συνεργασίες με άλλες υπηρεσίες

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 236

20 Οκτωβρίου 1998

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2546

Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Άρθρο 1 Γενικές αρχές

1. Κοινωνική Φροντίδα είναι η προστασία που παρέχεται σε άτομα ή ομάδες με προγράμματα πρόληψης και αποκατάστασης και αποσκοπεί να δημιουργήσει προϋποθέσεις ισότιμης συμμετοχής των ατόμων στην οικονομική και κοινωνική ζωή και να τους εξασφαλίσει αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Η στήριξη της οικογενειακής αποτελεί βασικό στόχο των παραπάνω προγραμμάτων.

2. Η παροχή κοινωνικής φροντίδας αποτελεί ευθύνη του κράτους. Κάθε άτομο που διαμένει νόμιμα στην Ελληνική Επικράτεια και βρίσκεται σε κατάσταση ανάγκης δικαιούται κοινωνικής φροντίδας από τους φορείς του Εθνικού Συστήματος, κατά τους ειδικότερους όρους του παρόντος νόμου. Η κοινωνική φροντίδα παρέχεται μετά τη διαπίστωση του απειλούμενου άμεσου κινδύνου ή της υπάρχουσας ανάγκης και διαρκεί όσο διατηρούνται οι προϋποθέσεις χορηγησης της.

3. Οι υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας παρέχονται χωρίς διακρίσεις, ανάλογα με τις ιδιαίτερες προσωπικές, οικογενειακές, οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες των ατόμων, στο πλαίσιο ενιαίου και αποκεντρωμένου Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας, που οργανώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

4. Στο Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας υπηρεσίες παρέχουν οι φορείς της παρ. 1 του άρθρου 3.

Υπηρεσίες μπορούν να παρέχουν και ιδιωτικοί φορείς κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που λειτουργούν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπον οι ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

Άρθρο 2

Εθνικά Προγράμματα

1. Ο συντονισμός και η ισόρροπη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας εξασφαλίζεται με Εθνικά Προγράμματα που καταρτίζει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και εκτελούνται από τους φορείς του Εθνικού Συστήματος του άρθρου 3.

2. Εθνικά Προγράμματα καταρτίζονται με γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Κοινωνικής Φροντίδας του άρθρου 8, ιδίως στους παρακάτω τομείς:

- α. Οικογένεια, Παιδί και Νεότητα
- β. Ηλικιωμένοι
- γ. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
- δ. Ευπαθείς Πληθυσμιακές Ομάδες και ομάδες που

τελούν σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

3. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας καθορίζονται οι στόχοι, οι φορείς εκτέλεσης, η διαδικασία και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή και παρακολούθηση των Εθνικών Προγραμμάτων. Το πρώτο πρόγραμμα που καλύπτει και τους τεσσάρους (4) τομείς, καταρτίζεται σε ένα έτος από τη δημοσίευσή του παρόντος.

Άρθρο 3

Περιεχόμενο - Υπηρεσίες

1. Στο Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας, υπηρεσίες παρέχουν οι φορείς του δημόσιου τομέα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και οι ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 5. Στους ιδιωτικούς φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα περιλαμβάνονται και οι οργανώσεις εθελοντικού χαρακτήρα του άρθρου 12.

2. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες από τους φορείς του Εθνικού Συστήματος διακρίνονται σε:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 96

17 Μαΐου 1999

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2716

Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 1

Γενικές Αρχές Παροχής Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας

1. Το Κράτος έχει την ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας που έχουν σκοπό την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία, την περίθαλψη, καθώς και την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη ενηλίκων, παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές και διαταραχές αυτιστικού τύπου και με μαθησιακά προβλήματα.

2. Οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας διαρθρώνονται, οργανώνονται, αναπτύσσονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, με βάση τις αρχές της τομεοποίησης και της κοινοτικής ψυχιατρικής, της προτεραιότητας της πρωτοβάθμιας φροντίδας, της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης, της αποδρυσματοποίησης, της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης, της συνέχειας της ψυχιατρικής φροντίδας, καθώς και της πληροφόρησης και εθελοντικής οργάνωσης της κοινότητας στην προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Άρθρο 2

Γραφείο και Επιτροπή Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές

1. Συνιστάται, στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, στην αυτοτελή υπηρεσία-προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών, Γραφείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές.

2. Συνιστάται Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές στην Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών του ν. 2519/1997 (ΦΕΚ 165 Α'/21.8.1997).

Με απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Ασθενών του ν. 2519/1997 ορίζεται πενταμελής Εκτελεστική Γραμματεία της Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών.

Η Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές είναι επταμελής και αποτελείται από:

- έναν ψυχίατρο και έναν παιδοψυχίατρο,
- δύο κοινωνικούς λειτουργούς,
- έναν από τους λοιπούς επαγγελματίες ψυχικής υγείας και
- δύο νομικούς.

Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές, καθώς και οι αναπληρωτές τους, ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, μετά από γνώμη της Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Ασθενών του ν. 2519/1997. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, που εκδίδεται μέσα σε διάστημα τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ορίζονται τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη της Ειδικής Επιτροπής. Ένα εκ των μελών ορίζεται ως Πρόεδρος με την ίδια απόφαση. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής.

3. Η Ειδική Επιτροπή εποπτεύει και ελέγχει την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως το δικαίωμα για αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης στις Μονάδες Ψυχικής Υγείας, το δικαίωμα για εξειδικευμένη ατομική θεραπεία, το δικαίωμα να αμφισβητεί ο ασθενής στο δικαστήριο την ακούσια νοσηλεία, να αναιμεί κατ' ιδίαν με δικηγόρο, να έχει πρόσβαση στα δεδομένα των αρχείων που τον αφορούν, το δικαίωμα να προστατεύει την περιουσία του, το δικαίωμα της κοινωνικής του επανένταξης.

Ειδικότερο η Ειδική Επιτροπή:

α) Δέχεται παράπονα, αναφορές ή καταγγελίες από κάθε πολίτη, οργάνωση, φορέα ή οποιαδήποτε Επιτροπή ή Αρχή.

β) Επισκέπτεται σε τακτά χρονικά διαστήματα τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

γ) Πραγματοποιεί ουτεπαγγέλτως ή μετά από καταγγελία έκτακτες επισκέψεις σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

δ) Ενημερώνει τους πολίτες για τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, καταχωρίσεις στον Τύπο ή τηλεοπτικά μηνύματα.

Άρθρο 11

Μονάδες Ψυχικής Υγείας στον Ιδιωτικό
Κερδοσκοπικό και μη Κερδοσκοπικό Τομέα

1. Επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, πέραν των όσων προβλέπονται από τις διατάξεις του π.δ. 247/1991 (ΦΕΚ 93 Α') και του π.δ. 517/1991 (ΦΕΚ 202 Α') αποκλειστικά Κέντρων Ημέρας,

Προστατευμένων Διαμερισμάτων, Οικοτροφείων, Ξενώνων, Ειδικών Κέντρων Κοινωνικής Επανεκπαίδευσης και Ειδικών Μονάδων Αποκατάστασης και Επαγγελματικής Επανεκπαίδευσης. Από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα επιτρέπεται η λειτουργία και Κινητών Μονάδων Ψυχικής Υγείας.

Το αυτό φυσικά ή νομικό πρόσωπο μπορεί να λειτουργεί περισσότερες από μία Μ.Ψ.Υ.. Οι μονάδες αιτιές των φυσικών και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου εντάσσονται στον αντίστοιχο Τομέα Ψυχικής Υγείας (Τ.Ψ.Υ.).

2. Η άδεια ίδρυσης χορηγείται από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας εντός τριών (3) μηνών από την απόφαση σκοπιμότητας, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη της αρμόδιας Τομεακής Επιτροπής Ψυχικής Υγείας. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, η οποία εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από της δημοσίευσής του παρόντος νόμου, καθορίζονται τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για την έγκριση σκοπιμότητας.

3. Με όμοια απόφαση, η οποία εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από της δημοσίευσής του παρόντος νόμου, καθορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και κάθε λεπτομέρεια για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης των Μ.Ψ.Υ. του παρόντος άρθρου.

4. Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα υποβάλλουν εντός έτους, από τότε που έλαβαν τη σχετική άδεια ίδρυσης των Μ.Ψ.Υ. της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τα σχετικά δικαιολογητικά για να λάβουν την άδεια λειτουργίας, η οποία χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας.

Σε αντίθετη περίπτωση η άδεια ίδρυσης που χορηγήθηκε ανακαλείται αμέσως και επιβάλλονται κυρώσεις οι οποίες προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 20 και 21 του π.δ. 247/1991 όπως κάθε φορά ισχύει.

Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, η οποία εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από της δημοσίευσής του παρόντος νόμου, καθορίζονται οι διαδικασίες ελέγχου, τα δικαιολογητικά, οι προϋποθέσεις και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την έκδοση της άδειας λειτουργίας Μονάδων Ψυχικής Υγείας από φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα.

5. Δεν επιτρέπεται η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας σε νομικά πρόσωπα των οποίων οι νόμιμοι εκπρόσωποι, οι διαχειριστές ή τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν καταδικαστεί για παράβαση των διατάξεων του ποινικού νόμου, που συνιστά κώλυμα διορισμού στα Δημόσια ή για παράβαση που αφορά το νόμο για τα ναρκωτικά ή για εγκλήματα κατά γενετήσιας ελευθερίας.

Δεν επιτρέπεται η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας σε νομικά πρόσωπα των οποίων οι νόμιμοι εκπρόσωποι ή διαχειριστές είναι γιατροί ή ψυχολόγοι κλάδου Ε.Σ.Υ. ή επαγγελματίες ψυχικής υγείας που έχουν τη δημοσιονομική ιδιότητα.

Δεν επιτρέπεται η χορήγηση άδειας ίδρυσης, εφόσον δεν υπάρχει σκοπιμότητα.

6. Οι Μονάδες Ψυχικής Υγείας που ήδη λειτουργούν υποχρεούνται να προσαρμοστούν στις διατάξεις του παρόντος και των αποφάσεων που θα εκδοθούν εντός προθεσμίας έτους από τη δημοσίευσή τους.

Άρθρο 12

Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης
(Κοι.Σ.Π.Ε.)

1. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης

(Κοι.Σ.Π.Ε.) αποβλέπουν στην κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα και συμβάλλουν στη βεβαίωση τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτόρρηση. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με περιορισμένη ευθύνη των μελών τους, έχουν εμπορική ιδιότητα και αποτελούν Μονάδες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες εντάσσονται στους Τομείς Ψυχικής Υγείας. Η μέριμνα για την ανάπτυξή τους και η εποπτεία τους ανήκουν στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας και ασκούνται μέσω της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας.

2. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης μπορούν να είναι ταυτόχρονα παραγωγικές, καταναλωτικές, εμπορικές, προμηθευτικές, μεταφορικές, τουριστικές, οικοδομικές, πιστωτικές, αναπτυξιακές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές μονάδες και να αναπτύσσουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα (αγροτική, κτηνοτροφική, μελισσοκομική, αλιευτική, δασική, βιομηχανική, βιοτεχνική, ξενοδοχειακή, εμπορική, παροχής υπηρεσιών, κοινωνικής ανάπτυξης).

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης μπορεί:

α) Να ιδρύσουν και να διατηρούν καταστήματα πώλησης και υποκαταστήματα απουδότησης.

β) Να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις κοινής ωφελείας εφόσον η συμμετοχή αυτή επιτρέπεται από τις ειδικές κατά περίπτωση διατάξεις. Ειδικότερα, μπορεί να συμμετέχουν σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους Οικονομικού Σκοπού (Ε.Ο.Ο.Σ.), Κοινοπραξίες, Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.), Ανώνυμες Εταιρείες (Α.Ε.) και Δημοτικές Επιχειρήσεις.

γ) Να συμμετέχουν σε αναπτυξιακά προγράμματα ή να συμμετέχουν με άλλες επιχειρήσεις ή εταιρείες στην πραγματοποίησή τους και να συνεργάζονται μέσω κοινοπραξιών ή προγραμματικών συμβάσεων με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εταιρείες ή άλλες ενώσεις κάθε τύπου, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, από αυτές που προβλέπονται στον παρόντα νόμο.

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης έχουν έδρα τους το δήμο στον οποίο εδρεύει η διοίκησή τους. Η επωνυμία τους περιλαμβάνει υποχρεωτικά τον ορο Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης και την έδρα. Μπορεί να περιλαμβάνει και διακριτικό τίτλο. Σε κάθε Τομέα Ψυχικής Υγείας συστήνεται και λειτουργεί αποκλειστικά ένας Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης. Η επωνυμία των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης διακρίνεται από την επωνυμία άλλων συνεταιρισμών, οι οποίοι εδρεύουν στον ίδιο δήμο, αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους στον ίδιο Τομέα Ψυχικής Υγείας και έχουν τον ίδιο ή παρεμφερή σκοπό. Στην επωνυμία δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνονται ανάμεσα φυσικών προσώπων ή επωνυμίες άλλων νομικών προσώπων.

3. Η σύσταση των Κοι.Σ.Π.Ε. ρυθμίζεται από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν.1667/1986 (ΦΕΚ 196 Α') χωρίς τον περιορισμό για υπογραφή του καταστατικού από εκατό (100) τουλάχιστον πρόσωπα αν πρόκειται για καταναλωτικό συνεταιρισμό. Απαιτείται όδεια σκοπιμότητας, η οποία χορηγείται από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας μετά από εξέταση του προτεινόμενου καταστατικού και αφού ληφθούν υπόψη οι δυνατότητες των Μονάδων Ψυχικής Υγείας, τα αναπτυξιακά δεδομένα της περιοχής δράσης και η γνώμη του Τομέα Ψυχικής Υγείας. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις των παρ. 4 έως 8 του άρθρου 1 του ν.1667/1986 εκτός από τα εδάφια δ' και ε' της παρ. 4.

4. Μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε. μπορούν να γίνουν:

α) Φυσικά πρόσωπα, ενήλικες ή ανήλικα τουλάχιστον εκπέντε (15) ετών, οι οποίοι λόγω ψυχικής διαταραχής έχουν ανάγκη απακατάστασης, όπως αυτή προσδιορίζεται από την αντίστοιχη Τομεακή Επιτροπή Ψυχικής Υγείας, ανεξαρτήτως από τη διαγνωστική κατηγορία, το στάδιο της νόσου και τη διαμονή (Προσωπική Κατακία, Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Απακατάστασης του παρόντος νόμου, νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ., κυρίως ψυχιατρικά, Πανεπιστημιακά Ψυχιατρικά Νοσοκομεία ή άλλες Μ.Ψ.Υ.), χωρίς να απαιτείται να έχουν την ικανότητα για δικαιοπραξία, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Αστικού Κώδικα και των νόμων Περί Συνεταιρισμών. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας αποτελούν τουλάχιστον το 35% του συνόλου των μελών.

β) Ενήλικες που εργάζονται στο χώρο της ψυχικής υγείας, όπως εργοθεραπευτές, εκπαιδευτές και άλλες κατηγορίες επαγγελματιών της ψυχικής υγείας. Επιτρέπεται η συμμετοχή των δημοσίων υπαλλήλων ή ψυχιάτρων ή ψυχολόγων κλάδου Ε.Σ.Υ.. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν το 45% του συνόλου των μελών.

γ) Δήμοι, κοινότητες ή άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό των συνεταιρισμών, και ειδικότερα τα νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ., κυρίως τα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία, τα Γενικά Νοσοκομεία, τα Πανεπιστημιακά Ψυχιατρικά Νοσοκομεία, τα Ν.Π.Ι.Α. τα οποία έχουν αναπτύξει Μονάδες Ψυχικής Υγείας και υπάρχουν στον κατά περίπτωση Τομέα Ψυχικής Υγείας. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν το 20% του συνόλου των μελών.

Μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε. δεν μπορεί να γίνουν νομικά ή φυσικά πρόσωπα τα οποία μετέχουν σε άλλο συνεταιρισμό, ο οποίος έχει τον ίδιο ή παρεμφερή σκοπό και έχει την έδρα του στον ίδιο Τομέα Ψυχικής Υγείας.

5. Τα μέλη των συνεταιρισμών μπορεί να απασχολούνται στους Κοι.Σ.Π.Ε. ως εξής:

α) Τα μέλη της πρώτης κατηγορίας μπορεί να παρέχουν εργασία στους Κοι.Σ.Π.Ε. και να αμείβονται ανάλογα με την παραγωγικότητά τους και το χρόνο της εργασίας τους, όπως προβλέπεται από τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας του κατά περίπτωση Κοι.Σ.Π.Ε.. Αν τα απασχολούμενα μέλη της κατηγορίας αυτής έχουν συνταγή γήρατος ή αναπηρίας ή επιδόμα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιαδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή, δεν χάνουν αυτές τις παροχές, αλλά συνεχίζουν να τις εισπράττουν ταυτόχρονα και αθροιστικά με την αμοιβή τους από το συνεταιρισμό. Αν τα απασχολούμενα μέλη της πρώτης κατηγορίας της παρ. 6 εδ. α' δεν είναι ασφαλισμένα, είτε καλύπτονται από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 18 του ν.2072/1992 ασφαλιζόμενα από τους Κοι.Σ.Π.Ε. στους αντίστοιχους ασφαλιστικούς οργανισμούς των κλάδων τους.

β) Τα μέλη της δεύτερης κατηγορίας μπορεί να παρέχουν εργασία στους συνεταιρισμούς, με πλήρη ή μερική απασχόληση, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το καταστατικό και τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας τους. Ειδικότερα, εργαζόμενοι σε Μονάδα Ψυχικής Υγείας του Τομέα Ψυχικής Υγείας με την οποία οι συνεταιρισμοί συνεργάζονται για επιπληρωτικούς, εκπαιδευτικούς και θεραπευτικούς σκοπούς μπορεί να απασχολούνται παράλληλα, να μετακινούνται ή να αποσπώνται με τη συναίνεσή τους στους Κοι.Σ.Π.Ε.. Τα απασχολούμενα μέλη αυτής της κατηγορίας δεν αμείβονται από τους Κοι.Σ.Π.Ε.. Οι συνεταιρισμοί οφείλουν μόνο να καταβάλουν σε αυτά τις

δοπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν λόγω της εργασίας τους σε αυτούς.

6. Τα ιδρυτικά μέλη γίνονται μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε. με την υπογραφή του καταστατικού. Η εγγραφή νέων μελών είναι πάντοτε ελεύθερη σε νομικά και φυσικά πρόσωπα που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του νόμου και του καταστατικού. Η διαδικασία εγγραφής διέπεται από τις διατάξεις του ν. 1667/1986 άρθρο 2 παραγράφου 4-6. Τα μέλη μπορεί να αποχωρήσουν από τους Κοι.Σ.Π.Ε. με γραπτή δήλωσή τους, που υποβάλλεται στο Δ.Σ. τρεις (3) μήνες τουλάχιστον πριν από το τέλος της οικονομικής χρήσης. Το Δ.Σ. μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να αιτιολογήσει την αποχώρηση μελών πριν από τη συμπλήρωση του παραπάνω χρονικού διαστήματος. Το μέλος διαγράφεται από τους συνεταιρισμούς στις περιπτώσεις που προβλέπει το καταστατικό ή αν λόγω μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους βλάπτονται τα συμφέροντα των Κοι.Σ.Π.Ε.. Στα μέλη που αποχωρούν ή διαγράφονται από τους Κοι.Σ.Π.Ε. αποδίδεται η συνεταιριστική μερίδα που εισέφεραν το αργότερο τρεις (3) μήνες από την έγκριση του ισολογισμού της χρήσης μέσα στην οποία έγινε η αποχώρηση ή η διαγραφή.

7. Κάθε μέλος εγγράφεται με μια υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα που καθορίζεται στο καταστατικό. Αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, η εισφορά της συνεταιριστικής μερίδας γίνεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την καταχώριση του συνεταιρισμού ή από την εγγραφή του μέλους. Η συνεταιριστική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα μέλη.

Το καταστατικό μπορεί να επιτρέπει την απόκτηση από κάθε μέλος έως 5 προαιρετικών μεριδών, εκτός από την υποχρεωτική μερίδα και να ορίζει χωρίς περιορισμό τον αριθμό προαιρετικών μεριδών που μπορούν να αποκτήσουν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που υπάγονται στον ευρύτερο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα. Η αξία κάθε προαιρετικής μερίδας είναι ίση με την αξία της υποχρεωτικής. Για την απόκτηση της υποχρεωτικής ή των προαιρετικών μεριδών τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εγγράφουν στον προϋπολογισμό τους ανάλογη πίστωση για το σκοπό αυτόν. Η μεταβίβαση της συνεταιριστικής μερίδας σε τρίτο γίνεται εγγράφως ύστερα από συναίνεση του Δ.Σ., εφόσον στο πρόσωπο του τρίτου συντρέχουν οι όροι που απαιτούνται για την εισοδή του ως μέλους.

Η προαιρετική συνεταιριστική μερίδα μπορεί να μεταβιβάζεται χωρίς προηγούμενη άδεια του Δ.Σ. σε άλλο μέλος του Κοι.Σ.Π.Ε.. Ισχύουν οι διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 3 του ν. 1667/1986. Η συνεταιριστική ιδιότητα δεν κληρονομείται ούτε κληροδοτείται. Στους κληρονόμους αποδίδεται η συνεταιριστική μερίδα.

8. Τα δικαιώματα των μελών διέπονται από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 1667/1986. Κάθε νέο μέλος υποχρεούται να καταβάλει, εκτός από το ποσό της μερίδας του και εισφορά ανάλογη προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού, όπως αυτή προκύπτει από τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης. Η εισφορά αυτή φέρεται σε ειδικό αποθεματικό. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει καταβολή μικρότερης εισφοράς ή συμβολικής αξίας εισφορά για τα μέλη της πρώτης και δεύτερης κατηγορίας. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι τα μέλη υποχρεούνται να καταβάλουν ορισμένο χρηματικό ποσό για την κάλυψη ζημιών των συνεταιρισμών και μόνο ύστερα από απόφαση της Γ.Σ.. Τα μέλη ευθύνονται για τα χρέη των συνεταιρισμών σε τρίτους μέχρι το ποσό της συνεταιριστικής τους μερίδας.

Η ευθύνη των μελών υφίσταται και για χρέη που είχαν δημιουργηθεί πριν γίνουν μέλη και δεν περιλαμβάνει τα χρέη που δημιουργήθηκαν μετά την έξοδό τους. Η σχετική αξίωση παραγράφεται μετά την παρέλευση ενός (1) έτους από την έξοδο του μέλους ή από την περάτωση της πτώχευσης ή της εκκαθάρισης. Δεν απαγγέλλεται πατέ προσωπική κράτηση κατά των μελών των οργάνων των συνεταιρισμών για χρέη προς τρίτους και προς το δημόσιο, καθώς και για χρέη μεταξύ μελών και συνεταιρισμών.

9. Το Δ.Σ. αποτελείται από επτά (7) τακτικά μέλη και ισάριθμο αναπληρωματικά που εκλέγονται από τη Γ.Σ.. Η σύνθεση του Δ.Σ. είναι η ακόλουθη: Πέντε (5) μέλη της δεύτερης και τρίτης κατηγορίας, καθώς και δύο (2) μέλη της πρώτης κατηγορίας του παρόντος άρθρου εφόσον δεν τελούν σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση.

Το Δ.Σ., με πρόσκληση του συμβούλου που πλειοψήφησε, συνέρχεται και εκλέγει με φανερό ψηφοφορία πρόεδρο, ταμία και γραμματέα. Δεν μπορεί να εκλεγούν στη θέση του προέδρου, γραμματέα και ταμία μέλη της πρώτης κατηγορίας. Το Δ.Σ. μέσα σε τρεις (3) μήνες πρέπει να δηλώσει την εκλογή του για καταχώριση στο μητρώο συνεταιρισμών του αρμόδιου Ειρηνοδικείου. Η διάρκεια της θητείας του Δ.Σ. είναι τριετής και παρατείνεται μέχρι την εκλογή νέου Δ.Σ. το πολύ για τρεις (3) μήνες. Το Δ.Σ. συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση μία φορά το μήνα και σε έκτακτη, όταν το συγκαλέσει ο πρόεδρος ή το ζητήσουν τρία (3) από τα μέλη του. Βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, όταν παρίστανται πέντε (5) τουλάχιστον μέλη του. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση άρτιου αριθμού, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Εκπροσώπηση μέλους δεν επιτρέπεται.

Οι αποφάσεις καταχωρούνται από το γραμματέα στο βιβλίο πρακτικών του Δ.Σ.. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 7 του ν. 1667/1986.

10. Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελείται από τρία (3) μέλη που εκλέγονται από τη Γ.Σ.. Το ίδιο μέλος δεν μπορεί να μετέχει στο Ε.Σ. και στο Δ.Σ.. Μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε. της πρώτης κατηγορίας δεν μετέχουν στο Ε.Σ.. Τα μέλη του Ε.Σ. και του Δ.Σ. δεν επιτρέπεται να έχουν μεταξύ τους συγγένεια μέχρι δεύτερο βαθμό ή να είναι σύζυγοι. Αν τα μέλη του συνεταιρισμού είναι λιγότερα από είκοσι (20) δεν απαιτείται η εκλογή Ε.Σ., εκτός αν ορίζει διαφορετικά το καταστατικό. Μείωση των μελών κάτω των πενήντα (50) δεν θίγει τη σύνθεση και τη λειτουργία του Ε.Σ. μέχρι τη λήξη της θητείας του. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις της παρ. 9. Το Ε.Σ. ελέγχει τις πράξεις του Δ.Σ., καθώς και την τήρηση των αποφάσεων της Γ.Σ. από το Δ.Σ.. Το Ε.Σ. έχει δικαίωμα και καθήκον να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείων των συνεταιρισμών, να διενεργεί λογιστικό και διαχειριστικό έλεγχο και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του συνεταιρισμού. Για τη διενέργεια λογιστικού και διαχειριστικού ελέγχου μπορεί να διαρίσει έναν ειδικό συμβούλο ή εμπειρογνώμονα. Το Ε.Σ. αν διαπιστώσει παραβάσεις του νόμου, του καταστατικού ή των αποφάσεων της Γ.Σ. εκ μέρους του Δ.Σ. ή παραπληρίες ως προς τη διαχείριση, που βλάπτουν τα συμφέροντα των συνεταιρισμών, υποδεικνύει εγγράφως την επανόρθωσή τους και ζητεί εκτάκτως από το Δ.Σ. τη σύγκληση της Γ.Σ..

11. Η Γενική Συνέλευση των μελών είναι το ανώτατο όργανο του Κοι.Σ.Π.Ε., αποφασίζει για κάθε υπόθεση

που δεν υπόκειται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου και έχει την εποπτεία και τον έλεγχο των οργάνων της Διοίκησης. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γ.Σ. εκτός από τις προβλέψεις της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 1667/1986, υπαγοίται:

α) Η έγκριση για συμμετοχή σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους Οικονομικού Σκοπού (Ε.Ο.Ο.Σ.), σε Εταιρείες ή Επιχειρήσεις δημόσιου συμφέροντος, καθώς και η αποχώρηση από αυτές.

β) Η έγκριση για συμμετοχή των συνεταιρισμών σε Κοινοπραξίες ή Ενώσεις συνεταιριστικές ανώτερου βαθμού και η αποχώρησή τους από αυτές.

γ) Η παύση των μελών των οργάνων της Διοίκησης, οποτεδήποτε, για σπουδαίο λόγο και κυρίως για παράβαση καθήκοντος ή για ανικανότητα να ασκήσουν την τακτική διαχείριση.

Η Γ.Σ. απαρτίζεται από όλα τα μέλη, που συνέρχονται σε τακτική ή έκτακτη συνεδρίαση όπως ορίζει ο παρών νόμος. Όλα τα μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε., ανεξάρτητα από κατηγορία, μετέχουν και ψηφίζουν αυτοπροσώπως, εκτός αν το καταστατικό προβλέπει την αντιπροσωπεία διαμέσου άλλου μέλους εξουσιοδοτούμενου από αυτό. Ειδικότερα τα μέλη της πρώτης κατηγορίας παρέχουν έγκυρη εξουσιοδότηση κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Αστικού Κώδικα για δικαιοπρακτική ικανότητα. Η εξουσιοδότηση γενικά παρέχεται με απλό έγγραφο. Κάθε παρίσταντο μέλος μπορεί να αντιπροσωπεύει μόνο ένα απόν μέλος.

Θέματα σύγκλησης, λειτουργίας και εγκυρότητας των αποφάσεων της Γ.Σ. ρυθμίζονται από τις διατάξεις των παραγράφων 2-6 και 8 του άρθρου 5 του ν. 1667/1986. Η σύγκληση της Γ.Σ. γνωστοποιείται και στη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας Αιτήματα για σύγκληση έκτακτης Γ.Σ. υποβάλλονται από τουλάχιστον πέντε (5) μέλη στα οποία περιλαμβάνονται και μέλη του εδαφίου α' της παρ. 4 του παρόντος άρθρου.

12. Οι πόροι των συνεταιρισμών προέρχονται από:

α) Επιχορήγηση από τον Τακτικό Κρατικό Προυπολογισμό ή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αποκλειστικά για συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή Διεθνείς Οργανισμούς.

β) Χρηματοδότηση από Εθνικούς Οργανισμούς, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Αναπτυξιακά Προγράμματα, καθώς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή Διεθνείς Οργανισμούς.

γ) Κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις της χρήσης περιουσιακών στοιχείων.

δ) Έσοδα από την άσκηση των δραστηριοτήτων των Κοι.Σ.Π.Ε.

ε) Έσοδα από την εκμετάλλευση περιουσιακών τους στοιχείων.

Το κεφάλαιο των Κοι.Σ.Π.Ε. απαρτίζεται από:

α) τις συνεταιριστικές μερίδες,

β) το τακτικό αποθεματικό,

γ) το έκτακτο αποθεματικό,

δ) τα ειδικά αποθεματικά του παρόντος άρθρου και τα ειδικά αποθεματικά που τυχόν αποφασίζει η Γ.Σ..

Τακτικό αποθεματικό σχηματίζεται από την παρακράτηση τουλάχιστον του ενός εικοστού (1/20) των καθαρών κερδών χρήσης. Η συγκεκριμένη παρακράτηση δεν είναι υποχρεωτική όταν το ύψος του αποθεματικού έχει εξισωθεί με τη συνολική αξία των συνεταιριστικών μεριδών. Επιπλέον περιέρχεται στο τακτικό αποθεματικό κάθε άλλο έσοδο για το οποίο δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό.

Ειδικό αποθεματικό σχηματίζεται από την εισφορά νέων μελών ανάλογη προς την καθαρή περιουσία των Κοι.Σ.Π.Ε., όπως αυτή προκύπτει από τον ισολογισμό

της τελευταίας χρήσης. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει την καταβολή μικρότερης εισφοράς.

Τα μέλη που είναι Ν.Π.Δ.Α. ή μη κερδοσκοπικά Ν.Π.Δ.Α. του ευρύτερου δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορεί να μην εισπράττουν τα καθαρά κέρδη χρήσης, με απόφαση του δικούντος οργάνου τους, για το σχηματισμό ειδικού αποθεματικού. Το ποσό αυτό χρησιμοποιείται όταν το αποθεματικό είναι ανεπαρκές για την κάλυψη ζημιών των Κοι.Σ.Π.Ε. και κυρίως για την απαλλαγή από έκτακτη εισφορά των συγκεκριμένων μελών που δεν εισέπραξαν τα διανεμηθέντα καθαρά κέρδη.

Οι επιχορηγήσεις από τον Τακτικό Κρατικό Προυπολογισμό, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, τα Αναπτυξιακά Προγράμματα, την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και τα έσοδα από χαριστική αιτία, εφόσον ο σκοπός τους δεν ορίζεται ειδικά, αποτελούν ειδικό αποθεματικό για την κάλυψη των προγραμμάτων, των εργασιών, των δαπανών και των αναγκών των Κοι.Σ.Π.Ε.. Σε περίπτωση διάλυσης των συνεταιρισμών το ειδικό αυτό αποθεματικό δεν διανέμεται εξίσου στα μέλη του, αλλά διατίθεται για περιμετρικές σκοπούς. Εκτός από το αποθεματικό που προβλέπονται στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό, η Γ.Σ. μπορεί να αποφασίζει για το σχηματισμό έκτακτων και ειδικών αποθεματικών.

Μετά την αφαίρεση των αποθεματικών, το υπόλοιπο των καθαρών κερδών διανέμεται μεταξύ των μελών. Ειδικότερα, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, τα μισά καθαρά κέρδη διανέμονται ανάλογα με τις συνεταιριστικές μερίδες, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος άρθρου και του καταστατικού και τα άλλα μισά ανάλογα με την ποσοστιαία συμμετοχή τους στις εργασίες του συνεταιρισμού. Το καταστατικό καθορίζει τον τρόπο υπολογισμού της ποσοστιαίας συμμετοχής.

13. Πέραν των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 1667/1986, οι οποίες ρυθμίζουν θέματα διαχείρισης, οι Κοι.Σ.Π.Ε. υποχρεούνται να δημοσιεύσουν περιληψη του ισολογισμού τους στον αθηναϊκό ή επαρχιακό τύπο, αναλόγως της έδρας τους.

Οι Κοι.Σ.Π.Ε. τηρούν το εξής βιβλίο:

α) βιβλίο Εσόδων-Εξόδων, που προβλέπει η φορολογική νομοθεσία,

β) ημερολόγιο, βιβλίο απογραφών κινητής και ακινητής περιουσίας και βιβλίο επιστολών που προβλέπει η εμπορική νομοθεσία,

γ) βιβλίο πρακτικών Δ.Σ.,

δ) βιβλίο πρακτικών Ε.Σ.,

ε) βιβλίο πρακτικών Γ.Σ.,

στα οποία καταχωρούνται τα πρακτικά των αντίστοιχων οργάνων.

στ) βιβλίο μητρώου μελών Κοι.Σ.Π.Ε., στο οποίο καταχωρούνται με χρονολογική σειρά η ημερομηνία εγγραφής, τα στοιχεία ταυτότητας του μέλους, ο αριθμός των μεριδών και η αξία τους, η εισφορά νέων μελών και η χρονολογία τυχόν αποχώρησης ή διαγραφής των μελών. Τα βιβλία υπο στοιχεία (γ) έως (στ) θεωρούνται πριν από τη χρήση τους από το Ειρηνοδικείο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύουν οι συνεταιρισμοί.

14. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. διαλύονται:

α) Αν τα μέλη τους μειωθούν κάτω των δέκα (10).

β) Όταν λήξει ο χρόνος διάρκειάς τους, όπως ορίζεται στο καταστατικό.

γ) Αν αποφασίσει η Γ.Σ..

δ) Αν κηρυχθούν σε πτώχευση, μόνο αφού οπιστάξει η διαδικασία για έκτακτη εισφορά κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Η σχετική διαπιστωτική πράξη καταχωρείται, με μέριμνα του Δ.Σ., στο μητρώο συνεταιρισμών του Ειρη-

νοδικείου στην περιφέρεια του οποίου εδρεύουν οι Κοι.Σ.Π.Ε..

Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις των παραγράφων 2 - 4 του άρθρου 10 και της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 1667/1986

Αν αποτυχεί η διαδικασία η οποία προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 1667/1986, οι Κοι.Σ.Π.Ε. κηρύσσονται σε πτώχευση με απόφαση του αρμόδιου Ειρηνοδίκείου, ύστερα από δήλωση του Δ.Σ. των συνεταιρισμών ή αίτηση οποιουδήποτε δανειστή.

Μέσο σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή της δήλωσης ή αίτησης για την κήρυξη σε πτώχευση των συνεταιρισμών, το Δ.Σ. είναι υποχρεωμένο να δηλώσει στο Ειρηνοδικείο αν θα καταβληθούν τα χρέη των συνεταιρισμών ή αν η διαφορά μεταξύ παθητικού και ενεργητικού μειώθηκε κάτω από το ένα τρίτο (1/3).

Μετά την πάροδο του τριμήνου, πριν από τη λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου, ο Ειρηνοδίκης συγκαλεί τους δανειστές για συμβιβασμό. Κατά το συμβιβασμό, στη συνέλευση των δανειστών προεδρεύει ο Ειρηνοδίκης. Ο συμβιβασμός, εφόσον επιτευχθεί, επικυρώνεται από το Ειρηνοδικείο. Μετά την επικύρωση οι συνεταιρισμοί συνεχίζουν τις εργασίες τους. Η απόφαση αυτή κοινοποιείται στη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας με φροντίδα του Δ.Σ. του Κοι.Σ.Π.Ε..

Σε περίπτωση που αποτύχει ο συμβιβασμός, το Ειρηνοδικείο κηρύσσει σε πτώχευση τους συνεταιρισμούς. Από την κήρυξή τους σε πτώχευση οι συνεταιρισμοί διαλύονται.

Αρμόδιο δικαστήριο για την πτώχευση είναι το Ειρηνοδικείο της έδρας των συνεταιρισμών. Καθήκοντα εισηγητή δικαστή εκτελεί ο Ειρηνοδίκης. Σύνδικος διορίζεται αυτός που υποδεικνύει η πλειοψηφία των δανειστών, εκτός αν σπουδαίος λόγος δεν το επιτρέπει.

15. Πέντε (5) τουλάχιστον Κοι.Σ.Π.Ε. που διέπονται από αυτό το άρθρο μπορεί να συστήσουν Ένωση Κοι.Σ.Π.Ε. με σκοπό το συντονισμό και την προώθηση των δραστηριοτήτων τους. Η Γ.Σ. της Ένωσης απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους των συνεταιρισμών-μελών. Οι αντιπρόσωποι εκλέγονται από τη Γ.Σ. κάθε Κοι.Σ.Π.Ε. σε αναλογία ένας ανά δέκα (10) μέλη. Κάθε αντιπρόσωπος έχει μία ψήφο.

Οι Ένωσεις Κοι.Σ.Π.Ε. και οι Κοι.Σ.Π.Ε. που διέπονται από αυτό το άρθρο μπορεί να συστήσουν την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Κοινωνικών Συνεταιρισμών. Η Π.Ο.Ε.Κοι.Σ.Π.Ε. έχει ως σκοπό τη γενικότερη εκπροσώπηση και το συντονισμό των δραστηριοτήτων της κοινωνικο-οικονομικής ενσωμάτωσης, της επαγγελματικής ένταξης ατόμων με ψυχικοκοινωνικά προβλήματα. Κάθε Ένωση Κοι.Σ.Π.Ε. και κάθε Κοι.Σ.Π.Ε. συμμετέχει στη Γ.Σ. της Πανελληνιας Ομοσπονδίας Κοι.Σ.Π.Ε. με δύο (2) αντιπροσώπους. Κάθε αντιπρόσωπος διαθέτει μία ψήφο. Οι αντιπρόσωποι εκλέγονται από τη Γ.Σ. της Ένωσης Κοι.Σ.Π.Ε. ή των Κοι.Σ.Π.Ε.. Στις Ενώσεις Κοι.Σ.Π.Ε. και στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοι.Σ.Π.Ε. εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος άρθρου.

16. Το Δ.Σ. μπορεί να προσλάβει εργαζομένους που δεν είναι μέλη των Κοι.Σ.Π.Ε.. Οι εργαζόμενοι που δεν είναι μέλη των συνεταιρισμών μπορεί να παρίστανται στη Γ.Σ. και να εκφέρουν τη γνώμη τους χωρίς δικαίωμα ψήφου, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό.

17. Το Δημόσιο, οι Δημόσιοι Οργανισμοί, οι Ο.Τ.Α. α και β βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα προμηθεύονται αγαθά και δέχονται υπηρεσίες από τους Κοι.Σ.Π.Ε.. Η προμήθεια αγαθών και η παροχή υπηρεσιών της παραγράφου αυτής απαλλάσσεται από κάθε κράτηση υπέρ τρίτου

Το Δημόσιο, οι Δημόσιοι Οργανισμοί, οι Ο.Τ.Α. α και β βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα επιτρέπεται να παραχωρούν κατά χρήση στους Κοι.Σ.Π.Ε. πράγματα κινητά ή ακίνητα και κάθε μορφής εγκαταστάσεις. Ειδικότερα, το ίδιο ισχύει για νοσοκομεία του ν.δ. 2592/1953 και του ν.1397/1983, τα Πανεπιστημιακά Ψυχιατρικά Νοσοκομεία και λοιπές Μ.Ψ.Υ. που λειτουργούν ως Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ.. Παραχώρηση κατά χρήση πραγμάτων κινητών ή ακινήτων και κάθε μορφής εγκαταστάσεων, που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τη θέση σε ισχύ του παρόντος σε άτυπες συνεταιριστικές δραστηριότητες ή σε μονάδες επανένταξης ή αποκατάστασης που δημιουργήθηκαν με τον Καν. 815/1984, διατηρούνται μέχρι τη σύσταση των Κοι.Σ.Π.Ε.. Μετά τη σύσταση των Κοι.Σ.Π.Ε. επιτρέπεται η κατά παραχώρηση χρήση.

Τα καταστατικά ή τροποποιήσεις των καταστατικών των Κοι.Σ.Π.Ε., πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων, δεν υπόκεινται στο τέλος χαρτοσήμου ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. απαλλάσσονται από κάθε φόρο άμεσο, έμμεσο ή υπέρ τρίτων εκτός του φόρου Προστιθέμενης Αξίας όπου εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 1642/1986 όπως ισχύει.

18. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, από το νόμο για τους αστικούς συνεταιρισμούς και από κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν ψυχιατρικά θέματα.

19. Στο ν. 1892/1990, όπως κάθε φορά ισχύει, υπάγονται και οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας, καθώς και του τυχόν κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού καθορίζονται το ίδιο κεφάλαιο συμμετοχής, το πειραστό επιχορήγησης και επιδότησης των Κοι.Σ.Π.Ε., οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια, οι όροι, ο τρόπος και η διαδικασία καταβολής, καθώς και κάθε λεπτομέρεια εφαρμογής του ν. 1892/1990, όπως κάθε φορά ισχύει, και ως προς τους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης.